

BETHLEHEM — ngày 29 tháng 11 năm 2025: Các giáo sĩ Chính Thống Giáo và Công Giáo, cùng tín hữu, thấp nền mang dòng chữ “hòa bình”, “công lý” và “đoàn kết” bên trong Nhà Thờ Giáng Sinh, bày tỏ sự ủng hộ đối với Gaza đang bị Israel phong tỏa. Ảnh: Wisam Hashlamoun/Anadolu qua Getty Images.

NGƯỜI ĐI BUÔN HÒA BÌNH

Huỳnh Kim Quang

Ở đời dường như chúng ta hay nghe nói người đi buôn chiến tranh, tức là những người trục lợi chiến tranh như buôn bán vũ khí, xâm chiếm đất đai, lãnh thổ của nước khác, thỏa mãn tham vọng bá quyền cá nhân, v.v...

Nhưng lại không mấy khi chúng ta nghe nói có người đi buôn hòa bình. Vậy mà ở thời đại này lại có người đi buôn hòa bình. Thế mới lạ chứ! Các bạn đừng tưởng tôi nói chuyện vui đùa cuối năm. Không đâu! Đó là chuyện thật, người thật đấy. Nếu các bạn không tin thì hãy nghe tôi kể hết câu chuyện dưới đây rồi phân xét cũng không muộn.

Vậy thì trước hết hãy nói cho rõ ý nghĩa của việc đi buôn hòa bình là thế nào để các bạn khỏi phải thắc mắc rồi sau đó sẽ kể chi tiết câu chuyện.

Đi buôn thì ai cũng biết rồi. Đó là đem bán món hàng này để mua món hàng khác, hoặc đi mua món hàng này để bán lại cho ai

đó hầu kiểm lời. Như vậy, đi buôn thì phải có lời. Với những con buôn chuyên nghiệp thì mua vào giá rẻ mà bán ra giá đắt; hoặc mua hàng vô lúc mức cầu thấp và mức cung cao rồi để đó chờ đến khi mức cung thấp và mức cầu cao thì tung hàng ra bán. Như thế mới có lời to. Còn nữa, những tay buôn chuyên nghiệp thường đánh phủ đầu bằng cách chê hàng của người khác thậm tệ để hạ giá rồi sau đó mới mua giá rẻ. Ngược lại lúc bán hàng của mình thì con buôn sành sỏi thường bắt giá hàng rất cao, có khi chơi trò nâng giá bất hợp pháp hàng của mình để đánh lừa con buôn.

Người đi buôn hòa bình cũng thế. Xem hòa bình như món hàng để buôn bán, đổi chác hầu kiếm lời. Nhưng kiếm lời cái gì từ hòa bình? Tiếng tăm và giải thưởng. Đó là phần lời của người đi buôn hòa bình. Như vậy, người đi buôn hòa bình không đòi cái giá bằng tiền bạc mà bằng tiếng tăm,

danh vọng và giải thưởng. Nói dễ hiểu thì người đi buôn hòa bình muốn thỏa mãn lòng tham danh vọng cá nhân để có thể vỗ ngực mà nói trước bàng quan thiên hạ rằng ta đây là anh hùng, là nhà thương lượng, nhà đàm phán số một trên thế giới!

Người đi buôn hòa bình khác với người xây dựng hòa bình. Người đi buôn hòa bình chỉ nghĩ đến việc làm sao có thể dàn xếp cho được nhiều vụ hòa bình từ các cuộc chiến có thật hay

không thật để tính xem mình đã giải quyết được bao nhiêu vụ hòa bình trên thế giới và được lợi gì cho cá nhân mình. Người xây dựng hòa bình không nghĩ tới số vụ hòa bình mà mình kiến tạo và cũng chẳng quan tâm đến bao nhiêu cái lợi cho cá nhân mình. Người xây dựng hòa bình thật sự cống hiến trọn đời để đem lại cuộc sống hòa bình và hạnh phúc cho tất cả mọi người, đặc biệt cho

Xem tiếp **ĐI BUÔN** trang 2

NHỮNG CHÚ SÓI LAI KAZAN

Kalynh Ngô

Không ai cho rằng những người từng chạy trốn chế độ Cộng Sản hay độc tài trên thế giới là những người phản bội quê hương. Họ đi tìm tự do, để được sống và làm người tử tế. Hơn thế nữa, để được yêu quê hương. (Minh họa: Việt Báo)

Hồi đầu năm nay, một người bạn quen gọi đến, chỉ sau một tháng quốc gia chuyển giao quyền lực. Giọng chị mệt mỏi, pha chút bất cần, “Giờ sao? Đi đâu bây giờ nữa?”

Chị không hỏi về kế hoạch chuyến đi du lịch, cũng không phải địa chỉ một quán ăn ngon nào đó. Câu hỏi của chị đúng ra là, “Giờ đi tỵ nạn ở đâu nữa?”

“Nữa!” Cái chữ “nữa” kéo dài, rồi buông thông. Chữ “nữa” của chị dài như nửa thế kỷ từ ngày làm người tỵ nạn.

Vài tháng trước, cuộc điện thoại gọi đến người bạn từng bị giam giữ trong nhà tù California vì một sai phạm thời trẻ, chỉ để biết chắc họ bình an. “Mỗi sáng tôi chạy bộ cũng mang theo giấy quốc tịch, giấy chứng minh tôi sinh ở Mỹ,” câu trả lời trấn an người thăm hỏi.

Nước Mỹ chưa bao giờ như thế này.

Trong phần lớn lịch sử hiện đại của mình, Hoa Kỳ đã tự quảng bá với thế giới bằng một lời hứa đơn giản nhưng đầy sức thuyết phục: Nếu bạn làm việc chăm chỉ, có tinh thần cầu tiến, tuân thủ luật lệ và tin tưởng vào phẩm giá của người khác, bạn có thể xây dựng một cuộc sống tốt đẹp ở đây. Sự an toàn được coi là điều hiển nhiên, không chỉ an toàn về thể chất, mà còn cả an toàn về mặt đạo đức. Đó là lời hứa về một quốc gia nơi có luật pháp tôn nghiêm, nơi cái ác sẽ bị ngăn chặn, và trẻ em có thể lớn lên trong niềm tự hào được tôi luyện trong cái nôi của nền khoa học kỹ thuật tân tiến nhất thế giới.

Bức tranh về một nước Mỹ văn minh, tự do và tử tế nay bị thay bằng những tấm hình có khung mạ vàng, bên trong là cảnh ICE rượt đuổi xịt hơi cay người dân trên phố; hoặc những lãnh đạo cao cấp của quốc gia đang lật ngược tất cả kỷ cương, luật pháp, theo ý của một người.

Xem tiếp **KAZAN** trang 4

TRONG DƯ CHẤN CỦA BẠO LỰC

Nguyễn Hòa biên dịch

SYDNEY, ÚC CHÂU — 15 tháng 12 năm 2025: Người dân tỵ tập trước Bondi Pavilion, bãi biển Bondi, sau vụ nổ súng gần lễ Hanukkah khiến ít nhất 16 người thiệt mạng và nhiều người khác bị thương; nhà chức trách xác định đây là hành động khủng bố. Ảnh: Audrey Richardson/Getty Images.

Chỉ trong vài ngày cuối tuần qua, bạo lực như nổi cơn lốc. Sinh viên bị bắn trong lớp ở Đại học Brown. Người Do Thái gục ngã trên bãi biển Bondi, Úc châu, ngay ngày đầu lễ Hanukkah. Một đạo diễn tài danh cùng vợ bị sát hại — nghi do chính con trai. Quá nhiều thảm kịch trong một thời khắc ngắn, quá nhiều bóng tối dòn dập khiến người ta lạc mất hướng nhìn.

Nhưng giữa lúc chưa thể giải được gốc rễ, ta vẫn còn một điều có thể làm: học cho được cách ứng xử và phản ứng, sao cho không

tiếp tay cho lửa hận thù. Giữ đầu óc tỉnh táo giữa khủng hoảng giúp ta nhìn vào ngọn cháy thật, thay vì mãi dập tắt lửa do người khác thổi lên.

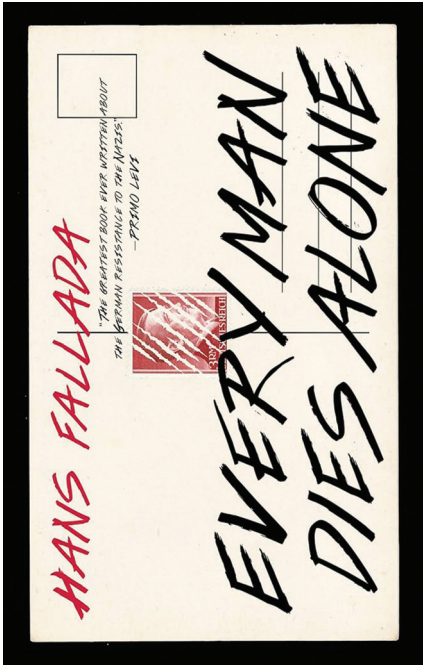
Mỗi khi có vụ nổ súng, người ta lại nghe cùng một tiếng thờ dài trong các cộng đồng thiểu số: “Mong thù phạm đừng thuộc phe mình.” Không phải vì tội nặng hơn, mà vì bản án tập thể luôn đến sau đó. Một người da màu, da đen, Hôi giáo hay LGBTQ+ phạm tội — lập tức cả cộng đồng bị kéo vào vành móng ngựa

Xem tiếp **DƯ CHẤN** trang 4

TRƯỚC THỜI CUỘC

“MỖI NGƯỜI ĐỀU CHẾT MỘT MÌNH”: NHỮNG BƯỚC CHÂN LẠNG LẺ GIỮA ĐÊM DÀI

Nina Lê

“Every Man Dies Alone – Han Fallada”: Tác phẩm dựa trên câu chuyện kháng cự có thật, càng trở nên cấp thiết khi những tư tưởng phát xít thế kỷ 20 lại xuất hiện trong ngôn ngữ chính trị hiện nay.

bước vào cơn ác mộng của Đệ tam đế chế. Trước chiến tranh, Fallada là một nhà văn nổi tiếng, tác giả của Little Man, What Now?, được Hollywood dựng thành phim.

Có những cuốn sách như những vết thương không lành của lịch sử, dai dẳng, không nguôi. Mỗi người đều chết một mình của Hans Fallada là một trong những tác phẩm như thế, một bản ký sự không khoa trương, không hiệu triệu, chỉ kể lại những bước chân nhỏ bé, lạng lẹ giữa những ngày tháng mà con người phải học cách sống trong bóng tối.

Hans Fallada, tên thật là Rudolf Ditzen, người đã sống giữa những biến động của nước Đức — từ sự sụp đổ của Đế chế, đến cơn bão của Thế chiến thứ nhất, rồi

NHỮNG MÙA GIÁNG SINH TRÊN XỨ NGƯỜI

Lê Xuân Mỹ

Là con của một sĩ quan tù cải tạo, tác giả Lê Xuân Mỹ đã góp vào giải Viết Về Nước Mỹ nhiều bài viết chân thực và xúc động từ năm 2019. Ông đã nhận Giải Đặc Biệt Viết Về Nước Mỹ 2019, giải Vinh Danh Tác Phẩm 2021 và giải Vinh danh Tác Giả-Tác Phẩm năm 2023. Sau đó tác giả vẫn tiếp tục đồng góp nhiều bài viết chân tình, nhiều cảm xúc. Như bài viết lần này là những hoài niệm về quê hương xứ Huế đã xa xôi, về gia đình và cha mẹ thân yêu khi mùa Giáng Sinh lại đến.

Rời quê hương theo diện

Khôi nguyên 2023 Lê Xuân Mỹ trao giải cho Khôi nguyên 2025 Minh Thuyết Thành Nội.

đoàn tụ gia đình, tôi đến Mỹ vào một ngày cuối năm

1998, đúng vào mùa Giáng Sinh. Lúc ấy, tôi gần tròn

năm mươi tuổi. Chuyến bay Xem tiếp **VIỆT** trang 6

Xem tiếp **MỖI NGƯỜI** trang 6

NƯỚC MỸ MỪNG 250 NĂM LẬP QUỐC: QUÁ KHỨ CŨNG BỊ KÉO VÀO CUỘC CHIA RẼ ĐẢNG PHÁI

Donald Trump không phải hạng người mê sách vở, nhưng lần này ông lại tìm được một hình ảnh rất “văn vẻ”: ông khoe sẽ mừng 250 năm ngày lập quốc bằng một... trận đấu võ ngay trên bãi cỏ Tòa Bạch Ốc. Năm tới, nước Mỹ dĩ nhiên sẽ có diễu hành, pháo bông, hợp chương kỷ niệm. Nhưng cái lồng sắt bát giác dựng ở bãi cỏ phía nam và những tay võ sĩ của giải UFC lần xa trong ấy mới đúng là tranh vẽ tình trạng xã hội Hoa Kỳ,

khì soi qua lăng kính chính trị, trong năm thứ hai nhiệm kỳ hai của ông Trump. Chỉ khác một điều: UFC, trái với chính trường Mỹ, vẫn còn giữ ít nhiều lễ độ, cấm chửi rủa và cấm đánh vào hạ bộ.

Lễ kỷ niệm kéo dài suốt năm – cái mốc “bán thiên niên kỷ” thích hợp với giới sưu tầm thuật ngữ – đang mang hình thái không phải ẩn dụ, mà là bức tranh thẳng thừng của một nước Mỹ rạn nứt. Hai ủy ban ở tầm quốc

gia, cạnh tranh nhau, cùng
xung là cơ quan tổ chức.
Một ủy ban mang tên
America250 được Quốc
Hội lập ra từ năm 2016,
nhân sự chia đều hai đảng,
có cả nhà Obama lẫn nhà
Bush làm đồng chủ tịch
danh dự, tuyên bố muốn kể
lại “câu chuyện nước Mỹ”
một cách không thiên vị;
phía chính quyền Trump
cũng có đại diện trong đó.

Thế nhưng khi hồi nhiệm, ông Trump lập tức ký sắc lệnh dựng thêm một “Lực lượng Đặc nhiệm 250” riêng, lấy danh nghĩa “vinh danh lịch sử quốc gia vĩ đại này”. Ông ngồi ghế chủ tịch, toàn bộ nhân sự lãnh đạo đều do hai bác của ông chỉ định. Hai bác máy đó sẽ ăn nói với nhau ra sao, chưa ai rõ. Lực lượng của ông Trump có chịu bảo trợ cuộc triển lãm ở Mount Vernon nhắc đến việc Washington sở hữu nô lệ hay không? Họ có chấp nhận những bản hướng dẫn “giải thực” hay “bao gồm cả đồng tính” mà phía ủy ban kia đề nghị không?

Quá khứ, ở Hoa Kỳ hôm nay, đã trở thành mặt trận tranh chấp đảng phái. Trong mắt ông Trump, chính phe tả “nô sùng” trước, khi kéo đồ tượng các tướng miền Nam và cả tượng Teddy

A collage of three images. The left image shows a portrait of Thomas Jefferson with a jagged crack running down the center. The middle image shows a soccer game being played inside a chain-link fenced area, with fireworks exploding in the blue night sky above. The right image shows the US Capitol building behind a chain-link fence, with a torch visible in the background against a starry night sky.

Roosevelt. Một phần trong khẩu hiệu “làm nước Mỹ vĩ đại trở lại” là sửa lại câu chuyện lịch sử, xóa điều mà ông và đám ủng hộ xem là sự xuyên tạc lâu nay của giới cấp tiến trong đại học và truyền thông.

Ông Trump than phiền có một chiến dịch “có phối hợp” xuất hiện khắp các phương tiện truyền thông nhằm “viết lại lịch sử quốc gia” để gieo vào dân chúng “tâm lý nhục nhã”. Tháng Ba 2025, ông ra sắc lệnh kiểm tra lại cách các địa điểm lịch sử liên bang và hệ thống viện bảo tàng Smithsonian kể lại chuyện nước Mỹ. Dích nhích của ông là ca tụng “vĩ đại” và nhỏ bỏ những “điều chia rẽ”. Đến tháng Chín, báo chí tường thuật rằng chính quyền đã âm thầm ra lệnh tháo gỡ bảng chỉ dẫn, hiện vật liên quan đến chế độ nô lệ tại một số công viên quốc

gia.

Ấy vậy mà, năm 1976, khi nước Mỹ mừng 200 năm lập quốc, xứ sở này cũng đang đi qua một thời đoạn rối ren: ám sát chính trị, vụ Watergate, thất trận ở Việt Nam. Lòng tin vào chính quyền đã tụt từ 77% năm 1964 xuống còn chưa đến một nửa. Dầu vậy, dưới tay một ủy ban lưỡng đảng, chính quyền khi ấy vẫn dựng được một tấm phông yêu nước chung cho cả nước. “Đoàn Chư Lữ Tự Do” chở những văn kiện lập quốc và các biểu tượng thành trụ - kê cả đá đem về từ mặt trận - đi khắp các tỉnh thành; một đoàn thuyền buồm cao cột kéo vào hải cảng New York. Tổng thống Gerald Ford, đang vất vả vận động tranh cử, hưởng ứng không sót dịp.

Ford cố phần quá lời khi
hỏi kỷ rằng, nhờ lễ mừng
200 năm, “vết thương của
quốc gia đã lành lặt”. It ra,
ngày đó, ông vẫn bị cả hai
phía công kích: phe tả cho
rằng lễ hội che đậy tội lỗi
nước Mỹ; phe hữu bảo
chương trình lễ đạo đức quá
nhiều những tội ấy. Sự ngờ

vực chính quyền khi ấy là thứ tâm trạng chung, không chia màu sắc đảng phái. Và vào thời điểm 1976, các định chế Mỹ – từ Quốc Hội đến tòa án và báo giới – đều khỏe mạnh hơn nhiều so với tình cảnh ngày nay.

Và lại, nội các Ford cũng không “sáng tạo” bằng ê-kíp Trump. Một nhân vật đầy tham vọng như Henry Kissinger, lúc đó còn giữ ghế Ngoại trưởng, cũng phải nói với Ford rằng “chúng ta chẳng làm gì được với quá khứ.” Ông Trump thì không đòi nào chấp nhận kiểu buông tay ấy. Ông có thể không phải độc giả chăm chỉ như Kissinger, nhưng dường như nắm vững hơn lời cảnh báo của George Orwell: ai nắm quyền trong hiện tại sẽ có khả năng nắm lại quá khứ – và ai nắm được quá khứ, sẽ uốn theo được tương lai.

Cung Đô biên dịch

Nguồn:

Bài “A divided America celebrates its 250th birthday” đăng trên tạp chí *The Economist*, ngày Nov 10th 2025.

THUÊ QUAN LÀ GÌ, AI TRẢ, VÀ VÌ SAO CHÚNG ĐANG TRỞ THÀNH VẤN ĐỀ LỚN

Thuế quan — thứ từng văng bóng trên mặt báo suốt nhiều thập niên — nay trở lại trung tâm chính sách kinh tế Hoa Kỳ, trong lúc Tối Cao Pháp Viện đang xét tính hợp hiến của các mức thuế toàn cầu do Tổng thống Donald Trump ban hành. Bài viết dưới đây, theo phân tích của Kent Jones, giáo sư kinh tế danh dự Đại học Babson, đăng trên The Conversation ngày 11 tháng 12 năm 2025, nhằm giải thích cận kề thuế quan là gì, ai thực sự gánh chịu, và vì sao vấn đề này đang tác động trực tiếp đến túi tiền và tương lai kinh tế nước Mỹ.

Thuê quan, nói gọn, là thuế đánh lên hàng hóa nhập cảng. Khi một công ty Hoa Kỳ nhập hàng từ nước ngoài, Cơ quan Hải quan và Biên phòng Hoa Kỳ sẽ gửi

hóa đơn thuế; doanh nghiệp phải nộp đủ thì hàng mới được thông quan. Trên giấy tờ, người trả thuế là nhà nhập cảng. Nhưng trên thực tế, phần lớn chi phí ấy được chuyển thẳng sang người tiêu dùng qua giá bán cao hơn — từ thực phẩm, xe cộ cho đến quà tặng cuối năm.

Trong một số trường hợp, doanh nghiệp có thể tạm thời gánh một phần chi phí để giữ khách. Nhưng với biên lợi nhuận mỏng, cách này không thể kéo dài. Các nghiên cứu về thuế quan năm 2025 cho thấy người tiêu dùng và doanh nghiệp Mỹ đang gánh phần lớn chi phí, trong khi rất ít bằng chứng cho thấy các nhà xuất cảng nước ngoài chịu thiệt. Sau sáu tháng áp dụng, giới nhập cảng đang gánh tới 80% chi phí thuế — dấu hiệu cho thấy họ vẫn

hy vọng các mức thuế này chỉ tồn tại ngắn hạn. Nếu Tối Cao Pháp Viện cho phép duy trì, gánh nặng giá cả nhiều khả năng sẽ dồn thêm lên vai người dân.

Thuế quan không chỉ làm giá hàng nhập tăng, mà còn đẩy giá hàng sản xuất trong nước lên theo. Khi hàng nhập bị hạn chế, nhu cầu chuyển sang hàng nội địa, tạo điều kiện cho nhà sản xuất trong nước nâng giá.

Về lịch sử, Hiến pháp Hoa Kỳ trao quyền đánh thuế và thuế quan cho Quốc hội. Thời lập quốc và suốt thế kỷ 19, thuế quan là nguồn thu chính của chính phủ liên bang, đồng thời bảo vệ các ngành công nghiệp non trẻ. Đến năm 1913, khi thuế thu nhập cá nhân ra đời, vai trò này suy giảm. Luật thuế quan lớn cuối cùng là Smoot-Hawley năm 1930,

áp mức thuế trung bình 20%, châm ngòi cho trả đũa thương mại toàn cầu và góp phần làm trầm trọng thêm Đại Khủng Hoảng.

Sau Thế chiến II, Hoa Kỳ dẫn đầu việc hình thành Hiệp định Chung về Thuế quan và Mậu dịch (GATT), thúc đẩy hạ thuế để ổn định kinh tế thế giới. Nhờ đó, thuế quan toàn cầu giảm từ khoảng 40% năm 1947 xuống còn 3,5% vào năm 2024; riêng Hoa Kỳ còn khoảng 2,5%, với 60% hàng nhập không chịu thuế.

Tranh cãi hiện nay xoay
 quanh việc Đồng thống
 Trump viện dẫn Đạo luật
 Quyền lực Kinh tế Khẩn
 cấp Quốc tế (IEEPA) để
 đơn phương áp và điều
 chỉnh thuế quan — dù đạo
 luật này không hề nhắc đến
 thuế quan. Phê chỉ trích cho
 rằng đây là sự vượt quyền

hiến định của hành pháp.

Về chính sách, giới kinh tế học nhìn chung coi thuế quan là con dao hai lưỡi. Người ủng hộ cho rằng chúng bảo vệ việc làm trong nước và mang lại nguồn thu. Nhưng giới phê bình nhấn mạnh cái giá phải trả: giá cả tăng, thị trường méo mó, ngành này được lợi thì ngành khác chịu thiệt, và các biện pháp trả đũa từ đối tác thương mại khiến xuất cảng Mỹ lao đao.

Đặc biệt, sự thay đổi thất thường trong chính sách thuế của Trump — lúc dặt, lúc bỏ, lúc hoãn, lúc gỡ rồi lại dựng — tạo ra chi phí bất định lớn. Doanh nghiệp chỉ đầu tư dài hạn khi luật chơi ổn định. Một nghiên cứu cho thấy riêng yếu tố bất định này đã khiến đầu tư tại Hoa Kỳ giảm 4,4% trong

năm 2025.

Một hệ quả sâu xa hơn là uy tín của Hoa Kỳ trong hệ thống thương mại toàn cầu bị xói mòn. Việc đơn phương tăng thuế và phớt lờ các cam kết quốc tế khiến các đối tác tìm kiếm mối quan hệ thương mại khác, ổn định hơn.

Tương lai ra sao? Trump đã tuyên bố sẽ dùng các công cụ khẩn cấp khác nổi. Tôi Cao Pháp Viện bác bỏ thuế quan theo IEEPA. Chừng nào Quốc hội chưa can thiệp, một chế độ thuế quan cứng rắn nhiều khả năng vẫn tiếp diễn. Và vì vậy, việc hiểu rõ thuế quan — ai trả, trả bao nhiêu, và chúng làm ra sao — trở thành điều không thể né tránh đối với người dân Mỹ hôm nay.

Nữ Bác Sĩ

NGUYỄN THANH THÙY, M.D

- Tốt Nghiệp Y Khoa Hoa Kỳ tại Đại Học USC
- Tốt Nghiệp Nội Khoa Tại LAC-USC Medical Center
- Tốt Nghiệp Nhi Khoa Tại LAC-USC Medical Center Board Certified

CHUYÊN TRỊ:

Bệnh trẻ em và người lớn

Nếu quý vị muốn có một Bác Sĩ tận tâm,
kính mến người già, thương yêu trẻ em.
Xin hãy chọn Bác Sĩ Nguyễn Thanh Thùy
làm Bác Sĩ Gia Đình.

Nhận
Medical, Medicare,
Bảo Hiểm, MSI

Tel: 714-775-1628

9741 Bolsa Ave # 117 Westminster, CA 92683

Bác Sĩ Nha Khoa

NGUYỄN THỊ KIM ANH

12388 Brookhurst Street
Garden Grove, CA 92840
(giữa Chapman & Lampson * Cạnh Burger King)

(714) 638-2101

- Khám răng định kỳ
- Chữa răng người lớn và trẻ em
- Lấy gân máu
- Tiểu giải phẫu nha khoa
- Trị bệnh nướu răng
- Nha khoa thẩm mỹ, làm răng giả các loại, veneer bonding, tẩy trắng răng với phương pháp mới nhất
- In-Office bleaching, Digital X-Ray và các trang bị hiện đại khác đúng tiêu chuẩn OSHA

NHẬN MEDICAL & BẢO HIỂM

Giờ làm việc:
Thứ Hai Thứ Bảy: 9AM - 6PM
Chủ Nhật: 9AM - 3PM

DNP

www.baohiem.com

**COVERED
CALIFORNIA**

DNP Insurance Services

**Certified
Insurance Agent**

- Có MEDICARE Part A & B, Cần Tìm Hiểu Ghi Danh:
 - Medicare Supplement & Part D Plans
 - Medicare Advantage Plans (HMO, PPO & POS)
- Hết Hợp Lệ Medi-Cal, Cần Mua Bảo Hiểm Sức Khỏe:
 - Covered California Với Trợ Giúp Bảo Phí
 - Trực Tiếp Với Các Hãng Bảo Hiểm Y Tế Tại CA
- Du Lịch Toàn Cầu & Du Học Sinh Tại Mỹ
 - Với Các Chương Trình Bảo Hiểm Y Tế Ngắn Hạn.
- Bảo Hiểm Nhân Thọ & Chăm Sóc Dài Hạn (LTC)
- Quỹ hưu Trí Annuities & IRA Rollovers

Xin Gọi Hẹn Tham Khảo Miễn Phí Với

Dzũng N. Phạm, CFP® ChFC® CLU® EA

Insurance Lic. #0B56485

(714) 531-0999

14541 Brookhurst St., Ste. C2, Westminster, CA 92683
(Góc Brookhurst & Hazard, Tầng Trệt, Phía Sau Car Wash)

Cell: 714. 925-2595

**LUẬT SƯ PHÍ
THẤP NHẤT**

VĂN PHÒNG LUẬT SƯ
ANDRÉ LÂM & VICKIE HẰNG LÊ

9039 Bolsa Ave. # 218, Westminster, CA 92683
Web.site: www.andrelam.com

Trong giờ làm việc **714. 379-6449**

CHUYÊN LO BỒI THƯỜNG TAI NẠN XE CỘT

GIỜ LÀM VIỆC: Thứ Hai - Thứ Sáu: 9AM - 6PM
 Thứ Bảy từ 10AM - 2PM * Chủ Nhật: Xin lấy hẹn

Ngoài ra văn phòng còn chuyên lo về các dịch vụ: Di trú (Immigration); Khảnh tận tài sản (Bankruptcy); Ly dị cấp dưỡng (Family Law); Luật thương mại (Business Litigation); Hình luật, trộm cắp và tội đại hình; Tai nạn nghề nghiệp, v.v...

TẬN TÂM - UY TÍN

Tiếp **ĐI BUÔN** trang 2

ông có mặt chỉ để khoa trương tiếng tăm, nhưng lợi bất cập hại vì nếu Putin lỡ đại tới đó thì để “mở miệng mắc quai” trước cả thế giới về chuyện Ukraine. Thế mới biết Putin đi dày trong bụng Trump.

Chuyện Putin và Trump giống chuyện hai nhà buôn, một nhà buôn chiến tranh và một nhà buôn hòa bình. Nhưng có khác một điều là tay buôn chiến tranh Putin là một con buôn thứ thiệt, bởi vì Putin giết người không nương tay. Còn tay buôn hòa bình Trump thì là con buôn dỏm, bởi vì trong lòng ông ấy không có hòa bình thật sự.

Huỳnh Kim Quang

Tiếp **DƯ CHẤN** trang 1

của dư luận. Như dân biểu Randy Fine ở Florida, sau vụ Bondi, vội tuyên bố Hồi giáo “không tương hợp với phương Tây.” Tin đồn về vụ sát nhân Charlie Kirk cũng bốc lên từ mẩu số ấy: một nghi can, một lời nói mập mờ, đủ khiến mạng xã hội dựng đứng. Kẻ ác trở thành món mồi cho thành kiến tập thể. Ngay cả khi vô căn cứ, người ta vẫn muốn tin vào điều phục vụ sẵn định kiến của mình.

Trong cùng vụ ấy, xin nhớ: Ahmed al-Ahmed — người Hồi giáo, con của dân tị nạn, cha của hai con nhỏ — đã dùng cảm xúc vô khi hung thủ. Nhờ huấn luyện ngành công lực, ông đã cứu không biết bao nhiêu sinh mạng. Câu chuyện ấy được truyền đi khắp nơi như một đối trọng đẹp để trước làn sóng kỳ thị lan nhanh sau vụ án. Nhưng ai từng biết xã hội này đều hiểu: một hành động anh hùng không đủ sức lay chuyển những định kiến đã hóa thành cơ chế. Chúng không còn nằm trong lý trí, mà đã cắm rễ trong thói quen tập thể.

Ở xã hội này, đa số được xem là từng cá nhân, còn thiếu số thì bị ép thành một khối. Khi hung thủ là người da trắng, chẳng ai hỏi tới tôn giáo hay nguồn gốc. Khi hấn mang màu da khác, cả cộng đồng phải chịu chung tội. Ngay cả những người da trắng lương thiện cũng hiểu rằng đó là bất công. Nhưng xã hội vẫn hành xử như thể điều bất công ấy là tự nhiên. Nhiều thông kê cho thấy phần lớn các vụ xả súng hàng loạt do đàn ông da trắng khủngnh hữu gây nên, vậy mà chưa ai gọi đó là “bạo lực của người da trắng.” Cùng một việc, hai thước đo, và một khi bất công ấy đã quen, người ta không còn thấy nó sai.

Từ một cá nhân phạm tội đến một chính sách quốc gia, đoạn đường ấy ngày càng ngắn. Sau khi một người tị nạn Afghanistan bắn hai binh sĩ ở Washington, chính quyền Trump lập tức đình chỉ vô

thời hạn việc duyệt hồ sơ di trú của toàn bộ dân Afghanistan. Hàng chục ngàn người bị vạ lây vì một viên đạn. Đó không chỉ là phản ứng nóng vội, mà là một chính sách chính thức hóa trừng phạt tập thể — điều hiếm thấy trong một nền dân chủ hiện đại. Hãy thử đảo vai: nếu một người Thụy Điển làm điều ấy, liệu có ai dám cấm di dân Thụy Điển không? Với người da trắng, lý trí vẫn được tôn trọng; với người tị nạn da màu, chỉ còn nỗi sợ. Ấy là dấu hiệu quen thuộc của một chính thể đã chọn gieo sợ hãi để trị dân. Mỗi lần có kẻ hành xử sai mà cả nhóm bị kết tội, đó chính là vòng luẩn quẩn của trừng phạt tập thể. Chẳng nào ta còn nhầm mắt để nó tái diễn, chừng đó chính nghĩa vẫn chỉ là khẩu hiệu.

Bao lần rồi, phe chống kiểm soát súng lại lặp cùng một điều: nắm một ngoại lệ để phù định cả một rừng chứng cứ, trong khi làm ngơ trước hàng trăm cái chết có thể ngăn được. Ba mươi năm trước, sau vụ thảm sát ở Tasmania, nước Úc thông qua Luật Kiểm Soát Súng 1996: cấm hẳn nhiều loại bán tự động, siết chặt đăng ký và tịch thu hàng trăm ngàn khẩu. Kết quả rõ ràng: hơn hai mươi năm sau, xứ này hầu như không còn các vụ đại thảm sát. Vậy mà nay, chỉ vì vụ Bondi, phe cực hữu lại hô hào rằng “luật súng vô dụng” — rồi tiện tay lồng luôn luận điệu chống Hồi giáo cho trọn bài bản. Nếu hung thủ hôm đó có trong tay một khẩu bán tự động — thứ đã bị cấm — tang thương chắc đã còn dữ dội hơn. Thực tế rất rõ ràng, chỉ có lòng hận thù mới làm người ta mù mắt trước chứng cứ.

Điều đáng sợ nhất trong những ngày bạo lực không chỉ là cái chết, mà là sự nguội lạnh trong phản ứng của giới lãnh đạo. Khi sinh viên bị giết tại Brown, ông Donald Trump chỉ buông: “Trường tốt, nhưng chuyện gì cũng có thể xảy ra.” Một câu tưởng nhẹ, nhưng chứa cả tư duy đầu hàng: chấp nhận bạo lực như một hiện tượng tự nhiên, không thể tránh. Cũng trong những ngày ấy, ông còn biến cái chết của đạo diễn Rob Reiner và vợ thành dịp nói về chính mình — một phản ứng phơi bày sự suy đồi của lương tri chính trị. Trái lại, chính Reiner, khi hay tin nhà hoạt động Charlie Kirk bị sát hại, chỉ thốt: “Kinh hoàng. Tuyệt đối kinh hoàng.” Ngắn gọn, nhưng chạm vào đúng lương tri mà một xã hội văn minh cần giữ. Ở một phía khác, một người Palestine viết trên mạng: ông tự hào về nguồn gốc mình, nhưng “không gì có thể biện minh cho bạo lực nhắm vào người Do

Thái chỉ vì họ là người Do Thái.” Và ông kết: “Không súng hàng loạt tại trường nói cần nhất giữa thời bạo lực: tiếng nói không bênh, không thù, chỉ nhắc nhở loại rằng còn phải biết xấu hổ.

Giữ vững nguyên tắc không phải là yếu hèn. Trái lại, đó là cách duy nhất để khỏi sa vào vòng lẩn quẩn: đổ tội, làm ngơ, rồi dần quen với sự tàn nhẫn như một phần tất yếu của đời sống. Khi chính quyền xem máu đỏ là chuyện “có thể xảy ra”, dân chúng sẽ học theo cái lạnh đó. Giữ lấy nguyên tắc — không kỳ thị, không đổ thừa, không chấp nhận sự chết như định mệnh — đó mới là cách duy nhất để giữ cho xã hội còn vẹn lương tri.

Nguyễn Hòa biên dịch

Nguồn: Theo bình luận của Jay Kuo, đăng ngày 15 tháng 12 năm 2025 trên Substack.

Tiếp **KAZAN** trang 1

Lời hứa năm xưa của nước Mỹ đã sụp đổ.

Tuổi thơ sợ hãi

Đoạn video được quay bên trong một tòa nhà của Đại học Brown University cho thấy khoảnh khắc cảnh sát phá cửa, giải cứu một nhóm sinh viên đang trú ẩn sau vụ xả súng trong khuôn viên trường. Những gương mặt thất thần, sợ hãi, co rúm người núp sau những kệ sách. Khi nghe tiếng cảnh sát, cả nhóm đứng bật dậy, hai tay đưa lên cao theo mệnh lệnh. Từng cô cậu sinh viên bước ra giữa hàng súng bảo vệ của cảnh sát. Họ như ong vỡ tổ, mừng rỡ vì biết đã được an toàn, được về nhà. Nhưng chắc chắn đêm đó sẽ là cơn ác mộng khó quên. Thậm chí nó là lần thứ hai trong đời.

Năm 2018, Zoe Weissman là học sinh trường trung học Westglades ở Parkland, Florida, đối diện trường trung học Marjory Stoneman Douglas, nơi 17 người đã chết và 18 người bị thương trong vụ xả súng hàng loạt vào ngày Lễ Tình Nhân.

Thứ Bảy vừa qua, bảy năm sau, Weissman, nay 20 tuổi, đang ở trong phòng ký túc xá của Brown University thì một người bạn gọi điện báo cho cô về vụ xả súng.

“Khi tôi 11 tuổi, tôi nghĩ tôi sẽ không bao giờ là phải trải qua một vụ xả súng trong trường học.

Khi tôi 12 tuổi, tôi nói với mình chuyện đó sẽ không bao giờ xảy ra nữa.

Bảy giờ tôi vừa 20 tuổi và tôi đã được chứng minh là mình sai.

Lần đầu là Parkland, giờ là Brown University.” Những lời Zoe Weissman viết trên trang X của cô.

Mia Tretta từng là nạn nhân của súng. Cô may mắn

sống sót sau khi bị bắn vào bụng năm 2019 trong vụ xả súng hàng loạt tại trường trung học Saugus ở Santa Clarita, California. Hai học sinh đã thiệt mạng và Tretta là một trong ba người bị thương. “Tôi chưa bao giờ nghĩ rằng lại có một vụ xả súng xảy ra cho đến khi hàng trăm tin nhắn gửi về từ rất nhiều người,” Tretta, hiện là sinh viên năm thứ ba của Brown University, kể lại với đài truyền hình địa phương WMUR thuộc ABC News hôm Thứ Bảy.

Đó là trong khuôn viên trường học.

Ở một nơi khác, những con phố của Little Village, trung tâm văn hóa của cộng đồng người gốc Latino ở Chicago, giờ đây lại tràn ngập những người đàn ông đeo mặt nạ và mặc áo giáp. Washington Post kể lại một ngày của Rafael Veraza, quốc tịch Mỹ, đi mua sắm cùng vợ và con gái nhỏ của họ ở Sam’s Club. Khi nhìn thấy lực lượng cảnh sát di trú trong bãi đậu xe, họ quyết định rời đi. Các đặc vụ liên bang đã tiến đến, xịt hơi cay vào xe, buộc họ phải bước ra ngoài. Con gái nhỏ một tuổi của Veraza hét lên đau đớn. Cô bé cố gắng mở mắt. Khi vợ chồng Veraza đưa con đến bệnh viện, bác sĩ phải gọi cho trung tâm kiểm soát chất độc vì họ chưa từng điều trị cho một đứa trẻ nhỏ như vậy bị ảnh hưởng bởi hơi cay. Giờ đây, gia đình phải theo dõi những tổn thương lâu dài, tiềm ẩn, đối với phổi và mắt của con gái họ.

Một vết thương tâm lý vĩnh viễn trong cuộc đời cô gái nhỏ một tuổi.

Và rất nhiều những ảnh mất tuổi thơ khác đã phải chứng kiến một nước Mỹ bạo lực, hung tàn, những gương mặt ẩn sau mặt nạ đen bí ẩn mang thương hiệu “Làm Cho Nước Mỹ Vĩ Đại Trở Lại.”

Những đứa trẻ này sẽ tự hiểu, trong khẩu hiệu đó, không có thân phận của chúng.

Trong một quốc gia tự hào về sự phát triển và tiên tiến nhất toàn cầu, trẻ em lại được dạy không phải cách chơi đùa an toàn, mà là cách sống sót trước bạo lực.

Bình thường hóa tội ác

Sự an toàn vốn không chi liên quan đến bạo lực, mà ở thế kỷ mới này, nó được nhìn nhận ở một mức cao hơn, liên quan đến ngôn ngữ, chuẩn mực và quyền lực. Trong một thập niên qua, Hoa Kỳ đã chứng kiến sự suy giảm có hệ thống trong cách hành xử ở cấp lãnh đạo cao nhất. Những lời lẽ thù hận, gây chia rẽ, phân biệt chủng tộc và phân biệt giới tính không chỉ được dung thứ mà còn được

khuyến khích.

Khi một nhà lãnh đạo quốc gia liên tục chế giễu người khuyết tật, hạ thấp phụ nữ, đổ lỗi cho người nhập cư và coi toàn bộ cộng đồng là mối đe dọa, hậu quả không chỉ dừng lại ở lời nói. Ngôn ngữ định hình hành vi. Nó cho thấy ai được bảo vệ và ai có thể bị loại bỏ. Nó cho công chúng biết nỗi đau của ai đáng được quan tâm và nỗi đau của ai thì không.

Thiệt hại càng trầm trọng hơn khi sự tàn nhẫn trở thành chính sách. Những người đã nhập cư vào Hoa Kỳ một cách hợp pháp, tuân thủ luật lệ, xây dựng cuộc sống, đóng thuế, nuôi dạy gia đình, đột nhiên bị trục xuất hoặc gặp nguy hiểm do những thay đổi chính trị. Quy trình pháp lý trở nên có điều kiện. Phẩm giá con người trở nên có thể thương lượng.

Đối với cả người nhập cư và công dân, thông điệp rất rõ ràng: tính hợp pháp không bảo đảm an ninh. Lòng trung thành không đảm bảo sự thuộc về. Chuyên môn không đảm bảo sự tôn trọng. Trong môi trường như vậy, việc ở lại bất đầu giống như đánh cược với tương lai của chính mình.

Những chú sói lai Kazan

Và rồi tự lúc nào, trong các nhóm trò chuyện bạn bè, các trang mạng xã hội, một câu hỏi từng được thi thắm nay đã được thảo luận công khai: Làm thế nào để tôi rời khỏi đất nước này? Từ The New Yorker phóng khoáng đã có hẳn một bài viết như thế. Bắt đầu là “Vào một ngày thứ Bảy u ám Tháng Chín, một nhóm du khách tụ tập ăn tối tại Jopenkerk, nhà máy bia được cải tân lại từ nhà thờ cũ, ở thành phố Haarlem của Hà Lan. Họ đến từ Texas, Iowa và Pennsylvania. Mục đích chuyến đi của họ không phải là công việc hay giải trí. Những người Mỹ này đến đó vì họ muốn rời khỏi Hoa Kỳ...”

Đầu Tháng Mười Hai, chính phủ Canada cho biết họ đang nỗ lực thu hút các nhà nghiên cứu có trình độ cao từ khắp nơi, kể cả những người đang có thị thực H-1B của Hoa Kỳ nhưng đang chịu áp lực khi chính quyền Trump cắt giảm tài trợ nghiên cứu. Không những vậy, Canada đầu tư hơn 1 tỷ đô la để thu hút các nhà nghiên cứu từ Mỹ và các quốc gia khác trên thế giới.

Một cuộc khảo sát của tạp chí Nature hỏi Tháng Bảy 2025 cho thấy 75% các nhà nghiên cứu hoa khộc ở Mỹ đang cân nhắc rời khỏi đất nước. Trong số đó có cả một người được mệnh danh

là "Mozart của toán học.” Bài viết trên NyTimes hỏi Tháng Năm cho biết đang hiện hữu một làn sóng sinh viên Mỹ thay đổi kế hoạch học đại học và sau đại học để hướng đến những quốc gia khác. Lý do là những cuộc tấn công chính trị và cắt giảm ngân sách làm cho họ không cảm thấy có một tương lai an toàn.

Ngày càng nhiều người Mỹ rời đi không phải để tìm kiếm cuộc phiêu lưu hay sự xa hoa. Họ rời đi vì họ không còn tìm thấy ở đất nước này sự văn minh, tự do hay tử tế nữa. Họ rời đi vì cuộc sống hàng ngày giờ đây bao gồm một nỗi sợ hãi, bất ổn và sự si nhục âm i mà không một nền dân chủ nào nên chấp nhận. Đây không phải là sự bi quan hay thiếu lòng trung thành. Đây là vấn đề về an toàn, và nhận thức ngày càng tăng rằng Hoa Kỳ đang thất bại trong việc gìn giữ điều đó.

Tự do của chú chó sói lai Kazan là đồng cỏ và những cánh rừng mênh mông, nơi nó sống cuộc đời của chính nó. Dù một phần máu chảy trong người của chú là chó Huski, nhưng sự tàn độc của thể giới văn minh loài người đã đẩy chú trở lại với thiên nhiên hoang dã. Đó là tự do của Kazan. Là hạnh phúc của Kazan. Ngọn lửa yêu thương nhân ái trong máu của Kazan làm cho chú trở thành một loài đã thú có bản năng thuần khiết. Dù có cơ hội sống trong chuồng êm, tận hưởng ngày Lễ Giáng Sinh ấm áp với đuôi gà, Kazan cuối cùng đã chọn trở về với rừng, nơi nó thực sự thuộc về. Nơi Kazan được tự do.

Tự do thực sự đòi hỏi các thể chế ổn định, sự bảo vệ bình đẳng trước pháp luật và cam kết chung đối với phẩm giá con người. Tự do đòi hỏi người lãnh đạo, và cả người dân, hiểu rằng quyền lực đi kèm với trách nhiệm, chứ không phải tờ giấy phép để làm bất cứ điều gì mình muốn. Nó đòi hỏi một nền văn hóa coi trọng kiến thức, sự thật và lòng nhân ái hơn là sự phô trương và lòng thù hận.

Đối với nhiều người Mỹ, việc rời đi không phải là hành động phản bội. Đó là lựa chọn tự bảo vệ bản thân. Không ai dễ dàng từ bỏ nhà cửa, mảnh đất của mình. Không ai cho rằng những người từng chạy trốn chế độ Cộng Sản hay độc tài trên thế giới là những người phản bội quê hương. Họ đi tìm tự do, để được sống và làm người tử tế. Hơn thế nữa, để được yêu quê hương.

“Bây giờ đi đâu?” – câu hỏi của những chú sói lai Kazan thời nay.

Kalynh Ngô

Nice Smiles

Dental Group

www.nicesmilesdentalgroup.com

CHRISTOPHER DAI NGUYEN D.D.S. & ASSOCIATES

• *Tiến Sĩ Nha Khoa tại đại học U.S.C. Hoa Kỳ.* • *Kinh nghiệm hành nghề nhiều nơi.*

- Free consultation (with only \$10/ X-ray film)
- Mổ Gum (gum sugery) do bác sĩ chuyên khoa về nướu răng dùng tia sáng laser
- NHẬN: Bảo hiểm PPO, Medical, và Medcaire.

From **\$50**
Exam & 2X-Rays (Regular Cleaning)

NHA KHOA TỔNG QUÁT - THẨM MỸ & IMPLANT			
From \$250 Deep Cleaning	From \$450 PFM Crown	From \$100 Extraction	From \$250 Bleaching (For 1 hour)
From \$300 Root Canal (1 Canal)	From \$700 Implant (Made in USA)	\$300 Custom Abutment	\$550 Custom Implant Crown

7611 Westminster Blvd., Westminster, CA 92683
(714) 379-2144 / (714) 379-2444 / (714) 877-5550 Text Message

PHÒNG MẠCH MỚI - KHỬ TRÙNG TIÊU CHUẨN OSHA

TẬN TÂM - KỸ LƯỢNG - NHẸ NHÀNG

Giờ làm việc:
Thứ Hai-Thứ Sáu: 9AM - 5PM
Thứ Bảy: 9AM - 4PM
Chủ Nhật: By Appointment only

TỔ HỢP LUẬT SƯ

DAVID M. WARD & ASSOCIATES

Attorney At Law

KINH NGHIỆM TỪ NĂM 1979 VỀ TAI NẠN XE CỘ VÀ THƯƠNG TÍCH CÁ NHÂN

9842 Bolsa Ave., #203, Westminster, CA 92683

CHUYÊN VỀ TAI NẠN XE CỘ, SỞ LÀM VÀ THƯƠNG TỐN CÁ NHÂN

TAI NẠN: XE CỘ, SỞ LÀM, NHÀ HÀNG, SIÊU THỊ, TỘI PHẠM, BẤT CẦN Y TẾ V.V...

Luật Sư có mặt tại Văn phòng mỗi ngày để Quý vị có thể tham khảo trực tiếp.

Chính Luật sư Mỹ thương thảo với hãng Bảo hiểm và tranh cãi tại Tòa.

Quý vị không phải trả lệ phí nếu không được bồi thường.

Xin liên lạc Phụ Tá:
DŨNG PHẠM

Tốt nghiệp Đại Học Tiểu Bang California

Bus: (714) 636-1228

Sau giờ làm việc, xin gọi:
(714) 906-6440

Tiếp VIẾT trang 1

đưa vợ chồng tôi và ba đứa con nhỏ đến thành phố Tulsa, một vùng đất nhỏ yên tĩnh giữa miền Trung nước Mỹ, nơi mùa đông tuyết phủ trắng trời.

Ngày đầu tiên đặt chân đến nơi đây, tôi vẫn nhớ rõ, trên con đường nhỏ về thị trấn Broken Arrow-gió lạnh thổi táp vào mặt, hơi thở hóa thành khói trắng, đường phố vắng tanh, chỉ có ánh đèn Noel le lói sau các khung cửa sổ. Cả gia đình chúng tôi quây quần trong căn nhà nhỏ của người em gái, vừa mừng vừa lo. Đó là mùa Giáng Sinh đầu tiên trên đất Mỹ, nhưng trong lòng mỗi người đều chùng xuống, buồn và nhớ nhà vô hạn.

Bên ngoài tuyết rơi nhẹ, bên trong vợ chồng tôi ngồi lặng lẽ bên cửa sổ, ba đứa con nhỏ ôm nhau xem tivi, mà không hiểu tại sao cha mẹ lại lặng thinh. Tôi nhìn ánh đèn Giáng Sinh treo dọc hàng hiên của khu nhà, rực rỡ mà lạnh lẽo. Trong khoảnh khắc đó, tôi nhớ da diết tiếng chuông nhà thờ Phú Cam, nhớ mùi nhang trầm, nhớ tiếng nước mưa gõ trên mái ngói nhà ngoại tôi ở Huế - một căn nhà nhỏ trong xóm nghèo An Lãng, dưới chân núi Ngự Bình. Giáng Sinh đầu tiên ở xứ người, lạnh bên ngoài, se sắt trong tim và nhớ những mùa Giáng Sinh ở Huế .

Hầu như năm nào mùa lễ hội chúng tôi cũng về thăm ngoại. Huế những năm xưa, Giáng Sinh đến cùng mưa phùn và gió bắc. Nhà ngoại tôi nằm trong xóm An Lãng, nghèo nhưng đậm tình người. Từ sân nhà nhìn ra xa, đã thấy bóng núi Ngự Bình sừng sững trong sương sớm, như che chở cả vùng quê trầm mặc.

Nhà ngoại nhỏ, mái ngói rêu xanh, tường vôi đã loang ló. Ông là người hiền lành, ít nói, bà quanh năm buôn bán táo tần. Nhưng mỗi mùa Noel, dù mưa gió thế nào, cả đại gia đình cũng tụ họp cùng xóm làng vui như Tết. Vui nhất là những đứa nhỏ chúng tôi. Trẻ con háo hức tập hát, người lớn lo trang trí bàn thờ, còn mẹ tôi ra chợ mua vài tờ giấy màu về cùng ông ngoại làm những ngôi sao năm cánh. Tôi và các anh chị con bà đi giúp mẹ dán viên kim tuyến, rồi treo ngôi sao ấy lên cây chuối trước sân. Đến tối, ba tôi cắm cây đèn cây nhỏ bên trong, ánh sáng vàng hắt lên mái ngói rêu xanh. Đó là chiếc đèn Giáng Sinh của thời thơ tôi, đơn sơ mà ấm áp vô cùng.

Nhớ những đêm Noel mưa rả rích, lũ trẻ trong xóm theo cha mẹ kéo nhau ra nhà thờ Phú Cam, chân lấm bùn mà miệng vẫn hát “Đêm Thánh Vô Cùng” vang giữa trời lạnh.

Có năm Huế lụt, nước dâng tới đầu gối, nhưng cha tôi vẫn thấp nền, mẹ bắc nồi chè đậu xanh nóng, gọi hàng xóm qua chia sẻ. Bên ngoài mưa gió, bên trong nhà vẫn sáng, vẫn ấm. Giáng Sinh nghèo vẫn đậm tình.

Tulsa những năm đầu tôi ở, thật khác Huế biết bao. Phố xá thưa người, nhà nào cũng khép kín. Không tiếng cười, không mùi trầm, chỉ có tuyết trắng và gió rét. Điều Tulsa có rất nhiều nhà thờ. Đi đâu cũng thấy tháp chuông cao vút, mái ngói nhọn và cây thánh giá lấp lánh trong đêm. Những buổi tối gần Noel, tiếng chuông từ các nhà thờ vọng ra ngân dài, vang khắp khu phố. Ánh đèn Noel phản chiếu trên mặt tuyết, rực rỡ và đẹp đến nao lòng. Thế nhưng, tôi vẫn cảm thấy trống vắng lạ lùng. Như người lữ khách đứng bên lề một thế giới đang hân hoan.

Là một thành phố có

nhều người theo đạo Công Giáo và Tin Lành nên khắp nơi treo đèn sáng rực. Rhema Bible College, nơi hàng triệu bóng đèn được giăng khắp mặt hồ, cây cối và lối đi. Cả khuôn viên sáng rực như mộng, ánh đèn lung linh phản chiếu xuống mặt băng, trẻ nhỏ reo hò.Những đứa con vui đùa trên tuyết rien vợ chồng tôi nép mình bên hông nhà thờ đứng nhìn, một kẻ xa quê giữa biển ánh sáng lạnh lẽo, lòng bỗng thêm nghe tiếng mưa Huế rơi, thêm hương chè nóng mẹ nấu đêm Noel năm nào.

Những năm đầu trên đất Mỹ, cuộc sống còn nhiều vất vả, tiếng Anh chưa sôi, việc làm bấp bênh, nhưng gia đình nhỏ chúng tôi cùng nhau vượt qua từng mùa đông, từng Giáng Sinh, bằng niềm tin lặng lẽ với ký ức quê nhà còn cháy sáng trong tim.

Sau hai năm sống ở Tulsa, tôi chuyển về San Jose, California, nơi có nắng ấm quanh năm và cộng đồng người Việt đông đúc. Cuộc sống dần ổn định, tôi quen thêm bạn bè Việt, mỗi dịp Giáng Sinh lại cùng nhau tụ họp, ca hát, chuyển trò.

Giáng Sinh ở San Jose không có tuyết, nhưng có đèn, có nhạc, và có niềm vui. Tôi thường cùng vợ con đi xem đèn tại “Christmas in the Park” ở trung tâm thành phố. Không khí rộn ràng, mùi chocolate nóng, và bánh gừng lan tỏa khắp nơi. Có năm, tôi lại lái xe đến Vasona Lake Park ở Los Gatos để ngắm “Fantasy of Lights”, nơi cả khu rừng lung linh sắc màu - tuần lộc, xe trượt tuyết, ông già Noel vẩy tay giữa trời đêm.

Tôi vẫn nhớ rõ Giáng Sinh năm 2001, năm đầu tiên tôi tự tay đi chặt cây thông thật về trang trí. Cùng một người bạn chúng tôi lên một vườn ở Morgan Hill, chọn cây và tự mình chặt cây, mùi thông tươi thơm ngát. Tôi mua thêm một dây đèn, vài quả châu đủ màu, một ngôi sao nhựa gắn trên đỉnh, và một tấm thiệp nhỏ viết dòng chữ: “Giáng Sinh đầu tiên trong ngôi nhà của riêng mình.”

Đêm đó, cả gia đình cùng nhau trang trí cây thông, lũ nhỏ riu rít treo trái châu, cười đùa, ánh đèn vàng lung linh trong căn phòng ấm áp. Tôi đứng nhìn, lòng bỗng nhẹ tênh, như vừa tìm lại được một phần ký ức của Huế xưa - ngôi sao giấy, ngọn đèn dầu, tiếng chuông ngân trong mưa lạnh.

Sau này, năm nào tôi cũng treo đèn ngoài hiên, trang trí cây thông trong phòng khách. Mỗi bóng đèn nhỏ lấp lánh như một kỷ niệm về Huế, về Tulsa, và những năm tháng gian nan nơi xứ người.

Thời gian cứ lặng lẽ trôi qua, thấm thoát sau hơn hai mươi năm, tôi đã về hưu. Mỗi mùa Giáng Sinh, tôi vẫn thấp một ngọn nến nhỏ trong căn phòng yên tĩnh, để tưởng nhớ cha, người đã nằm lại nơi mảnh đất sau nhà quê ngoại, lòng mãi nhớ ánh đèn dầu leo lét trong những mùa Noel mưa lũ ở xóm An Lãng. Dù đã đi qua bao mùa tuyết trắng ở Tulsa, bao mùa đông rực ở San Jose, trong tim tôi vẫn là tiếng chuông Phú Cam giữa mưa phùn năm cũ.

Năm nay, lại một mùa Giáng Sinh sắp đến, nhưng Mẹ đã rời bỏ chúng tôi để về bên Ba. Suốt 74 năm, kể từ khi tôi cất tiếng khóc chào đời ở quê nhà Đà Nẵng cho đến những ngày định cư bên Hoa Kỳ, chưa một mùa Giáng Sinh nào tôi vắng Mẹ. Vậy mà năm nay, khi là ngoại sân bắt đầu ủa vàng, khi phố phường giăng đèn lấp lánh, tôi thấy lòng trống vắng: mùa Giáng

Sinh đầu tiên không có Mẹ bên mình.

Tôi vẫn nhớ như in hình ảnh Mẹ trong những mùa đông cũ - dáng người nhỏ nhắn, chậm rãi bày biện mâm cỗ. Mẹ chẳng bao giờ nói nhiều, chỉ lặng lẽ làm mọi thứ để con cháu được sum vầy. Mẹ thích nhất là những chùm nho chín đỏ nằm trên các trái cam vàng. Năm nào Mẹ cũng chọn chùm đẹp nhất đặt giữa bàn, rồi mỉm cười hiền hậu khi nhìn con cháu nâng ly chúc mừng.

Từ khi tôi sang Mỹ đoàn tụ, Giáng Sinh vẫn là dịp Mẹ và tôi có thể ở bên nhau trọn vẹn. Dù tuổi đã cao, thêm căn bệnh Alzeithmer quên quên, nhớ nhớ, Mẹ hay ngồi bên cửa sổ, mắt nhìn xa xăm như đang tìm kiếm điều gì đã rơi mất trong ký ức. Nhưng với tôi, đó vẫn là những giây phút hạnh phúc được ở bên nhau. Tôi vẫn hay cầm bàn tay gầy guộc của Mẹ vì biết rằng thời gian bên mẹ sẽ không còn nhiều.

Nhưng ngay cả khi Mẹ đã quên nhiều điều, Mẹ vẫn không bao giờ quên yêu thương. Mỗi khi thấy tôi, Mẹ vẫn mỉm cười, nụ cười hiền như nắng chiều quê cũ. Thinh thoảng, Mẹ lại nhắc đến những điều vặt vãnh của quá khứ - bữa cơm nghèo năm nào, con đường đất đỏ trước nhà, hay tiếng chuông nhà thờ vọng lại mỗi đêm Noel... Tôi biết, trong miền sâu thẳm của tâm hồn, Mẹ vẫn nhớ, vẫn yêu, vẫn sống cùng những ký ức xưa.

Giáng Sinh năm ngoái, tôi còn ngồi cạnh Mẹ, cùng nhau đặt đĩa trái cây với chùm nho đỏ lên bàn thờ Ba. Căn phòng nhỏ, ánh đèn vàng mờ, bên cửa sổ treo một vòng nguyệt quế. Mẹ nhìn thật lâu tấm ảnh Ba, “Nho ngon lắm... để dành cho con anh.”

Tôi bỗng không kim được nước mắt. Giữa con lẫn lộn của ký ức, tình thương của Mẹ vẫn sáng như một ngọn nến không bao giờ tắt.

Năm nay, tôi đứng giữa căn nhà vắng. Mọi vật vẫn như xưa. Chiếc áo Mẹ hay mặc vẫn còn treo trên ghế, chiếc ghế gỗ nhỏ nơi Mẹ vẫn thường ngồi xơi. Chỉ có điều, Mẹ đã đi xa. Tôi mua một chùm nho như mọi năm, đặt lên bàn, nhưng lần này là để tưởng nhớ cả Ba và Mẹ. Khi ánh đèn Giáng Sinh rọi qua ô cửa, tôi thấy chùm nho ánh lên như có linh hồn, như ánh mắt Mẹ đang dõi nhìn con từ nơi xa xăm.

Giờ đây, khi tuổi đời đã xế chiều, tôi hiểu rằng mỗi Giáng Sinh không chỉ là mùa lễ, mà là mùa của ký ức và yêu thương. Mẹ vẫn ở đâu đó quanh tôi - trong nụ cười của con cháu, trong hương trầm nhẹ nhẹ, trong ánh sáng lung linh của những đêm đông.

Lê Xuân Mỹ
Mùa Giáng Sinh 2025

Tiếp MỐI NGƯỜI trang 1

Nhưng khi Hitler lên nắm quyền, ông bị cấm xuất bản, bị Gestapo rình rập, và bị ép phải viết những tác phẩm phục vụ tuyên truyền. Tường chừng như bị nghiền nát giữa bạo lực và sự hãi, ông lại tìm thấy trong ngục tối một đường sống của tâm hồn – viết. Trong ngục tối, ông bí mật viết nên ba cuốn tiểu thuyết mã hóa, và sau chiến tranh, vừa thoát xác một người sống sót, ông viết cuốn cuối cùng: Mỗi người đều chết một mình (Every Man Dies Alone).

Tác phẩm được hoàn thành chỉ trong 24 ngày, dựa trên hồ sơ thật của một cặp vợ chồng thợ thuyền ở Berlin — Otto và Anna Quangel. Sau khi mất con trai noi chiến trận, họ chọn cách chống lại Hitler bằng một hành động giản dị đến

ngây thơ, viết và rải những tấm bưu thiếp, với những dòng chữ run rẩy: “Hỡi các bà mẹ! Führer đã giết con tôi. Rồi hấn sẽ giết cả con bà.” Những tấm bưu thiếp ấy không thay đổi được vận mệnh, nhưng lại là ánh sáng cuối cùng của lương tri trong một thế giới ngập tràn bóng tối.

Trong Mỗi người đều chết một mình, Fallada không vẽ nên hình ảnh anh hùng. Ông chỉ kể lại đời sống như nó vốn có — những ngày tháng đen tối, những con người hèn yếu, những khoảnh khắc im lặng đầy ám ảnh. Vợ chồng Otto và Anna, như bao người khác, từng tin tưởng vào kẻ mà họ gọi là “người dẫn đường”, từng cúi đầu trước những lời tuyên truyền. Nhưng khi mất đi người con duy nhất, họ mới thấy rõ: người mà họ từng tin tưởng, chính là kẻ đã giết chết linh hồn dân tộc.

Thế giới của Mỗi người đều chết một mình là bức tranh âm thấp của một dân tộc bị trói trong khủng bố: người đưa thư e dè, chủ tiệm thú nuôi vật lộn mưu sinh, viên cảnh sát Gestapo truy lùng như thú săn mồi. Ai cũng lo sợ, ai cũng cúi đầu — và mỗi cái cúi đầu lại là một nhát chém vào lương tri nhân loại. Fallada hiểu rằng chế độ độc tài không chỉ giết người bằng súng đạn và ngục tù, mà bằng sự tê liệt đạo đức thường ngày: nụ cười dè chừng, lá đơn tố giác, sự im lặng thỏa hiệp.

Fallada dựng nên cả một Berlin thập niên 1940: những con phố ngột ngạt, những viên chức sợ hãi, những kẻ chỉ điểm. Ông kính của ông soi cả hai phía: những người âm thầm kháng cự, và những kẻ tưởng mình chỉ “sống cho qua ngày”, như nhân vật viên thanh tra Gestapo Escherich – một người từng làm cảnh sát lương thiện, rồi dần dà trở thành công cụ cho bạo lực – nơi cái lý tưởng tự giác ngả gục giữa sợ hãi và đòi hỏi pháp lý. Bị đàn vật, bị hạ nhục, ông vẫn không đủ can đảm phản kháng, nhưng cũng chẳng còn lòng trung tín với chế độ. Đó chính là hình ảnh của số đông người Đức thời đó: mắc kẹt giữa hai hố sâu, vừa ghê tởm, vừa vô năng.

Fallada không rao giảng. Ông chỉ ghi lại con hấp hối của một xã hội bị nỗi sợ điều khiển. Nhưng sau cùng, chính sự yếu đuối và niềm tin mong manh của những con người bé nhỏ ấy lại khiến độc giả tin rằng vẫn còn một giá trị bền bỉ trong nhân loại — lòng dũng cảm của lương tri. Giữa những ngày tháng đen tối ấy, những tấm bưu thiếp nhỏ bé của Otto và Anna như những đốm lửa le lói, không thể đốt sáng bóng đêm, nhưng đủ để cho thấy: con người chưa bao giờ hoàn toàn mất đi phẩm giá.

Tác phẩm được dịch sang Anh ngữ bởi Michael Hofmann vào năm 2009, và nhanh chóng trở thành hiện tượng văn học thế giới. Primo Levi ca ngợi nó là “cuốn sách vĩ đại nhất viết về cuộc kháng cự Đức quốc xã”. The New Yorker gọi nó là “bức chân dung rừng rợn và chân thực nhất về đời sống thường nhật dưới thời chiến”. Nhưng điều khiến Mỗi người đều chết một mình vượt qua cả tiểu thuyết hay lịch sử, là nó đặt câu hỏi mà mọi thời đại đều phải đối diện: Trong một xã hội bị nỗi sợ điều khiển, con người có thể làm gì để giữ được phẩm giá của mình?

Fallada không đưa ra câu trả lời dễ dàng. Ông không nói đến cách lật đổ chế độ, không vẽ ra viễn cảnh chiến thắng. Ông chỉ kể lại hành trình của một người đàn ông và một người đàn bà,

giữa những con phố Berlin ngột ngạt, với những tấm bưu thiếp nhỏ bé và một niềm tin mong manh. Nhưng chính từ những điều giản dị ấy, tác phẩm lại trở thành lời cảnh tỉnh âm thầm cho nhân loại: chống lại sợ hãi không phải là hành động chính trị, mà là trách nhiệm con người.

Đã gần tám mươi năm kể từ ngày Mỗi người đều chết một mình ra đời. Nhưng trong thời đại hôm nay — khi phong trào cực đoan và hận thù lại gõ cửa nhân loại — tác phẩm này vẫn là lời cảnh báo: trong bất cứ thời nào, khi sợ hãi trở thành thói quen và im lặng hóa thành đạo đức, thì chính lúc ấy, chúng ta đang ngả dần về phía bóng tối.

Hans Fallada đã chết, như các nhân vật trong sách Mỗi người đều chết một mình, nhưng ông để lại một di chúc bất diệt — rằng phẩm giá con người không thể đánh mất, dù chỉ trong ý nghĩ.

Nina Lê

Tham khảo:

- The New Yorker*, “*Bức chân dung rừng rợn và chân thực nhất về đời sống thường nhật dưới thời chiến*”, 2009.
- Hillary Kelly*, “*And the Germans who didn’t*”, *The Atlantic*, 29/11/2025.
- Bookshop.org*, *trang giới thiệu tác phẩm và tác giả, cập nhật 2025*.

Tiếp **THƯƠNG VỤ** trang 5

tới thành một máy in tiền bằng đô-la thật.

Gia đình Trump không chỉ hưởng lợi từ các bước đi trên thị trường. Bản thân ông Tổng thống còn được nhắc đến trong những vụ “lòng tốt” của các chính quyền ngoại quốc. Hiến pháp Hoa Kỳ cấm giới chức liên bang nhận quà của các chính phủ ngoại bang nếu không có sự đồng ý của Quốc hội, nhưng điều đó không ngăn ông Trump đến xem một chiếc Boeing 747 xa xỉ của Qatar đầu năm 2025, trong lúc ông đang than phiền sự chậm trễ của chương trình chế tạo chiếc Air Force One mới.

Vài tháng sau, trên mạng xã hội, ông hồ hởi cho hay Ngũ Giác Đài sẽ nhận luôn chiếc phi cơ ấy để thay thế Air Force One, như một “MÓN QUÀ, HOÀN TOÀN MIỄN PHI” của hoàng gia Qatar. Tòa Bạch Ốc trấn an rằng món quà của ngoại bang đều được tiếp nhận “đúng luật”, và chính quyền Trump cam kết “hoàn toàn minh bạch”, nhưng câu hỏi về việc ai thực sự thụ hưởng và bằng cách nào các món tặng phẩm được định giá vẫn còn đó.

Tới tháng Năm 2025, Reuters cho đăng một bài điều tra dài về cái mà hãng tin này gọi là “cỗ máy tiền ảo toàn cầu” của ông Trump. Theo đó, tại một hội nghị tiền ảo ở Dubai, Eric Trump đã trực tiếp giới thiệu World Liberty với các nhà đầu tư, trong số đó có một doanh nhân Hoa kiều tên Guren (Bobby) Zhou, người từng bị bắt tại Anh vì nghi ngờ rửa tiền, dù ông này phủ nhận và đến nay chưa bị kết tội. Sau đó, một công ty tại U.A.E. có dính dáng đến Zhou bỏ ra 100 triệu đô-la mua WLFI, và qua việc rà soát các ví tiền điện tử, Reuters ghi nhận mua 2/3 lượng WLFI được mua từ các địa chỉ có nhiều khả năng thuộc về khách hàng ngoại quốc.

Trong nửa đầu năm 2025, theo tính toán của Reuters, gia đình Trump đã thu về khoảng 800 triệu đô-la từ việc bán các mã tiền của World Liberty và những cơ sở liên hệ, vượt xa thu nhập từ bất động sản, nhượng quyền thương hiệu hay các sân golf cộng lại. Một phần lợi tức khác đến từ lãi trên

sổ dự trữ bảo chứng cho USD1, với mức tiền lời ước tính hàng chục triệu đô-la mỗi năm trong tay các công ty mà gia đình Trump giữ cổ phần chi phối.

Mùa hè thường là thời gian kinh doanh chậm lại, nhưng với nhà Trump, năm nay lại là mùa bận rộn. Tháng Bảy, với sự vận động sát sao từ chính quyền, Quốc hội biểu quyết thông qua đạo luật GENIUS, đặt khung pháp lý cho các stablecoin, song không trấn an được những tiếng nói lo ngại về nguy cơ đưa tiền ảo quá sâu vào hệ thống tài chính truyền thống. Cùng tháng đó, Trump Media & Technology – công ty đứng sau mạng xã hội mang tên ông – loan báo đã mua khoảng 2 tỉ đô-la bitcoin và các chứng khoán liên hệ, tự biến mình thành một thứ “kho bạc bitcoin” theo chân MicroStrategy của Michael Saylor.

Tin này khiến giá cổ phiếu Trump Media bật lên sau một thời gian dài lao dốc từ đầu năm, dù về thực chất, triển vọng kinh doanh của công ty phần nhiều gắn liền với vận mạng của đồng bitcoin hơn là sức sống của bất cứ sản phẩm truyền thông nào. Tháng Tám, gia đình Trump lại vận dụng một thủ thuật tài chính khác cho World Liberty: đầu tư vào một công ty nhỏ niêm yết công khai, rồi để công ty này phát hành 750 triệu đô-la cổ phiếu để mua WLFI, coi như vừa là người bán vừa là người mua chính mình bằng một vòng giao dịch kín.

Đầu tháng Chín, WLFI bắt đầu được trao đổi trên các sàn tiền ảo, và chỉ hai ngày sau, American Bitcoin chính thức lên sàn Nasdaq, lập tức tăng giá mạnh. Theo Bloomberg, chuỗi động tác ấy giúp gia đình Trump ghi nhận khoảng 1,3 tỉ đô-la lợi tức trên giấy dù chỉ trong một khoảng thời gian ngắn ngủi.

Nhiều cơ quan đã thử đếm xem gia đình Trump đã thu về bao nhiêu kể từ khi ông trở lại Tòa Bạch Ốc. Reuters ước tính chỉ trong sáu tháng đầu năm 2025, tiền thu từ tiền ảo vào khoảng 800 triệu đô-la. Tờ Financial Times, nhìn rộng trong mười hai tháng đến tháng Mười 2025, đưa con số hơn một tỉ đô-la từ các dự án kỹ nghệ số gắn với gia đình Trump.

Trung tâm Tiền bộ Hoa Kỳ, gom cả số tiền mặt nhận được từ nhượng quyền, các “món quà” có giá trị, các hợp đồng truyền thông vụ dài và những vụ dàn xếp pháp lý, cho rằng “Trump Take” – tức tổng số tiền gia đình này bỏ túi kể từ sau cuộc bầu cử 2024 – đã lên đến 1,8 tỉ đô-la. Nhìn dài hơn, một tính toán khác cho rằng kể từ 2016, tổng số tiền mà ông Trump khai thác được từ chiếc ghế Tổng thống – cả hai nhiệm kỳ cộng lại – đã vượt mức 3,4 tỉ đô-la.

Điều cần nhấn mạnh là những con số kể trên chỉ là tiền mặt, chưa tính đến giá trị “trên giấy” của phần hùn trong World Liberty, Trump Media và các doanh nghiệp tiền ảo khác. Thời điểm WLFI lên sàn, đã có nguồn tin cho rằng riêng phần tài sản số đứng tên gia đình Trump có thể trị giá hơn 5 tỉ đô-la, con số có thể lên hoặc xuống theo từng đợt sóng của thị trường.

Nhưng thị trường tiền ảo, như người ta vẫn biết, không bao giờ cho phép ai ngủ yên trên đỉnh cao. Những tháng cuối năm 2025 chứng kiến một đợt trượt giá mạnh của hầu hết các loại tài sản số, kể cả những sản phẩm mang tên Trump. Đồng \$TRUMP

*Xem tiếp **THƯƠNG VỤ** trang 8*

Tiếp **KÉ LẠI** trang 7

Ông nhìn xa một đoạn highway tới:

— Loại việc mà báo chí gọi là “quyết định lớn”. Nhưng bên dưới mấy chữ đó... là nhiều người nhỏ bị ảnh hưởng. Có người mất việc. Có người mất nhà. Có người mất niềm tin. Tôi ký, họ mất.

Tôi im lặng. Ông nói tiếp, giọng nhỏ như thốt lộ một bí mật lâu năm:

— Mỗi khi tôi nhấn bút ký là ban đêm tôi phải trả giá. Tôi hay gặp họ trong mơ. Không phải gặp từng người. Gặp cảm giác của họ. Mệt. Tức. Mất phương hướng. Tôi cố gắng giúp họ. Tôi đổ xăng. Tôi cho tiền. Tôi đưa họ đi nhờ xe. Tôi sửa cái gì đó. Tôi ký giấy khác. Làm những thứ mà ban ngày tôi chưa từng làm hoặc không được phép làm.

Tôi cau mày: — Nhưng... đó là mơ. Giúp trong mơ thì có thay đổi gì đâu?

Ông mim cười: — Thay đổi chứ. Nhưng không phải họ. Là tôi. Trong mơ, tôi được làm điều đúng. Người ta gọi đó là tự chuộc lỗi. Tôi thì gọi theo cách khác...

Tôi hỏi: — Gọi là gì? — Là ngủ với lương tâm mờ mắt, chứ không phải nhảm.

Gió lạnh tạt qua, tôi kéo cổ áo. Ông tiếp tục: — Lúc đầu tôi cũng tưởng mình đang “làm việc thiện”. Sau tôi mới hiểu: đó là hình phạt. Lương tâm bắt tôi làm trực ca đêm. Ngủ mà không nghĩ.

Tôi hỏi: — Ông có bao giờ đền hết nợ chưa?

Ông cười khàn, như người hoài nghi cả chính mình: — Nợ kiểu này... không bao giờ hết. Bởi ban ngày tôi cứ gây thêm.

Tôi chau mày: — Tại sao ông không... ngừng gây nữa?

Ông nhún vai: — Vì ban ngày tôi tin mình đúng. Ban ngày tôi được ủng hộ, được vỗ vai, được bảo: “Ông đang cứu đất nước.” Nhưng chỉ ban ngày thôi. Ban đêm, chẳng ai đứng bên tôi tán thưởng. Chỉ tôi với tôi. Mơ của tôi... là ca trực đêm để trả nợ lương tâm.

Tôi run nhẹ: — Vậy giấc mơ giúp ông... chuộc lỗi?

Ông lắc đầu: — Không. Nó chỉ giúp tôi sống đến hôm sau để tiếp tục làm... những điều ban ngày tôi tin là đúng.

Ông nhìn ba lô tôi, hỏi: — Trong đó có gì mà anh ôm riết vậy?

Tôi giật thót, kéo dây đeo lại sát vai.

— Đồ cá nhân. — Đồ cá nhân mà tôi Noel còn giữ kỹ vậy thì hoặc là súng, hoặc là thứ anh xấu hổ. — Ông nói tình queo. — Mà nhìn anh... không giống kiểu mang súng.

Tôi cười gượng. Cười xong thấy cô khát khô.

— Tôi... lấy vài món đồ trong kho. — Tôi nói. Mỗi chữ như kéo ra khỏi răng. — Đồ chơi. Cho con.

Tôi nuốt nước miếng. — Tôi ăn cắp.

Từ “ăn cắp” nói nhỏ, nhưng đập rất to trong đầu. Ông không trợn mắt, không đọc luật. Chỉ nhủi

mày:

— Cảm giác sao? Tôi thấy mình bực:

— Cảm giác sao hả? Cảm giác giống nuốt nhầm cái xương cá. Biết là đang làm điều sai, nhưng... nếu tôi không lấy, tội nhỏ nhà tôi đêm nay sẽ trống tay.

Tôi hít sâu: — Ở đây, người ta gắn

Giáng Sinh với quà. Quà với yêu thương. Tôi biết tội nhỏ sẽ sống nếu không có quà. Nhưng cái ánh mắt tội nhỏ nhìn cái thông không có gì... tôi sợ. Tôi sợ tội nhỏ nghĩ: “Ba mình thua những ông ba khác.”

Tôi chỉ lên I-45 tôi đến: — Từ trên kia, mấy ông chinh thuế, chinh tariff, chinh lãi suất, chinh trade war... Họ thấy đó là “chiến lược”. Dưới này, tôi thấy email sa thải, thẻ tín dụng bị khóa, nỗi phờ loảng hơn. Tôi cần rằng suốt mấy tháng, tới tôi nay... tôi lấy bốn món đồ chơi. Nếu cần do, tội của tôi chắc chưa bằng một bài tweet ngu của ai đó.

Tôi biết mình đang nói năng hơi quá trớn. Nhưng tôi mệt. Giáng Sinh, highway, ba lô, xăng cạn, mấy thứ đồ bốp cổ mình lại.

Ông nghe, mắt vẫn bình lặng.

— Anh phạm tội. — Ông nói sau khi tôi im.

Tôi gật, không cãi. — Luật thì đơn giản: lấy cái không phải của mình là trộm. — Ông tiếp. — Nhưng nếu mọi chuyện chỉ đơn giản vậy thì đời sống chắc dễ thử hơn.

Ông nhìn thẳng vào mắt tôi:

— Anh phạm tội với Walmart. Đó là một chuyện. Anh phạm tội với chính mình, vì anh đang tập một thói quen. Còn chuyện với vợ con... là chuyện khác.

Ông hắt cằm về phía đường:

— Anh lấy đồ. Anh trấn an: “Tôi làm vì tội nó.” Nhưng tội nó đâu có nói: “Ba ơi, ăn cắp đi.”

Ông mim cười: — Có khi cả tội nó cần nhất là một ông cha không ăn cắp, dù nghèo.

Tôi cười gằn: — Vậy ý ông là... thà để tội nó không có gì dưới cây thông, miễn tôi giữ đạo đức sạch sẽ?

Ông khẽ nhăn mặt:

— Tôi không cho anh câu trả lời. Vì tôi không đủ tư cách. Tội phạm nhiều tội lớn hơn tội anh nhiều.

— Vậy... ông kêu tôi phải làm gì? — Tôi hỏi.

— Tôi đâu phải linh mục. — Ông nhún vai. — Anh tự quyết định. Nhưng nếu là tôi... tôi sẽ không coi việc

ăn cắp là “phản kháng vĩ đại” gì hết. Nó chỉ là một vết dơ nhỏ. Vết dơ nhỏ mà anh có thể tự tay giặt sau này.

Ông đưa tay, như vẽ đường gấp trên không khí:

— Tôi của tôi... là loại không giặt nổi. Nên hết đêm này qua đêm kia, tôi chỉ còn cách... ra trạm xăng. Tôi nói cho anh nghe điều này. Tội lỗi ban ngày thì dễ lắm: chỉ cần một chữ ký, một nhát bấm chuột, một cái nhét vào ba lô. Còn tội ban đêm? Nó không dễ yên. Nó gọi anh dậy. Nó bắt anh lái xe ngoài đường lạnh. Nó cho anh gặp những người... giống tôi.

Tôi hỏi:

— Giống ông... là sao?

Ông chỉ vào ngực mình: — Người ban ngày gây

chuyện, ban đêm đi lang thang kiếm cách đền bù. Cái trạm xăng này là chỗ tôi... trực ca đêm.

Tiếng máy xe chạy qua xa xa.

Ông nhìn đồng hồ: — Đi đi. Về với tội nhỏ.

Đứng đây xe ngoài đường. Lạnh lắm.

Ông quay lưng, bước vào trong quầy. Trước khi cửa khép lại, ông ngoái đầu:

— A... anh đừng quên trong ba lô có gì nhé. Đừng tập thành thói quen như tôi.

Cửa đóng. Đèn trong quầy còn mờ, rồi tắt ngủm.

Trên xe, kim xăng nhảy từ vạch đỏ lên full. Tôi ngồi vãi giấy, nhìn cái kim như nhìn một phép lạ. Rồi tôi nổ máy, lên xa lộ, nhập vào dòng trống vắng.

Được một đoạn, tôi thắng gấp, tấp vào lề. Tim đập thình thịch. Tôi quay xuống ghé sau, kéo ba lô lại, mở zipper. Tim đập mạnh hơn tiếng xe tài ngoài xa. Trong ba lô là áo khoác mỏng, số tay, hộp cơm rỗng, cây bút, một túi nylon nhãn. Không có búp bê. Không có xe. Không có hộp tím.

Tôi đồ hết ra ghế, soi từng ngọc ngách. Không có. Tôi ngồi thờ. Rõ ràng tôi đã bỏ đồ vô. Rõ ràng lúc rời kho, vai tôi nặng. Rõ ràng...

Hay là từ đầu tới cuối, tôi mới chỉ ăn cắp trong đầu? Mấy động tác xé băng keo, mở thùng, nhét vào... mới chỉ là tưởng tượng? Còn hành động thật, tôi đã không kịp làm? Tôi nhớ đến ánh mắt ông già, câu “Anh có chắc mình đang thức không?”, ngẫm nghĩ. Tôi ngả người vào ghế, bật cười thoải mái:

— Được rồi. Xem như... lần này không ăn cắp.

Thoát khỏi tội hay thoát khỏi ảo tưởng anh hùng, tôi cũng chưa rõ. Tôi gom lại đồ, kéo dây kéo ba lô, nổ máy. Houston đang chờ.

Khi tôi quẹo vào khu mobile home thì gần 11:40 PM. Đèn Noel nhà hàng xóm nhấp nháy, từ câu kỳ cho tới lạc quẻ. Có nhà treo nguyên đèn đèn xanh đỏ như tiếng karaoke. Có nhà chỉ dán một tấm bảng “Jesus is the Reason for the Season” đã phai.

Tôi bấm còi hai cái. Cửa nhà bật mở. Bảo lao ra, chân trần, pyjama tuần lộc, tóc rối.

— Ba! Hai đứa chị chạy theo, Lan và Ly, thờ hồng hộc. Trám đứng sau, tay ôm lấy cánh cửa, mặt vừa mừng vừa... kiểm tra xem tôi còn nguyên không.

Tôi bước xuống, ôm nguyên đám con một lượt. Mùi nhà: phở gà, nước mắm, bột giặt rẻ tiền, sữa tắm trẻ con.

— Anh về được là tốt rồi.

— Trám nói, mắt long lanh. Không ai hỏi “quả đâu” ngay lập tức. Cũng may.

Cây thông trong phòng khách nhỏ, đứng hơi lệch, đèn chớp chậm. Dưới gốc cây có vài gói quà gói bằng giấy báo, giấy màu reuse, ghi bằng bút chì “To: Ba”, “To: Mẹ”, “To: Lan”, “To: Ly”, “To: Bảo”.

— Tội nhỏ tự gói. — Trám nói nhỏ. — Đồ cũ thôi. Nó nói phải có gì đó mới thì mới đúng Noel. Cổ họng tôi nghẹn.

Chúng tôi ăn phở. Tôi kể chuyện hết xăng, trạm xăng cũ, ông già kỳ lạ, xe bõn, xe cảnh sát, bình full tank không mất xu nào. Tôi kể sơ, chưa lái phần ăn cấp ở kho hàng.

Trám nghe, ngạc nhiên:

— Nghe như mấy chuyện người ta post Facebook: “Stranger kindness at Christmas Eve.”

— Ủ, chắc vậy. — Tôi nói.

Bảo nóng ruột: — Giờ mở quà nha!

Túi nhỏ mở những gói Dollar Tree Trám mua: sô nhỏ, bút màu, bộ kẹp tóc, chiếc xe đồ chơi đơn giản. Vẫn có tiếng “wow”, tiếng cười, tiếng tranh nhau. Không có tiếng thất vọng vang trời như tôi tưởng tượng trên highway.

Rồi tôi lướt tội nó đưa quả “cũ mà mới” cho tôi. Một cuốn sách cũ của Lan, nó bảo: “Đề ba đọc tiếng Anh cho giỏi lại.” Một cái khăn choàng cũ của Ly: “Đề ba đi Dallas không lạnh.” Một chiếc xe nhỏ đã trổ sơn của Bảo: “Đề ba chơi với con.”

Tôi thấy mình thuộc loại người dễ khóc hơn dễ cười.

Đúng lúc tôi nghĩ “xong rồi, mình thoát cảnh “quả của ba””, có tiếng gõ cửa.

Trám và tội nhỏ giạt mình nhìn nhau. Giờ này ai tới? Hàng xóm thì đã đóng cửa ăn uống.

Trám mở cửa. Ngoài cửa là... viên cảnh sát lúc tối ở trạm xăng, giờ không bật đèn xe, không còi, chỉ đứng đó trong bộ đồng phục, áo khóa kéo sát cổ. Bên cạnh anh là một nữ cảnh sát trẻ hơn, ôm một túi giấy to có logo Walmart.

— Evening, sir. Xin lỗi làm phiền trễ. — Anh nói, giọng lịch sự. — Anh là Trung, lái chiếc Camry màu bạc, biển số...?

— Dạ đúng. — Tôi thấy tim mình đập nhanh lại.

Anh giờ cái túi lên:

— Người đàn ông ở trạm xăng... ông ấy nhờ tội tôi mang cái này tới. Ông nói lúc đó vội quá, quên đưa. Tôi nhìn túi. Năng. Tim tôi chùng xuống: Chết, lỡ ông gửi lại mấy món mình định ăn cấp thì sao? Rồi tôi nhớ ra... ba lô mình trống trơn.

— Ông ấy... là gì của các anh? — Tôi hỏi.

Cả hai nhìn nhau, hơi cười nhưng không tra lời thẳng. — Just a guy with... connections. — cô cảnh sát nói. — Địa chỉ anh, ông cho luôn. Em không hỏi kỹ.

Anh cảnh sát thêm: — Ông dặn là nếu anh hỏi tên, thì nói: “From A Stranger on I-45.”

Tôi cầm túi, cảm giác như cầm cục pin nóng.

— Cảm ơn. — Tôi nói.

Họ chúc Merry Christmas, quay đi. Xe nổ máy, đèn đỏ xanh bật một chút rồi tắt, họ không muốn làm cả khu thức giấc.

Trám đứng sau lưng tôi, thì thào:

— Ai vậy anh?

— “Kẻ Lạ” trên I-45. — Tôi đáp, vừa nói vừa ngạc nhiên vì mình nghe câu đó... không thấy lạ.

Trong phòng khách, cả nhà bu quanh cái túi như coi kết quả xổ số.

Tôi mở ra: bên trong là bốn hộp quà gói giấy đơn giản nhưng gọn gàng. Không phải loại giấy bóng loáng, mà là kiểu giấy nâu, dán băng keo trong, dính tag trắng nhỏ.

Lan cầm một hộp, đọc: — “To: Lan. From: A Stranger.”

Ly đọc hộp của mình: — “To: Ly. From: A Stranger.”

Bảo reo:

— Của con nữa! “To: Bao. From: A Stranger.”

Trám cầm hộp còn lại, có ghi:

— “To: Tram. From: Someone Who Owes Too Much.”

Căn phòng im đi một

nhịp.

— Ông biết tên mình... — Trám thì thầm.

— Chắc... cảnh sát nói. — Tôi trả lời, dù biết phần đó không logic lắm.

Tôi mở nắp hộp cho từng

đứa. Lan được một baby doll da ngăm, tóc đen, mặc áo thun “Houston”, quần short, trông y hệt một đứa bé gốc Á — Hispanic lai gì đó. Không phải Barbie sao y chang TV, nhưng có cái gì đó “thật”.

Ly được một búp bê khác, tóc ngắn, đeo kính, có kèm một cuốn “journal” tí hon. Trông giống phiên bản nhỏ của chính nó.

Bảo được một chiếc xe điều khiển loại đơn giản, điều khiển bằng dây chứ không phải remote không dây. Nhưng khi nó bấm, xe vẫn chạy quanh phòng, đâm vào chân tôi, nó vẫn cười như trúng số.

Trám mở hộp của cô, bên trong là một bộ đường da giả vừa phải, not fancy, nhưng rõ ràng không rẻ tiền như Dollar Tree. Kèm một mảnh giấy nhỏ:

“Đề chị đỡ nhìn mệt mỗi lần lo cho chồng con.”

Không ký tên.

— Anh? — Trám nhìn tôi.

— Anh không mua nổi kiểu này. — Tôi nói. — Anh chỉ biết chờ đồ trong kho, không biết gói quà.

Lan ôm búp bê, hỏi: — Stranger là ai vậy ba?

Tôi nghĩ tới ông già ở trạm xăng, cái cách ông nói “ban đêm tôi đi giúp người tôi từng làm khổ”, cái cách policemen gọi ông “sir” với ánh mắt ngân ngai. Nghĩ tới mở email, tới bản tin, tới những gương mặt trên TV.

— Là một ông già mắc nợ nhiều người. — Tôi nói.

Ông không trả được hết, nên rằng làm được chút nào hay chút đó.

Ly nghiêng đầu:

— Vậy ông tốt hay xấu?

Tôi cười: — Có khi chính ông cũng không biết. Nên mới lò mò ra trạm xăng đứng.

Bảo ôm xe, hỏi: — Vậy mình có phải trả lại quà cho Stranger không

ba?

Tôi xoa đầu nó: — Không. Nhưng mình có thể... trả bằng cách đừng đi làm người khác khổ THEM.

Tôi nhìn từng đứa:

— Sau này, nếu tội con lỡ làm điều gì sai, thì cố sửa khi còn thức, đừng chờ tới mơ.

Tội nó chắc chưa hiểu hết, nhưng cũng gật gù như hiểu một phần. Tension trong ngực tôi, thứ kéo căng từ kho Walmart tới highway, tới trạm xăng, tới trước cửa nhà, lỏng ra một chút. Không biến mất, chỉ bớt bốp nghệt.

Sáng hôm sau, tiếng TV trong phòng khách mờ nhỏ. Lan với Ly ngồi ăn cereal, vừa coi tin tức vừa cãi nhau chuyện remote. Tôi bước ra, định la hai đứa giảm tiếng, thì màn hình chiếu bản tin: đoạn băng cũ cảnh một ông tổng thống tóc vàng, đang đứng sau bục, tay xòe xòe, mồm mấp máy những câu khẩu hiệu quen thuộc. Tôi đứng khựng. Không phải vì lời ông nói, mà vì... tay. Cách cô tay xoay, lòng bàn tay xòe, khuôn miệng hơi méo. Y như đêm qua, dưới ánh đèn vàng trạm xăng cũ. Phía dưới màn hình là dòng chữ chạy: “Former President to spend Christmas Eve at his private resort...”

Tôi không nghe hết. Tiếng loa trong TV như xa xôi.

Lan quay lại:

— Ba, coi chừng cả phê sắp đổ xuống sân?

Tôi chớp mắt, nhận ra chân mình lạnh vì đang đứng chân trần trên gạch và ly cà phê nghiêng về phía trước. Không nói gì, chỉ cầm chặt ly cà phê, bước gần đến cửa sổ. Bên ngoài, trời Houston xám nhưng không quá u ám. Trên dây điện, một con chim đậu, lông phồng lên chống lạnh. Câu nói đêm qua của ông già văng vẳng trong đầu:

“Ban ngày, tôi tin tôi đúng. Ban đêm, tôi đi làm việc đền bù lỗi lầm.”

Ngu Yên

Tiếp **THƯƠNG VỤ** trang 6

mất khoảng 80% giá trị so với thời điểm cực thịnh; đồng \$MELANIA gần như tan chảy, rớt hơn 98%.

Cổ phiếu Trump Media, nay phần lớn được xem như một phương tiện nắm giữ bitcoin trả hình, giảm gần 70% so với đầu năm và khoảng 40% so với khi công ty cho biết mình đã mua một lượng bitcoin lớn. WLFİ, dù không có cổ phiếu trên sàn, vẫn bị phản ánh qua giá các mã token, đã mất hơn một phần ba giá trị kể từ đầu tháng Chín; còn American Bitcoin, công ty đảo tiền nơi Eric và Donald Jr. có phần hùn, cũng chứng kiến cổ phiếu trượt hơn 75% trong cùng khoảng thời gian.

Đối với gia đình Trump, cú lao dốc ấy là cái “đuôi độc” của chiến lược đem hầu hết trứng bỏ vào rô tiền ảo. Vận mạng tương lai của cơ nghiệp họ, trên khía cạnh tài sản số, giờ đây gắn chặt với đường biểu đồ của bitcoin và các đồng tiền ảo khác, dù cho đến nay, ngay cả sau đợt thua lỗ, phần tài sản số trên giấy của họ vẫn còn được tính bằng con số nhiều tí đô-la.

Trong những tuần gần đây, câu chuyện “tiền đầu mà lắm thế” của gia đình Trump lại có thêm một chương mới. Financial Times loan tin Văn phòng Vốn chiến lược thuộc Ngũ Giác Đài – cơ quan được lập từ thời chính quyền Biden để hỗ trợ phát triển công nghệ phục vụ an ninh quốc gia – đã chấp thuận cho một hãng khai thác khoáng sản hiếm tên Vulcan Earth vay 620 triệu đô-la.

Điều khiển nhiều người chủ

ý là Vulcan Earth lại được chống lưng bởi 1789, quỹ mạo hiểm nơi Donald Jr. là đối tác, dù chính ông và các giới chức Ngũ Giác Đài lẫn Bộ Thương mại đều khẳng định ông không dự phần vào việc xin vay.

Theo ghi nhận của Financial Times, ít nhất bốn công ty nằm trong danh mục đầu tư của 1789 đã thắng những hợp đồng với chính quyền Trump trong năm nay, với tổng trị giá khoảng 735 triệu đô-la. Dưới một lăng kính, người ta có thể nói 1789 chỉ khéo léo “đi sát” với ưu tiên chiến lược của Ngũ Giác Đài; dưới một lăng kính khác, khó tránh khỏi cảm tưởng rằng đây chỉ là một chương nữa trong câu chuyện chung: mỗi đường chỉ giữa quyền lực công quyền và túi riêng của gia đình Tổng thống lại mở đi một chút.

Giữa những bản báo cáo nặng con số và những lời cải chính khô khan, cái còn lại rõ ràng nhất là một thực tế: từ lúc ông Donald Trump bước chân vào Tòa Bạch Ốc lần đầu cho đến nay, chưa bao giờ nước Mỹ chứng kiến một gia đình Tổng thống nào có thể biến quyền lực chính trị thành một “cơ nghiệp kinh doanh” rộng lớn và phức tạp đến thế – vươn xa từ Washington sang Dubai, từ New York đến Doha, và sâu vào những khoảng tranh tối tranh sáng của thế giới tiền ảo.

Sớm Mai biên dịch
Nguồn:
Theo bài “The Year in Trump Cashing” in của John Cassidy, đăng trên tờ The New Yorker, 15 tháng 12.

Luật Sư
NGUYỄN QUỐC LÂN

Tổ Hợp Luật Sư

NGUYỄN QUỐC LÂN & ASSOCIATES

Chuyên Môn:

Di Trú, Hình Sự, Thương Mại, Gia Đình, Tai Nạn.

Bảo Hiểm (Bad Faith) & Kế Hoạch Gia Sản.

9141 Bolsa Ave., Suite 303, Westminster, CA 92863

(Trong khu Cathay Bank và tiệm vàng Kiều Hạnh)

Tel: 714. 891.1901 Web: www.vietlaw.com

CHIẾC HỒ TRÊN ĐÁ

Sapy Nguyễn văn Hường

*Một chiếc hồ con nằm lặng yên trên đá,
Mà trong mắt trẻ thơ là cả vũ trụ xanh...*

Tôi định cư tại San Diego đã ngoài bốn mươi năm qua. Vùng đất hiem hơi khó có nơi nào sánh được: bởi chỉ nội trong một ngày lái xe quanh quần, người ta có thể đi từ biển lên núi, từ rừng xanh đến sa mạc, thường ngoạn đủ đầy hương sắc của đất trời. Sáng sớm thong dong bên vịnh Mission, mặt nước yên như tờ, hàng cọ in bóng trên nền sương mỏng. Trưa ghé Julian, nhâm nhi ly cà phê hay lát bánh táo giữa tiết trời lạnh lạnh và màu xanh thăm thẳm của rừng thông. Chiều về, con đường tới Borrego mở ra vùng sa mạc hoang vu, xương rồng rải rác trên nền đá đỏ. Suốt dọc hành trình đầu đó hiện ra vườn cam, vườn bơ, đồng nho trĩu quả giữa thung lũng nắng chan hòa. Cảnh vật thay đổi không ngừng, khi mộc mạc, lúc rực rỡ, nhưng vẫn hài hòa như một bản nhạc êm dịu của đất trời. Mỗi lần lái xe ngang qua, tôi cảm thấy mình như được nói lại với nhịp sống của đất, và lòng bỗng nhẹ nhàng lạ thường.

Tiểu thay, suốt bốn năm liền California oằn mình trong hạn hán, ảnh hưởng đủ đường đến đời sống cư dân. Không ai biết bao giờ tuyết và mưa mới trở lại như xưa để thăm cò trước nhà có cơ hội hồi sinh, để màu xanh công viên thôi lụi tàn.

Tôi vẫn nhớ hôm tiểu bang ban bố tình trạng khẩn cấp vì thiếu nước, nhà tôi nhận được một cú điện thoại kêu gọi tiết kiệm. Chồng tôi vui vẻ trả lời:

- Thừa cô, nhờ tiết kiệm nước mà sức khỏe vợ chồng tôi tốt lên nhiều lắm!

Giọng cô nhân viên ngân nhiên:

- Dạ... ông vui lòng giải thích rõ hơn?

Nhà tôi thần nhiên đáp:

- Vì ngày nào vợ chồng tôi cũng tới phòng tập thể dục, tập xong thì tắm luôn ở đó!

Còn Thành, em chồng tôi, tếu táo khoe danh hiệu "vô địch tiết kiệm nước bang Cali":

- Chị Hai biết không, hồi trước một ngày em đánh răng ba lần. Giờ thì... ba ngày mới đánh một lần! Vậy đủ tiết kiệm chưa?

Điều khiến tôi buồn nhất không phải hóa đơn tiền nước, mà là mất trắng bốn mùa hoa Tàn Ô. Ở San Diego, loài hoa ấy mọc khắp nơi: chỗ đất hoang, bên lề xa lộ, dọc những sườn đồi nắng cháy. Ngay

sau nhà tôi, nơi lưng chừng đồi, cứ đầu tháng Hai là những bụi Tàn Ô nhú xanh non; sang tháng Ba hoa nở vàng rực kéo dài suốt gần ba tháng. Màu hoa dần đã và đây sức sống ấy từng làm lòng tôi rộn ràng; tôi rù không biết bao nhiêu bạn bè cùng đến ngắm. Mất mùa hoa là mất đi những buổi rong chơi với các cháu, mất cả những khung hình tuổi thơ tôi treo trong nhà, giữ làm kỷ niệm trong album. Cứ nghĩ đến đó, tôi lại buồn đến tê tái lòng.

Vốn say mê chụp ảnh, tôi xem mỗi mùa hoa đến như món quà riêng của đất trời dành cho bà cháu tôi. Từ khi các cháu còn bé xiu, chúng đã trở thành "người mẫu" trong những buổi dạo đồng hoa. Mỗi lần đi ngắm hoa là một ngày đầy áp tiếng cười, tay nắm tay, váy áo tung bay giữa trời hoa vàng, mây trắng. Mất mùa hoa nghĩa là mất luôn những buổi rong chơi và cả những khung hình rực rỡ nơi tuổi thơ đang cười tươi giữa nắng sớm lung linh. Những tấm ảnh ấy như một thứ quý giá nho nhỏ lưu giữ kỷ niệm, khiến tôi càng tiếc nuối khi mùa hoa vụt qua.

Ngoài hoa Tàn Ô, San Diego còn nhiều cảnh đẹp làm say đắm lòng người. Công viên Balboa là một ốc đảo xanh giữa phố thị, với thậm cò mượt mà, hồ nước phẳng lặng. Rồi còn bao nhiêu viện bảo tàng, vườn Nhật, vườn xương rồng hòa quyền cùng kiến trúc Tây Ban Nha cổ kính. Mỗi bước chân dạo quanh như lạc vào một thế giới khác, vừa thư thái vừa gợi hoài niệm. Thành phố cũng nổi tiếng với những bãi biển, mỗi nơi một vẻ: La Jolla Cove với biển xanh như ngọc, vách đá ôm lấy sóng bạc; Mission Beach rộn ràng tiếng cười với xe đạp nổi đuôi nhau chạy dọc bờ cát trắng; Sunset Cliffs, chỉ cần ngồi yên trên mỏm đá, đôi chân thong thả đong đưa, mắt ngắm nhìn mặt trời lặn là lòng dịu hẳn lại.

Từ suốt mấy năm nay, một nơi cách nhà tôi chừng chục dặm đường đã trở thành chốn tôi hầu như tuần nào cũng ghé một hai lần: bán đảo Coronado. Muốn sang bên đó, tôi phải lái xe qua một cây cầu dài vắt ngang vịnh San Diego như dải lụa bẽ tông uốn cong mềm mại trên mặt nước. Đến giữa cầu, chiếc xe như được nâng lên để ngắm toàn cảnh thành phố với những tòa cao ốc lấp lánh và dòng nước êm đềm xanh trong mênh mang; đủ loại thuyền lướt qua, thuyền buồm, ca

Ảnh minh họa từ Lê Tường-Vi; Molokini Crater.

nô, du thuyền và thỉnh thoảng vài chiếc tàu hải quân hùng dũng diễn hành trước bao con mắt ngắm nhìn. Gió biển nhẹ nhàng thổi lên làm mát cả thân người lẫn tâm hồn.

Qua học chân cầu, tôi phải lựa chọn: rẽ vào công viên Tidelands với bãi cỏ xanh mướt, hàng cọ thẳng tắp và con đường xi măng sạch bóng để dạo bộ, hòa mình cùng trẻ con và các cặp đôi tận hưởng nắng vàng, gió mát, hoặc cứ thế chạy thẳng ra Coronado Beach.

Mấy lần đầu tôi đến rồi đi, biển Coronado không để lại ấn tượng đặc biệt nào; thậm chí còn khiến tôi khó chịu vì từ bờ xuống mé nước phải băng qua một bãi cát khô, nhiều đoạn dài cả trăm thước. Mãi sau một chuyến sang Hawaii, vợ chồng tôi mới khám phá ra thú vui đi chân trần trên cát, và từ đó nhìn Coronado bằng đôi mắt khác, như nhận ra một món quà bất ngờ vốn đã có từ lâu.

Coronado, một bãi cát dài quay ra Thái Bình Dương, bị căn cứ hải quân chặn hai đầu nên chỉ còn khoảng hai dặm dài cho người ta vui chơi; cát trắng mịn pha ánh kim trải như dải lụa, biển xanh ôm lấy đường chân trời, xa xa mái ngói đỏ của khách sạn Del Coronado nổi bật như lâu đài cổ tích. Đứng trước tòa nhà ấy, tôi nghĩ nơi này đã chứng kiến bao dấu chân người đời, từ thuở ông cha tôi còn đội khăn đóng đến hôm nay, mặt người dân bà Việt xa xứ mới chịu đặt chân trần xuống cát để cảm nhận hết vẻ quyền rũ.

Mỗi buổi chiều, ánh

hoàng hôn nhuộm đỏ cả bầu trời lẫn mặt biển; lớp cát khô ngày trước từng làm tôi ái ngại, giờ như đang xoa bóp dưới gan bàn chân. Càng đến gần mé nước, cát càng mềm mại, mát rượi, len vào từng kẽ chân và cả vào tâm hồn. Mỗi lần đặt chân lên cát, tôi thấy như được rửa sạch những lo toan nhỏ nhặt; mỗi hạt cát khắc một ký ức dịu êm vào lòng và gợi tôi nhớ về tuổi thơ, những chiều dắt trâu ra đồng, chân lội bùn mát lạnh in dấu trên mặt đất.

Từng bước trên cát Coronado như đưa tôi trở về, không hẳn vì cảnh vật giống nhau, mà vì cái gần gũi lặng thầm giữa thiên nhiên và lòng người. Mỗi chiều là một bức tranh mới: đôi tình nhân ôm nhau, em bé nhảy sóng, người chụp ảnh bên hàng dừa; khi mặt trời khuất, ánh đèn flash chớp lẹn như cô lữ giữ thêm vài khoảnh khắc cuối ngày.

Bãi biển Coronado thoải mái hòa; từ trẻ nhỏ đến người già, người biết bơi hay không, ai cũng có thể nô đùa với sóng hoặc nằm dài trên cát phơi nắng. Sau khi quen đi chân trần, tôi vẫn thấy quanh mình có những người "quê mùa" như tôi ngày trước, khó chịu chỉ vì vài hạt cát chui vào giày; nhưng rồi chính những hạt cát ấy lại đem về cho tôi nhiều niềm vui và kỷ niệm.

Những sắc vàng của hoa Tàn Ô mà tôi từng bấm máy lưu giữ cho mấy đứa cháu nội nay đã nhường chỗ cho biển xanh, cát trắng và tiếng reo vui rộn ràng của hai đứa trẻ lớn lên bên tôi. Không đứa nào sợ nắng như bà,

cũng chẳng ngại gió; ra đến biển, chúng như tan vào sóng; chạy không biết mỏi, miệng cứ thế hét vang, nhảy ùm xuống nước, rồi ngồi bệt nhặt vỏ sò, đuôi theo chim hải âu, tìm ông nội, thậm chí đòi chạy đua cùng ông.

Coronado gợi tôi nhớ những bãi biển quê nhà: Vũng Tàu với con đường cát trắng thoai thoải, Nha Trang với hàng dừa nghiêng bóng, Đà Nẵng chiều xuống rì rào tiếng sóng. Ở mỗi nơi màu nước, loại gió khác nhau, nhưng đều có điểm chung: gió mơn mẩn thấm vào da thịt, tiếng sóng như nhịp tim biển cả, và hạt cát dưới chân lấp lánh như vụn vàng mặt trời. Giữa Coronado, tôi vừa thấy mình đứng ở một miền đất mới, vừa chạm lại những mùa hè đã xa.

Linzy, vốn quen xưng mình là "chị Hai", đứa cháu nội đầu lòng, sinh ra đúng vào năm tôi tròn sáu mươi. Sự vào đời của cháu ngày ấy là một nỗi lo lớn không chỉ riêng vợ chồng tôi mà cả bên sui gia cũng phập phồng theo dõi từng ngày.

Linzy chỉ nằm trong bụng mẹ sáu tháng mười ba ngày; hình hài đỏ hồng, bé xiu, nặng vồn vện một ký năm gram. Cháu được đặt vào lòng kính như cái bụng mẹ bằng thủy tinh để giành giật từng hơi thở với sự sống. Suốt hai tháng trời cả nhà chỉ còn biết âm thầm cầu nguyện, mong sao chút sinh khí mong manh kia đủ vững vàng để bám trụ với cuộc đời. Mãi đến ngày được phép đón cháu về, ai nấy mới thở phào nhẹ nhõm như vừa vượt qua một trận bão lớn. Vậy mà giờ đây cháu đã tung tăng trên bãi biển, vừa cười vừa thách đố:

- Ông nội bắt con đi!

Còn tôi tha hồ bấm máy, lưu lại từng khoảnh khắc để mai này, khi các cháu lớn lên, chúng biết rằng đã từng có ông bà nội bên cạnh. Cái túi vải tôi luôn đeo trên vai mỗi lần ra biển chẳng có gì nhiều: áo quần khô, khăn tắm, nước uống, bánh mì, bánh ngọt, không dư thừa nhưng đủ cho một buổi dạo biển ấm áp. Mỗi lần nhìn cháu chạy nhảy, lòng tôi như tan chảy; tôi biết mình may mắn khi còn được chứng kiến và giữ lại những khoảnh khắc ấy.

Một hôm thấy tôi cầm vài chiếc lông chim hải âu đen trắng, Lyra, cái tên bố mẹ đặt với ý nghĩa Love, You, Always, tròn xoe mắt hỏi:

- Bà nội nhặt mấy cái lông chim này làm chi vậy?

Tôi mỉm cười:

Sapy Nguyễn văn Hường là cư dân San Diego, đã hai lần thắng giải Viết Về Nước Mỹ. Năm 2001, với bài "Hoa Ve Chai", ông nhận giải danh dự. Ba năm sau, với bài viết "Giọt Nước Mắt," kể về Đài Tưởng Niệm Chiến Tranh Việt Nam tại tiểu bang New Jersey do một kiến trúc sư Việt Nam vẽ kiểu, ông nhận giải chung kết Viết Về Nước Mỹ 2004. Ông tiếp tục viết bài và tham gia sinh hoạt giải thưởng VVNM hàng năm. Mùa lễ Tạ Ơn năm nay, tác giả gửi đến Viết Về Nước Mỹ một loạt 5 bài bút ký thăm đậm tình người từ trong gia đình đến những người thân quen của mình. Sau đây là bài thứ hai: “Chiếc Hồ Trên Đá”.

- Đề khi cần vẽ mây nét nhỏ thiệt nhỏ lên mấy bức tranh bà đang tô trên tường nhà.

Lyra thích thú cầm lấy, rồi lượm thêm những mảnh sò bé tí, dúi vào tay tôi bảo cất vô túi. Có lần tôi nhặt được một chai rượu nhỏ, ngắt vài bông hoa dại bỏ vào, đưa cho cháu gọi là "bình bông du mục"; Lyra ôm bình hoa cười khúc khích như nhận một món quà kỳ diệu.

Còn Linzy thì thích đắp cát lên người, múc nước đổ vào hồ cát, vẽ số vẽ chữ bằng tay, những con số và chữ cái tôi mới dạy ở nhà. Một buổi chiều, khi đang đi dọc theo dãy đá, Linzy reo lên:

- Nội ơi, con thấy một cái baby lake!

Tôi nhìn theo ngón tay cháu: một vũng nước nhỏ trong veo nằm gọn trên phiến đá, khuất sau bụi cỏ. Trong mắt cháu đó là cả một cái hồ bí mật. Ba bà cháu rửa tay, rửa sò, hai đứa cháu chúng ca đôi bản chân bé xiu vào; Linzy mắt sáng rỡ:

- Linzy là người đầu tiên tìm ra cái hồ baby bí mật này! Từ nay con khỏi cần đứng chờ rửa chân ở vòi nước nữa nghen nội!

Lyra phụng phịu:

- Chị Ba cũng thấy giống như chị Hai mà!

Tôi xoa dịu:

- Vậy cái "baby lake" này

Xem tiếp **CHIẾC HỒ** trang 10

XE ĐÒ HOÀNG

SAN DIEGO **LITTLE SAIGON** **LOS ANGELES** **SACRAMENTO** **SAN JOSE** **OAKLAND** **SAN FRANCISCO** **ARIZONA** (Lic # PSC 12777)

WWW.XEDOHOANG.COM
lowfarebus@yahoo.com

Please call ahead to book your ticket
Xin gọi trước để đặt vé.
Business Hours:
8:00am – 8:00pm.

LỊCH TRÌNH MỖI NGÀY

NAM CALI

KHỞI HÀNH:
WESTMINSTER: 9:15AM
* ABC Supermarket - 8970 Bolsa Ave./Magnolia 92683
EL MONTE: 10:00AM
* Thuận Phát Market - 2650 N. Rosemead Blvd/Garvey 91733
CHINA TOWN: 10:25AM
* Metro Station - 1231 N Spring St/College St. 90012
Có thêm chuyến **4:00 PM (Fri & Sun)** tới **San Jose**

ĐẾN:
SAN JOSE: 4:15PM
OAKLAND: 5:30PM
SAN FRANCISCO: 6:00PM
SACRAMENTO: 5:00PM

BẮC CALI

KHỞI HÀNH:
SAN FRANCISCO: 6:30AM
* McDonald - 590 Vanness/Golden Gate 94102
OAKLAND: 7:00AM
* Bánh Mì Ba Lẹ - 1909 International Blvd/19th 94606
SAN JOSE: 8:30AM
* Lee's Sandwiches - 2525 King/Burdette Dr. 95122
SACRAMENTO: 7:30AM
* Hương Lan Sandwiches - 6930 65th/Stockton 95823
Có thêm chuyến **5:00PM (Fri & Sun)** từ **San Jose**

ĐẾN
CHINA TOWN: 2:00PM
ELMONTE: 2:15PM
WESTMINSTER: 3:00PM

CALI - ARIZONA

KHỞI HÀNH:
WESTMINSTER: 8:00AM
* ABC Supermarket - 8970 Bolsa Ave./Magnolia 92683
CHINA TOWN: 8:20AM
* Metro Station - 1231 N Spring St/College St. 80012
EL MONTE: 8:45AM
* Thuận Phát Market - 2650 N. Rosemead Blvd/Garvey 91733
ONTARIO: 9:30AM
* Jack in the Box - 4351 Ontario Mill Park Way/Ontario 91764

ĐẾN:
PHOENIX: 3:30PM
TEMPE: 4:00PM
CHANDLER: 4:30PM

ARIZONA - CALI

KHỞI HÀNH:
CHANDLER: 8:00AM
* Lee's Sandwiches - 1901 W. Warner/Dobson 85224
PHOENIX: 8:30AM
* Super L Ranch Market - 668 N 44th St. Tempe/ E. Cofco Center Dr. 85008
PHOENIX: 9:00AM
* Lam's Supermarket - 6740 W. Indian School Rd./ 67th Ave. 85033

ĐẾN:
ONTARIO: 2:00PM
EL MONTE: 3:00PM
CHINA TOWN: 3:15PM
WESTMINSTER: 3:30PM

Toll Free: 1-888-8ĐI XE ĐÒ / 1-888-834-9336

San Jose 408. 729-7885 Santa Ana 714. 839-3500

ĐỌC TUYỂN TẬP TRỊNH Y THUR: THEO DẤU THƯ HƯƠNG 2

Phan Tấn Hải

Nhà văn Trịnh Y Thur vừa ấn hành tuyển tập *Theo Dấu Thư Hương 2*, gồm nhiều bài viết trong nhiều chủ đề đa dạng, phần lớn là về văn học nghệ thuật, đôi khi là lịch sử, khoa học, xã hội. Tuyển tập dày 294 trang, đang lưu hành trên các mạng, như Amazon và Barnes & Noble. Nhìn chung, tác phẩm giúp độc giả soi rọi thêm nhiều cách nhìn đa dạng, mới mẻ, kể cả khi tác giả viết về những người viết chúng ta đã quen thuộc trong văn học Việt Nam, như về Ngô Thế Vinh, Đỗ Hồng Ngọc, Nguyễn Thị Khánh Minh, và nhiều người khác.

Tác giả gọi tuyển tập này là “tập luận”, nhưng đọc cho kỹ, không có gì có thể gọi là “tập” nơi đây, vì đây là trường hợp, như với truyện *Khuất Đầu*, theo Trịnh Y Thur, “*tôi đã nghiêm ngẫm đọc để có bài viết trong cuốn sách*” (TDTH2, trang 13) hay có khi là “*tôi chọn ra được vài ba bài đặc ý*” (trang 14) từ các bài anh viết trên Việt Báo Daily News, hay như “*những chuyện xảy ra bên lề lịch sử hay bị chính sử gạt sang một bên, bôi xóa, bóp méo, khiến tôi cảm thấy thôi thúc muốn nói lên cảm nghĩ của mình*” (trang 14) – và, thể đó, chỉ từ việc anh đọc sách để rồi viết sách, “*không chỉ là hành động đơn độc mà là cách sống trong cô đơn một cách có ý nghĩa. Nó biến cô đơn thành kết nối, dừng đọng thành suy ngẫm, và im lặng thành đối thoại.*” (trang 13).

Trịnh Y Thur hy vọng một cuộc đối thoại. Có thực là đối thoại có thể xảy ra trên

quê nhà chúng ta, nơi chữ nghĩa đã trở thành vũ khí chứ không chắc bao nhiêu phần là ghi lại sự thật và thảo luận? Đề hình thành một cuộc đối thoại, trước tiên là cần lắng nghe. Đặc biệt là các đề tài liên hệ lịch sử, cần phải trung tính để minh... nơi trong nhiều thập niên chúng ta bị đẩy vào dòng sông lịch sử hai bờ. Như trường hợp tiểu thuyết của Bảo Ninh đang được (hay bị) tranh luận hiện nay, từ những trang sách viết từ cô đơn, lặng lẽ rồi trở thành chuyện chup mũ ngay trong các pháo đài văn học Hà Nội. Nếu Bảo Ninh không phải người bên kia, mà là người bên này, thì bạn sẽ không tìm được bản sách giấy nào trong quê nhà chúng ta. Bất kể rằng, Bảo Ninh đã dựng một số chuyện không thật để bôi nhọ tư cách người lính Miền Nam.

Tuy nhiên, Trịnh Y Thur là một người rất thơ mộng, và chàng đã viết với hy vọng “*im lặng thành đối thoại.*” Sách *Theo Dấu Thư Hương 2* mở đầu bằng một “Lời Ngỏ” dài bốn trang, kể tiếp là 18 bài viết nhiều chủ đề, cuối cùng là cuộc đối thoại thực sự với Nhã Lan trong chương trình phát thanh “Tản Mạn Văn Học” và cùng là vài trang tiểu sử và danh sách tác phẩm.

Nhìn chung, tuyển tập *Theo Dấu Thư Hương 2* thuộc loại “nghiêm và buồn,” nghĩa là, sách dày 294 trang, cảm lên rất là nhẹ, nhưng khi bạn càng đọc, càng suy nghĩ, càng ngẫm từng dòng chữ của tác giả, sách bỗng trở nên nặng trĩu tay. Nhưng đó là một nỗi buồn rất nghiêm túc mà bất kỳ người viết nào cũng có sẵn và dễ dàng được khơi dậy. Ngay nơi trang bìa sau của tuyển tập, in một trích dẫn từ “Lời Ngỏ” của Trịnh Y Thur, cũng là những hình ảnh “nghiêm và

buồn” (như: cô đơn, định hình và tái định hình đời sống nội tâm, hiện sinh, cái chết, ý nghĩa cuộc đời, tình yêu, sự vong thân...) được tác giả mô tả:

“Sự cô đơn của việc đọc sách trở thành chất xúc tác cho việc định hình và tái định hình đời sống nội tâm. Đọc sách cũng khiến bật lên những khía cạnh triết học, đặc biệt là sách văn học và triết học, bởi nó giúp chúng ta tiếp cận với những câu hỏi hiện sinh như cái chết, ý nghĩa cuộc sống, tình yêu, sự vong thân. Tính cách đối đầu này chỉ có thể xảy ra trong một tâm trạng quán chiếu cô đơn; nhưng nó giúp ta đối mặt không phải trong tuyệt vọng, mà trong sự thấu hiểu lẫn nhau. Tóm lại, như một thái độ đối với cô đơn, không phải đối đầu lại mà hòa nhập vào, đọc sách không chỉ là hành động đơn độc mà là cách sống trong cô đơn một cách có ý nghĩa. Nó biến cô đơn thành kết nối, dừng đọng thành suy ngẫm, và im lặng thành đối thoại.”

Bài đầu tiên in sau Lời Ngỏ là bài “Sự Lặng Quên” đã kể về trường hợp Nguyễn Hữu Đang, người đứng trên lễ đài sau lưng ông Hồ trong buổi lễ đọc Tuyên Ngôn Độc Lập của Việt Nam ngày 2 tháng 9 năm 1945 và khoảng thập niên sau tham dự nhóm Nhân Văn Giai Phẩm đề đòi tự do trong sáng tác văn học, đã bị nhà nước chuyển chính vào sạn tẩy xóa từ hình ảnh (tây trắng hình chụp ở lễ đài) cho tới tẩy xóa mọi mặt trong xã hội, đẩy vào tù nhà tù cho tới cô lập. Trịnh Y Thur ghi nhận rằng Nguyễn Hữu Đang và các nạn nhân Mậu Thân 1968 “*bây giờ chỉ còn là những bóng ma, bóng ma quá khứ.*” (trang 21).

Trong cương vị một người đọc (làm ơn, xin đừng ai nghĩ rằng tôi đang phê bình văn học), tôi đặc biệt “đị ứng” với bài “*Tiếng nói như là kết nối giữa hiện tại với quá khứ*” (các trang 25-43). Bài viết có tính sử học công phu này cũng dựa vào thông tin từ GS Trần Huy Bích và chị Ngọc Dung. Điều cực kỳ “nguy hiểm” của bài này: các em thiếu nhi (như tôi) sẽ khóc suốt một tuần lễ, vì nơi đây Trịnh Y Thur đã làm tan biến huyền thoại con rồng cháu tiên của dân tộc Việt Nam. Thế rồi một ngày, chúng ta thấy mình không phải là con nhà rồng-tiên nữa, khi mở sách ra và đọc về cội nguồn cổ đại của người Việt, người Lạc, người Giao Chỉ, và vân vân. Nghĩa là, nơi trang sách này, thần tiên đã chấp cánh bay xa.

Điều tuyệt vời là, trong tuyển tập *Theo Dấu Thư Hương 2*, chúng ta sẽ thấy Trịnh Y Thur viết rất là thơ, nơi những dòng chữ có sức mạnh buộc tôi đọc đi đọc lại, để suy nghĩ xem thể nào, chất thơ nơi đâu trong chữ của tác giả.

Bạn có thể mở bất kỳ trang sách nào của *Theo Dấu Thư Hương 2*, và xác suất rất cao là bạn sẽ gặp thơ trong văn xuôi Trịnh Y Thur. Thí dụ, tôi mở ra tình cờ (thật sự là tình cờ, không cố ý, dĩ nhiên, lúc khác sẽ cố ý) nơi trang 105, Trịnh Y Thur viết:

“Đọc thơ Nguyễn Thị Khánh Minh là chìm đắm trong một khu vườn chữ nghĩa óng ả, nhiệm mầu, sáng lấp lánh như những chuỗi ngọc. Chị không phát minh nhiều từ mới như các nhà thơ Tương trưng, nhưng các từ trong thơ nằm cạnh nhau thân thiết như dân chim thiên di rủ nhau xuôi nam tìm nắng ấm. Chữ

Trịnh Y Thur & Phan Tấn Hải tại buổi Ra Mắt Sách hôm 6 Tháng 12, 2025 tại Coffee Factory, OC.

nghĩa đẹp, gợi cảm, như có ma lực làm say đắm lòng người đọc. Chị sử dụng phép hoán dụ rất tài tình trong thơ, điều đó càng làm tăng sự phong phú và gợi cảm. Mật độ của chữ nghĩa lỏng lẻo như hoa gắm, ý tứ tuy kín đáo, thâm trầm nhưng nồng nàn hơi thơ.” (TDTH2, tr. 105).

Những dòng chữ đó là thơ, không phải phê bình văn học. Nếu cụ Nguyễn Du mà viết về thơ Hồ Xuân Hương như thế, hẳn là tôi sẽ xé trang giấy ra, đưa ra tiệm đóng khung rồi treo lên tường. May quá, không phải cụ Nguyễn và chị Hồ. Có thể sẽ là người của hai trăm năm sau sẽ làm như thế?

Từ trang tình cờ mở ra đó, tôi dò ngược tới, và thấy ngôn ngữ Trịnh Y Thur viết về thơ của duyên,trích: “*duyên làm thơ như nói chuyện. Nói thăm thì. Nói trong niềm vui. Nói trong nỗi buồn. Nói trong nỗi nhớ. Nói với người. Nói với cỏ cây hoa lá. Nói với hư vô. Nói với cô đơn.*” (TDTH2, tr. 86). Cũng là thơ viết về thơ.

Trịnh Y Thur cũng viết về nỗi chán động, khi anh phải đọc một mạch những bài thơ của Lê Chiêu Giang, vì sức mạnh của những dòng chữ mà anh gọi là đây áp đầu đóm, “*Sự phản nộ trong thơ Lê Chiêu Giang đã khiến người đọc là tôi phải chán động, bởi quả thực tôi chưa bao giờ đọc một mạch những bài thơ mà bài nào cũng đây áp những nỗi đau đớn uất nghẹn như muốn tung hê mọi thứ, phá tan đập nát cuộc sống, chẳng cần biết hậu quả là gì.*” (TDTH2, tr. 93)

Trong bài “Cảm nhận nhân đọc 'Thơ ngắn Đỗ Nghê'" Trịnh Y Thur dẫn ra bốn câu thơ Đỗ Nghê (Đỗ Hồng Ngọc) rồi nhận xét, trích (chữ “tôi” dưới đây là Trịnh Y Thur):

“Tôi đặc biệt yêu thích bài Hội An sớm: Hội An còn ngái ngủ Mái chùa ôm vàng trắng, Giật mình nghe tiếng chổi Gà gáy vàng trong sương...”

Như một khúc Đường thi. Thi ảnh, tuy cổ điển, nhưng đẹp nào nùng. Và, chao ôi, tiếng chổi. Sao lại tiếng chổi từ trong sân chùa một cách mơ hồ vọng ra? Sao không là tiếng tụng kinh, tiếng chuông, tiếng mõ vào buổi sớm? Chính sự bất ngờ ấy, đánh động tâm hồn khiến tôi nhân giật mình, đã làm tăng thú vị khi đọc bài thơ. Bắt ngờ hơn chuyện ông Trương Kế lúc từ Phong Kiều bước xuống thuyền nghe tiếng chuông chùa Hàn Sơn vọng lại. Bài thơ của Đỗ Nghê là bức tranh hiện thực được vẽ bằng bốn câu thơ năm chữ.” (TDTH2, tr. 117).

Chỉ cần đọc vài trang bất kỳ của *Theo Dấu Thư Hương 2*, bạn sẽ kinh ngạc tự hỏi, rằng có mấy ai trên đời viết phê bình văn học y như làm thơ như thế? Dĩ nhiên là có. Trước kia, có Bùi Giáng, Tuệ Sỹ... nhưng mỗi người một kiểu riêng. Thí dụ, nhà sư Tuệ Sỹ viết về Tô Đông Pha, về Lý Hạ tuy là nói về các cõi thơ

mộng nhưng vẫn giữ văn phong trong công chùa. Bùi Giáng viết về Ni cô Trí Hải, về Tuệ Sỹ tuy là đùa giỡn, phóng túng nhưng vẫn là nhà thơ nói với nhà thơ. Nơi đây, Trịnh Y Thur gây một kinh ngạc cho tôi, vì Trịnh Y Thur là một người biệt xứ từ năm 18 tuổi, du học lại chọn các ngành khoa học, kỹ thuật... không được đắm chìm trong một xã hội tiếng Việt nhiều thập niên như tôi và nhiều nhà văn khác.

Trong tuyển tập *Theo Dấu Thư Hương 2*, một nhà văn nổi bật qua các trang phê bình của Trịnh Y Thur là Ngô Thế Vinh, một bác sĩ nhưng cảm bút từ thời sinh viên và gắn liền với những sóng gió lịch sử của dân tộc, từ thời làm báo ở Đại học Y Khoa Sài Gòn cho tới tham gia cuộc nội chiến, và nhiều năm tù cải tạo trước khi sang Hoa Kỳ định cư. Ngô Thế Vinh được Trịnh Y Thur gọi là “*nhà văn dân thân*” (TDTH2, tr. 139) và là “*nhà văn của lương tâm*” (TDTH2, tr. 141) khi nhắc tới một thời trước 1975 khi “*Ngô Thế Vinh bị bắt ra hầu tòa với tội danh ‘phổ biến những luận điệu phung hại trật tự công pháp và làm suy giảm kỷ luật, tinh thần chiến đấu của quân đội’...*” (TDTH2, tr. 140).

Trịnh Y Thur cũng gọi Ngô Thế Vinh là nhà văn đã không chọn con đường dễ dãi khi lặn lội khắp vùng Cửu Long để trở thành một “*con chim báo bão*” với nhận định, trích:

“Trong vòng mấy chục năm qua – với hai tác phẩm quan trọng gây tiếng vang không ít, Cửu Long Cận Dòng, Biển Đông Dậy Sóng và Mekong Dòng Sông Nghẽn Mạch, cộng thêm hàng chục tiểu luận biên khảo, nghiên cứu giá trị về những biến đổi nguy hại của hệ sinh thái sông Mekong – ông mặc nhiên được xem như một chuyên gia hàng đầu trong lĩnh vực này, và một cách ưu ái hơn, con chim “báo bão” về mối đe dọa thường xuyên và ghê rợn từ phương Bắc đối với sự sinh tồn của đất nước và dân tộc. Để thực hiện các bộ sách về sông Mekong ông đã lặn lội từ tỉnh Vân Nam, Trung Quốc xuống các quốc gia Lào, Thái Lan, Campuchia và đồng bằng sông Cửu Long, Việt Nam. Qua các chuyến đi quan sát thực địa, ông đã tận mắt chứng kiến sự suy thoái bất khả đảo nghịch của con sông Mekong, “hậu quả đây chuyện của những bước khai thác tự hủy, tàn phá sinh cảnh, làm cạn kiệt nguồn tài nguyên, gây ô nhiễm môi trường, do chính sách phát triển kinh tế bất chấp hậu quả tai hại ra sao của nhà cầm quyền Trung Quốc, mà Việt Nam là quốc gia lãnh chịu hậu quả nặng nề và thiệt thòi nhất.” (TDTH2, tr. 140-141).

Nhìn chung, văn phong phê bình của Trịnh Y Thur đa dạng, và luôn luôn hướng về những gì có tính thăng hoa của nhân loại. Trong bài viết “Vũ Thư Hiên: Lời xưng tội lúc nửa đêm,” Trịnh Y Thur nhận

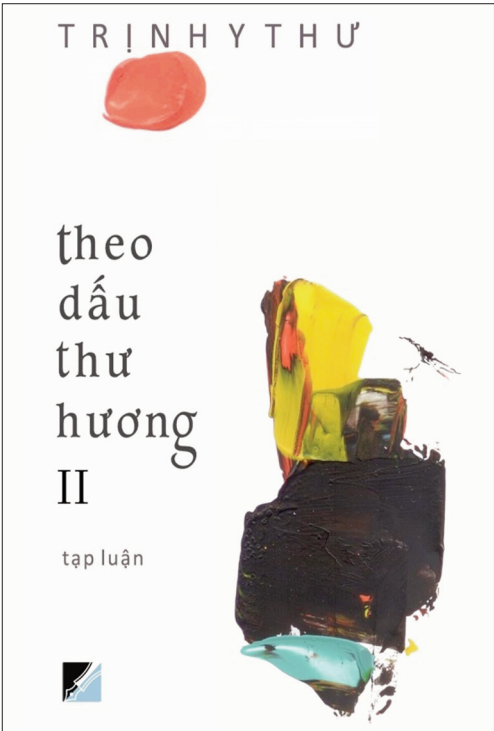
định:

“Nhưng bên dưới những sự thật tàn bạo trần trụi được phơi bày qua chữ nghĩa, là tính nhân bản và cái “human spirit”. Đây chính là tính văn học đích thực trong truyện Vũ Thư Hiên. Cái “human spirit”, hiển lộ trong những truyện ngắn của ông, không hẳn chỉ đơn thuần là tính thần, khi thể hay sự can trường của con người trước nghịch cảnh theo cách hiểu bình thường, nó còn là biểu hiệu của “lòng khao khát muốn sống và được sống như con người”. Và, như chúng ta đều biết, muốn sống và được sống như con người là một điều cực khó.” (TDTH2, tr. 190).

Một điểm nữa, Trịnh Y Thur có một văn phong đặc biệt, khi đặt nhan đề, tìm ra những tựa đề có tính tượng hình. Tôi ưa thích đặc biệt bài “*Khuất Đầu*”: Đi tìm bóng mình trong cơn lũ cuồng nộ của lịch sử” – không chỉ nhan đề rất thơ mộng, rất dữ dội, rất nghiêm và buồn, mà cũng về cách truyện của Khuất Đầu được phân tích.

Trịnh Y Thur viết, trích: “*Truyện Khuất Đầu, dù là truyện ngắn hay truyện vừa, mở ra trong tâm trí người đọc nhiều liên tưởng bát ngát; bên dưới lớp vỏ thô nhám, sần sùi, đôi khi tàn bạo, khốc liệt, là những chua xót, ngậm ngùi cho thân phận con người, những thân phận bị chôn vùi dưới con trốt xoáy của lịch sử và dòng đời.*” (TDTH2, tr. 210).

Trong bài “*Đọc tiểu thuyết THUYỀN*” của Nguyễn Đức Tùng: Những kỷ ức cuồng nộ về một thời bão táp” (cũng là một tựa đề nhiều hình ảnh), Trịnh Y Thur nhận định về cuốn tiểu thuyết trong bối cảnh về một thời vượt biên, nơi nhà thơ họ Nguyễn có một văn phong truyện rất mới, trích: “*Đang miêu thuật tự sự thoát nhẩy sang đối thoại nội tâm rồi lại thoát về tự sự. Suy nghĩ bên trong của nhân vật được thể hiện ngay khi sự việc xảy ra. Cấu trúc phi tuyến tính của mạch văn khiến thời gian có thể không di chuyển theo trình tự biên niên; suy nghĩ có thể quay lại quá khứ, không nhất thiết là ngày hôm qua, mà có thể nhiều chục năm về trước, hoặc suy nghĩ ấy nhảy về phía trước cùng nhiều chục năm. Ngữ pháp truyện thông ở đây không được tôn trọng nghiêm ngặt, câu chữ có thể bị phân mảnh hoặc kéo dài lê thê, phản ánh tính ngẫu nhiên, mông lung, bất chợt của suy nghĩ. Tính chủ quan cũng hiện lộ rõ ràng qua thủ pháp này: Ngôi bút tập trung vào ấn tượng cá nhân*

Bìa sách tuyển tập “Theo Dấu Thư Hương 2” của Nhà văn Trịnh Y Thur.

Tiếp **CHIẾC HỒ** trang 9

là của cả hai: chị Hai lẫn chị Ba.

Nhìn hai chị em hồn nhiên cười khúc khích, dầm chân xuống vũng nước nhỏ trong đá, lòng tôi chợt nhớ tới một câu hát cũ khiến lòng se thắt: *Bây giờ trong cái nón sắt của anh để lại trên bờ lau sậy này, chỉ có một con ếch ương mượn vũng nước mưa đọng trong đó làm hồ. Trong cái nón sắt của anh bây giờ vẫn có đủ trời, vẫn mây hiện hòa trôi và bốn mùa vẫn về. Xuân muôn thườ dịu dàng, Đông rét lạnh, Thu khi xam buồn, khi rực vàng nắng quai, Hạ cháy lửa nung trời...* Chiếc hồ nhỏ trong chiếc nón sắt bỏ quên giữa bờ lau sậy có thể là dấu tích cuối cùng của một người lính không trở về; còn cái hồ nhỏ hôm nay trên bãi đá Coronado là mảnh trời tuổi thơ lấp lánh, nơi sự sống tiếp tục này mằm qua tiếng cười của trẻ con, hai đứa cháu tôi.

Tôi không biết người chiến sĩ đã để lại chiếc nón ấy giờ ở đâu, có thể chỉ còn là một cái tên khắc trên bia đá. Nhưng tôi biết chính sự hy sinh lặng thầm của họ đã

vun bồi cho buổi chiều bình yên này, với đứa cháu ôm "bình bông du mục" cười khúc khích, như thể cả thế giới chỉ còn lại niềm vui. Lòng tôi bỗng nghẹn lại trước hình ảnh quá khứ và hiện tại gặp nhau trong một khoảnh khắc mỏng manh, nhưng đầy áp ơn nghĩa và tình người.

Chiếc hồ trong chiếc nón sắt và chiếc hồ trên bãi đá, hai hình ảnh, hai giai đoạn lặng lẽ nói nhau qua những thể hệ. Và tôi, người từng đi qua khói lửa, giờ bên cháu mình, thấy lòng ấm lại. Trong ánh hoàng hôn nhạt màu, tôi cảm tâm tạ Ôn Trền và gọi tên Những người vô danh đã để lại cho đời những vũng nước nhỏ để cháu con mai sau có nơi in dấu bàn chân đầu đời. Bãi biển Coronado, trong khoảnh khắc ấy, hiện lên như một phép ẩn dụ cho những điều quý giá âm thầm ẩn mình giữa đời sống, chờ một bàn tay nâng niu để bùng sáng.

Sapy Nguyễn Văn Hường

Chú thích của tác giả: Viết theo lời kể của bà nội để riêng tặng vợ tôi và hai đứa cháu nội.

CỰU ĐẠI TÁ VŨ VĂN LỘC, NHÀ HOẠT ĐỘNG CỘNG ĐỒNG LÂU NĂM Ở CALIFORNIA

Bùi Văn Phú

Hình từ trái: 1- Đại tá Vũ Văn Lộc, hình chụp tháng 12/2024, và những công trình ông để lại (Ảnh: Bùi Văn Phú). 2- Đại tá Vũ Văn Lộc, ngồi trước người mặc áo trắng đứng cạnh bảng xanh, trong buổi nói chuyện của Don Luce tại Đại học Berkeley năm 1981 (Ảnh: Bùi Văn Phú). 3- Ông Hoàng Đức Nhã, bên phải, cựu Tổng trưởng Dân vận Chiêu hồi thăm Bảo tàng Thuyền nhân và Việt Nam Cộng hoà năm 2016 (Ảnh: Bùi Văn Phú)

Cựu Đại tá Vũ Văn Lộc vừa qua đời hôm 29/11/2025 tại San Jose ở tuổi 92. Ông là một cựu sĩ quan của Quân lực Việt Nam Cộng hòa với gần nửa thế kỷ hoạt động cộng đồng ở California, lâu hơn bất cứ ai mà tôi được biết.

Rời Việt Nam vào cuối tháng Tư 1975, sau vài tháng qua các trại tị nạn, gia đình ông được bảo trợ ra định cư ở thành phố Springfield, bang Illinois. Hè năm 1976, ông đưa gia đình "tây tiến" về miền nắng ấm California, chọn San Jose dừng chân lập nghiệp.

Lúc đầu ông làm phụ giáo trong lớp rồi chuyển qua làm việc cho các cơ quan định cư người tị nạn. Năm 1980, ông thành lập tổ chức Indochinese Resettlement and Cultural Center (IRCC) và làm giám đốc điều hành cho đến cuối năm 2024.

IRCC đã bảo trợ hàng ngàn thuyền nhân vượt biên từ Việt Nam đến Mỹ định cư, là nơi có các lớp tiếng Anh ESL và dịch vụ tìm kiếm việc làm cho người mới đến. Hai thập niên đầu của IRCC, ngoài việc định cư, giúp người tị nạn ổn định cuộc sống, cơ quan này còn được nhiều người Việt trong vùng San Jose biết đến với cái tên thân thương là "Hội quán Việt Nam" vì ông Vũ Văn Lộc cũng là người thường đứng ra tổ chức, phối trí nhiều sinh hoạt cộng đồng, từ tưởng niệm 30/4, Hội Tết Fairgrounds và các lễ hội truyền thống văn hóa Việt.

Tôi đã có dịp cùng sinh hoạt với Hội quán Việt Nam từ ngày còn là thành viên trong Ban Đại diện của Hội Sinh viên Việt Nam tại Đại học Berkeley, khi sinh viên

được sự ủng hộ của ông và nhiều hội đoàn trong vùng Vịnh San Francisco đề đôi đầu với các hoạt động tuyên truyền cho cộng sản Hà Nội. Một lần, có Don Luce đến nói chuyện tại Đại học Berkeley, chúng tôi biết diễn giả là một thiện nguyện viên của chương trình International Volunteer Service trong thời Chiến tranh Việt Nam đã đưa hình ảnh "chuồng cọp" giam giữ tù nhân cộng sản ở Côn Sơn ra thế giới. Khi được sinh viên thông báo về buổi nói chuyện của Don Luce, ông Lộc đã đưa một người tị nạn, cựu nhân viên từng làm việc với ông Luce trước đây ở văn phòng trong vùng Đồng bằng sông Cửu Long, đề chất vấn về những người từng làm việc với ông Luce mà sau năm 1975 đã bị cộng sản giam tù, hỏi ông có can thiệp

được gì cho họ không.

Trong tác phẩm Cõi tự do của ông Vũ Văn Lộc, dưới bút hiệu Giao Chi, ông gọi Đại học Berkeley là: "Tổng Lê Chân của người sinh viên di tản trong những năm 75-76. Nơi được gọi là cái nôi của mầm tư tưởng phản chiến gieo rắc trong đại học Hoa Kỳ."

Tập sách gồm 37 bài phóng sự, tàn mạn về nhiều nét sinh hoạt của người Việt tại San Jose như lý do vì sao họ về đây sinh sống trong các bài viết Santa Clara: Đất lành chim đậu, Giữa mùa xuân viễn xứ, Ngày hợp mặt; hay về lý do tại sao người Việt liều mình vượt sóng bể nước ra đi trong chuyện Anh hùng chưa chết, Báo cáo của Thiếu úy Kiệt; về sinh hoạt tưởng niệm 30/4 trong Tập ghi tháng Tư, Quốc hận ở Thung lũng điện tử; tâm tư

của các em thiếu nhi, các cụ già về tương lai nơi đất mới qua Bản thông điệp cho ngày mai, Cao niên luận.

Nước Mỹ cũng có những điều lạ kỳ như ông viết trong Chuyện thầy Moon, rồi người Việt có bị kỳ thị không qua câu chuyện Thảm họa truyền thông.

Những điều tốt và điều xấu của nước Mỹ được ông ghi lại trong Cõi tự do, xuất bản năm 1983, mà tôi cho đó là giáo khoa thư cho những ai muốn tìm hiểu về cộng đồng người Việt ở thung lũng hoa vàng San Jose.

Ông Vũ Văn Lộc, cùng với các ông Hồ Quang Nhật, Lại Đức Hùng, Nguyễn Đức Lâm là thành phần nòng cốt của Liên hội Người Việt Quốc gia miền Bắc California từ cuối thập niên 1980, phối hợp tổ chức Hội Tết Fairgrounds, là sinh

hoạt văn hóa truyền thống lớn nhất của miền Bắc California, mỗi năm thu hút vài vạn lượt người tham dự.

Đầu thập niên 1990, ông khởi xướng xây dựng kỷ đài đầu tiên trong thành phố San Jose để cờ vàng ba sọc đỏ phát phối tung bay trong 9 năm. Khi thành phố quyết định lấy lại khu đất kỷ đài, năm 2006, ông Lộc sáng lập Bảo tàng Thuyền nhân và Việt Nam Cộng hòa để có kỷ đài vĩnh viễn trên công thổ của thành phố và nơi trưng bày, lưu giữ những kỷ vật và tài liệu liên quan đến thuyền nhân tị nạn và chính thể Việt Nam Cộng hòa.

Ông cũng đã khởi xướng việc vận động với giới chức Mỹ để bảo tồn Nghĩa trang Quân đội Biên hòa, nơi chôn cất khoảng 16.000 tử sĩ của Quân lực Việt Nam Cộng hòa.

Ngoài hoạt động cộng đồng, ông còn là một người làm truyền thông. Từ đầu thập niên 1980, Hội quán Việt Nam đã cho phát hành bản tin Tin Biển ghi nhận những sinh hoạt cộng đồng, chính sách tị nạn, các chương trình giúp đỡ người mới định cư để phổ biến đến các cơ sở truyền thông, báo chí. Ông cũng sáng lập Dân Sinh Media, một chương trình truyền hình thảo luận thời sự và phỏng vấn nhiều nhân vật trong 20 năm qua. Dân Sinh Media đã phát hành nhiều DVD về cuộc chiến Việt Nam, nhiều sách và tài liệu ghi lại những câu chuyện của người lính Việt Nam Cộng hòa, của những người vợ lính, những góa phụ.

Hoạt động của ông Vũ Văn Lộc đã nhiều lần được nhiều dân cử tuyên dương như các dân biểu Zoe Lofgren, Mike Honda; các giám sát viên Dave Cortese, Pete McHugh, Cindy Chavez.

Truyền thông Mỹ tại địa phương thường hỏi ý kiến hay quan điểm của ông liên quan đến sinh hoạt của người Việt. Một lần, khi Bảo tàng San Jose dự định tổ chức triển lãm tranh ảnh nghệ thuật của các nghệ sĩ trong nước và hỏi ông nghĩ sao về việc này, ông đã trả lời là nếu bảo tàng không muốn bị vỡ kính cửa sổ thì cứ làm.

Trong mấy thập niên phục vụ và hoạt động cộng đồng, ông cũng đã nhiều lần bị biểu tình phản đối, cho ông là "phản bội chính nghĩa quốc gia" khi trong một sinh hoạt liên quan đến người lính Việt Nam Cộng hòa mà không có chào cờ.

Ông cũng công khai ủng hộ Phong trào Kháng chiến của Tướng Hoàng Cơ Minh, Chỉ nguyên đoàn của ông Võ Đại Tôn, cũng như hoạt động của tổ chức Phục Hưng, của ông Trần Văn Bá, vì thế đã có nhiều chỉ trích, mặt sát mà ông cho rằng có cộng sản đứng sau, vì "tất cả các công trình tôi thực hiện đều là các biểu tượng chống lại chủ nghĩa cộng sản không những trong quá khứ lịch sử mà còn tiếp tục chống cộng

Tiến Sĩ Bạch Xuân Phê tại Chánh Điện Tu Viện Đại Bi.

Westminster (Thanh Huy) – Tại Chánh Điện Tu Viện Đại Bi, Thành Phố Westminster, Hội Đuốc Tuệ đã tổ chức buổi hướng dẫn về đề tài: "Giáo Dục Trong Gia Đình và Giao Tiếp - Ứng Xử Chánh Niệm" do Tiến Sĩ Bạch Xuân Phê hướng dẫn.

Một buổi chiều Chủ Nhật an lành, Tu Viện Đại Bi đón chào rất đông hành giả, phụ huynh, anh chị em Gia Đình Phật Tử, và những người quan tâm đến nghệ thuật giáo dục chánh niệm trong gia đình. Bầu không khí trang nghiêm nhưng gần gũi mở ra ngay từ khoảnh khắc bước vào chánh điện: ba pho tượng Phật vàng tỏa sáng, hoa sen hồng tươi thắm, và nụ cười hiền hòa của đại chúng khiến tâm người dự tự nhiên được lắng dịu. Tất cả tạo nên một nhân duyên tuyệt đẹp cho buổi pháp thoại "Giáo dục trong gia đình & Giao tiếp – Ứng xử Chánh Niệm" do Tiến sĩ Bạch Xuân Phê (Tâm Thường Định) hướng dẫn.

Trước lúc hội thảo bắt đầu, cụ sỹ Tâm Nguyên Trí cùng tiếng đàn guitar dịu dặt vang lên, mang lại cảm giác như cả chánh điện được ôm ấp bởi dòng suối nhạc. Những nốt nhẹ ngân như kéo mọi người về lại với hơi thở, với sự có mặt trọn vẹn của giây phút hiện tại.

Không khí và nhân duyên khởi đầu. Buổi học mở đầu bằng 5 phút ngồi thiền và theo dõi hơi thở. Trong sự im lặng nhiệm mầu, đại

chúng theo lời hướng dẫn nhẹ nhàng: "Thở vào – biết mình đang thở vào; Thở ra – biết mình đang thở ra." Chỉ một bài thực tập đơn giản, nhưng đủ giúp không gian trở nên trầm tĩnh và kết nối. Mỗi người trở về với chính mình, chuẩn bị để tiếp nhận một pháp thoại không chỉ bằng trí tuệ, mà bằng cả trái tim mở rộng.

Trong phần dẫn nhập, Tiến sĩ Bạch Xuân Phê chia sẻ rằng: "Gia đình chính là ngôi trường đầu tiên của nhân cách, và cha mẹ là người thầy lớn nhất." Tiến sỹ nhấn mạnh giáo dục trong gia đình là quan trọng nhất; trường học đầu tiên của tâm hồn chính là ở nhà và người Thầy Cô đầu tiên chính là Ba Mẹ.

Từ cách cha mẹ nói năng, đứng ngồi, vui buồn, đến từng ánh mắt và cử chỉ đều là những bài học sống động mà trẻ tiếp nhận hằng ngày. Không ai có thể dạy con bình an nếu bản thân mình chưa có mặt bình an. Không thể dạy con hiểu biết khi chính người lớn chưa biết hiểu chính mình.

Giảng sư nhấn mạnh:

- Giáo dục gia đình bắt đầu từ tình thương.
- Tình thương nuôi lớn bằng sự lắng nghe và hiểu biết.
- Và hiểu biết được nuôi dưỡng bởi năng lượng chánh niệm trong từng hơi thở.

Từ đó, buổi pháp thoại mở ra chiều sâu của một triết lý giáo dục nhân ái: cha mẹ

Tiến Sĩ Bạch Xuân Phê Hướng Dẫn về ĐỀ TÀI “GIÁO DỤC TRONG GIA ĐÌNH VÀ GIAO TIẾP - ỨNG XỬ CHÁNH NIỆM”

muốn chuyển hóa con cái thì hãy bắt đầu từ sự chuyển hóa của chính mình.

Trong phần Chánh niệm trong giao tiếp, giảng sư phân tích ba nền tảng quan trọng:

1. Hiểu mình – nhận diện cảm xúc trước khi phản ứng.
2. Hiểu người – thấy được nỗi khổ niềm đau bên dưới lời nói hay hành động.
3. Hiểu hoàn cảnh – chọn cách đáp ứng phù hợp, không bị cuốn theo tự động.

Trong giao tiếp, chánh niệm giúp ta dừng lại, thở và chỉ nói những điều nuôi dưỡng. Thay vì phản ứng ngay lập tức, người thực tập học cách "thở – nhận diện – mỉm cười" rồi mới phản hồi thay vì phản ứng và đặc trên nền tảng lợi mình và lợi người, ngay bây giờ và cho cả tương lai.

Tiến sĩ Bạch Xuân Phê chia sẻ: "Khi ta nói bằng từ bi, người nghe sẽ mở lòng. Khi ta lắng nghe bằng hiểu biết, khổ đau sẽ giảm bớt." Buổi học triển khai sâu hơn với bài tập "Tôi cảm thấy... Khi..." trong tâm lý học gọi là, "name it to tame it" (gọi cảm xúc để giúp thuần hóa nó). Nói chung, hãy tập

hạnh lắng nghe và nói lời hoà nhã giúp ta nhận ra sức mạnh của ngôn ngữ ái ngữ trong việc hóa giải xung đột.

Buổi workshop có phần thực tập – trải nghiệm chuyển hóa. Buổi học trở nên sinh động khi đại chúng bước vào phần thực tập nhóm. Mỗi người có cơ hội:

- Lắng nghe sâu mà không chen lời, không phán xét.
- Nói năng ái ngữ để diễn bày cảm xúc chân thật.
- Quan sát cảm xúc trong lúc giao tiếp – điều mà đời thường ít ai để ý.

Nhiều người đã xúc động khi chỉ trong vài phút lắng nghe thật sự, họ cảm nhận một sự nhẹ nhõm bất ngờ. Không ít người chia sẻ rằng lần đầu tiên họ nhận thấy: "Chỉ cần thay đổi cách nghe và cách nói, gia đình đã có thể bớt đi rất nhiều hiểu lầm."

Phần thảo luận các tình huống thực tế – con nôi nóng, vợ chồng hiểu lầm, cha mẹ căng thẳng – giúp mọi người thấy rõ tính ứng dụng của chánh niệm trong đời sống. Những phương pháp như "dừng-thở-mỉm cười" / "PBS - Pause-

Breathe-Smile", "3 hơi thở", BCOOL", hay "Silence is gold"/"im lặng là vàng" trở thành những công cụ hữu hiệu để đối trị cảm xúc mạnh.

Cuối buổi, trong âm thanh tiếng chuông nhẹ ngân, đại chúng cùng thực tập thiền từ bi:

*“Cầu mong cho tôi được bình an và hạnh phúc
Cầu mong cho gia đình tôi và bạn bè tôi được bình an và hạnh phúc
Cầu mong cho mọi người và mọi loài được an lành...”*

Sự ấm áp lan tỏa khắp chánh điện. Mọi người chụp ảnh lưu niệm trong tinh thần hòa hợp và biết ơn. Tiến sĩ Bạch Xuân Phê gửi lời cảm niệm:

“Chánh niệm không chỉ là ngồi thiền, mà là sống tỉnh thức trong từng khoảnh khắc yêu thương - để mỗi gia đình trở thành một ngôi chùa nhỏ giữa đời."

Buổi hội thảo kết thúc trong an lạc, để lại dấu ấn sâu sắc trong lòng mọi người tham dự - những người sẽ mang theo hơi thở chánh niệm, ngôn ngữ yêu thương và sự hiểu biết trở về mái ấm của mình.

Tiến Sĩ Bạch Xuân Phê hướng dẫn phương pháp "Giáo Dục Trong Gia Đình và Giao Tiếp - Ứng Xử Chánh Niệm"

Văn Phòng Dân Biểu Tiểu Bang Trí Tạ, Địa Hạt 70 Tổ Chức Tiệc

MỪNG GIÁNG SINH 2025

Westminster (Thanh Huy) – Tại văn phòng Dân Biểu Trí Tạ Địa Hạt 70 số 14361 Beach Blvd, Westminster CA 92683 vào lúc 5 giờ chiều Thứ Năm ngày 11 tháng 12 năm 2025, Dân Biểu Trí Tạ đã tổ chức buổi tiệc Mừng Giáng Sinh 2025.

Tham dự buổi tiệc ngoài một số quý vị dân cử, đại diện dân cử trong các Thành Phố thuộc địa hạt 70 và vùng Orange County, một số đại diện các hội đoàn, đoàn thể, các cơ quan truyền thông và rất đông cư dân và đồng hương cự ngụ trong Địa Hạt 70.

Trước khi vào tiệc chính thức mọi người cùng Dân Biểu Trí Tạ chụp hình lưu niệm với ông già Noel, sau đó xem màn trình diễn Trống do đoàn trống Thiên Ân biểu diễn, và thưởng thức món ăn Burger In-N-Out do văn phòng dân biểu

Hình trên, từ trái: 1- Dân biểu Trí Tạ chào mừng, cảm ơn và chúc mừng Giáng Sinh. 2- Dân Biểu Trí Tạ chụp hình lưu niệm với các viên chức chính quyền và dân cử trong Địa Hạt. Hình dưới từ trái: 3-Đoàn trống Thiên Ân trình diễn múa trống. 4-Dân biểu Trí Tạ cùng cư dân chụp hình với Ông Già Noel.

khảo đãi.

Đây cũng là cơ hội để cư dân trong địa hạt có dịp tiếp xúc với dân biểu Trí Tạ, tìm hiểu về những hoạt động của Dân Biểu trong thời gian qua.

Mở đầu buổi lễ ban tổ chức mời quý vị dân cử, các viên chức chính quyền

thuộc các thành phố trong địa hạt, cùng lên sân khấu chụp hình lưu niệm với Dân Biểu Trí Tạ.

Trong dịp này Dân Biểu Trí Tạ ngõ lời chào mừng và cảm ơn sự tham dự đông đảo của quý vị cư dân và đồng hương thân hữu, quý cơ quan truyền thông đã hét

Bang. Quý cư dân và đồng hương cần sự hỗ trợ hoặc có những thắc mắc xin liên lạc về văn phòng dân biểu.

Những việc làm của văn phòng: Cập nhật về Luật Lệ, Giải quyết những vấn đề liên quan đến giấy tờ cần thiết trong đời sống, Cấp bằng Tường Lức, và những vấn đề khác...

Tiếp tục giúp đỡ cộng đồng là ưu tiên hàng đầu của văn phòng dân biểu.

Văn Phòng DB Trí Tạ Mở Cửa 7 Ngày Một Tuần:

Thứ Hai - Thứ Sáu: 9:00AM - 5:00PM

Thứ Bảy - Chủ Nhật: 10:00AM - 2:00PM

Mọi chi tiết liên lạc Văn phòng Dân Biểu Trí Tạ: 14361 Beach Blvd., Phòng 211, Westminster CA (góc đường Beach Blvd. và đường 11th), điện thoại (714) 379-0970.

Liên Nhóm Nhân Văn Nghệ Thuật & Tiếng Thời Gian Tổ Chức TIỆC MỪNG GIÁNG SINH 2025

Westminster (Thanh Huy)- Tại nhà hàng Diamond Seafood Palace 3 vào lúc 11 giờ trưa Chủ Nhật 14 tháng 12 năm 2025, Liên Nhóm Nhân Văn Nghệ Thuật và Tiếng Thời Gian do nhà văn Việt Hải đồng sáng lập và điều hành đã tổ chức tiệc mừng Giáng Sinh, đây là một sinh hoạt truyền thống của nhóm liên tục trong 10 năm qua cứ mỗi mùa Giáng Sinh về Liên nhóm đều tổ chức họp mặt để cùng nhau mừng Lễ Giáng Sinh đồng thời cũng là dịp để cùng nhau ôn lại những kỷ niệm vui, buồn trong một năm qua.

Tham dự tiệc Giáng Sinh ngoài các nhà văn, nhà thơ, nhạc sĩ, ca sĩ, MC trong nhóm Nhân Văn Nghệ Thuật và Tiếng Thời Gian, về quan khách có: Nhà Văn Nguyễn Quang, Giáo Sư Dương Ngọc Sum, Giáo Sư Trần Huy Bích, Nhà Văn Dương Viết Điền, Nhà Báo

Vương Trùng Dương, Nhà Báo Nguyễn Thanh Huy, Nhà Báo Phạm Gia Đại, Nhà Thơ Nguyễn Tiền Quỳnh Giao, Nhà Thơ Phạm Quốc Bảo, Nhạc Sĩ Võ Tá Hân... Đặc biệt có sự tham dự của Giáo Sư Stephen Young, Niên Trưởng Hoàng Đình Khuê Khóa 16 Trường Võ Bị Quốc Gia và một số quý vị nhân sĩ trí thức trong cộng đồng.

Mở đầu buổi tiệc với phần nghi thức chào cờ Việt Nam Cộng Hòa, Hoa Kỳ và phút mặc niệm do các anh chị trong nhóm thực hiện. Sau đó nhà văn Khánh Lan lên nói về ý nghĩa của ngày Lễ Giáng Sinh. Tiếp theo MC mời Nhà Văn Việt Hải và hai Thi Sĩ Minh Đức, Huy Anh cùng lên sân khấu. Nhà Văn Việt Hải thay mặt ban tổ chức ngõ lời chào mừng và cảm ơn sự hiện diện của quý quan khách, quý vị Giáo Sư cùng quý anh chị

em văn thi hữu, truyền thông báo chí đã bỏ thời gian quý báu đến chung vui cùng Liên Nhóm NVNT và TTTG, nhân Mùa Giáng Sinh Ông cũng chúc tất cả một mùa Giáng Sinh An Vui Hạnh Phúc.

Nhân dịp này Nhà Văn Việt Hải cũng đã giới thiệu đến mọi người về sự kết hợp giữa hai nhóm “Nhân Văn Nghệ Thuật Và Tiếng Thời Gian” cùng Nhóm “Văn Chương Việt và Tiếng Dân Xưa” Thi Sĩ Huy Anh trong nhóm “Văn Chương Việt và Tiếng Dân Xưa” cũng cho biết về sự liên kết những sinh hoạt của nhóm trong các chương trình văn học nghệ thuật trong thời gian qua...

Tiếp theo Nhà Văn Việt Hải mời Giáo Sư Stephen Young lên có đôi lời tâm tình, Ông cho biết ông là học trò của Giáo Sư Nguyễn Ngọc Huy, ông nói tiếng việt thông thạo, ông thuộc truyện Kiều, Nhà Văn Việt Hải hỏi đùa Ông có phải là CIA không, ông cười và trả lời: Người Việt Nam thường thấy người Mỹ đến Việt Nam đều nghĩ họ là CIA, sau đó Nhà Văn Việt Hải yêu cầu ông đọc

Hình trên: Từ phải, Nhà Văn Việt Hải, GS. Stephen Young và người đứng là Thi Sĩ Huy Anh. Hình dưới: Ban Tam Ca: Lâm Dung, Ngọc Quỳnh, Ái Liên cùng Ban hợp ca Tiếng Thời Gian lên hợp ca bản “ Bạn Bè Của Tôi”.

Chụp hình lưu niệm của Liên Nhóm Nhân Văn Nghệ Thuật và Tiếng Thời Gian.

một đoạn truyện Kiều của Nguyễn Du, Ông đọc mấy câu: “Trăm năm trong cõi người ta/ Chữ tài chữ mệnh khéo là ghét nhau/ Trải qua bao cuộc bể dâu/ Những điều trông thấy mà đau đớn lòng... Thiện căn ở tại lòng ta/ Chữ tâm kia mới bằng ba chữ tài.” Ông cảm ơn Nhà văn Việt Hải và ban tổ chức đã cho ông có cơ hội tham dự buổi tiệc Giáng Sinh vui như hôm nay, Ông chúc tất cả mọi người một Mùa Giáng Sinh An Vui Hạnh Phúc.

Tiếp **ĐẠI TÁ** trang 11

ngay sau khi chúng ta không còn nữa. Võ khí sau cùng tôi có được là Viên bảo tàng với kỳ đài vĩnh viễn trên đất công. Một thông điệp sống gửi thế hệ tương lai. Một nhịp cầu nối với người Mỹ tại Hoa Kỳ, nhất là các em nhỏ. Một thách thức đối với Việt Cộng và cũng là một thách thức đối với những người chống đối." (Thời Báo số 5732, 14-15/1/2012)

Cuối năm 2024 xảy ra tranh chấp liên quan đến chi tiêu và hội đồng quản trị của cơ quan IRCC sau khi ông Vũ Văn Lộc từ chức, vì thế cơ quan chủ quản của khu di sản San Jose History Park đã quyết định đóng cửa Bảo tàng Thuyền nhân và Việt Nam Cộng hòa cho đến nay.

Bùi Văn Phú
Tác giả **Bùi Văn Phú** là giảng viên đại học cộng đồng và nhà báo tự do từ vùng Vịnh San Francisco, California, Hoa Kỳ.

Tiếp theo Giáo Sư Trần Huy Bích lên đọc bài thơ của GS. Nguyễn Ngọc Huy. Tiếp tục chương trình, ban tổ chức mời quý vị quan khách cùng tất cả các thành viên lên sân khấu chụp hình lưu niệm và sau đó cùng cắt bánh mừng sinh nhật của nhóm.

Mở đầu chương trình văn nghệ, Ban Tam Ca: Lâm Dung, Ngọc Quỳnh, Ái Liên cùng Ban hợp ca Tiếng Thời Gian lên hợp ca bản “ Bạn Bè Của Tôi” Thơ Nữ Sĩ Dương Hồng Anh do Ca

Nhạc Sĩ Lâm Dung phổ nhạc.

Buổi tiệc bắt đầu, mọi người cùng ăn cùng thưởng thức chương trình văn nghệ xuất sắc với chủ đề về Giáng Sinh do ban hợp ca Tiếng Thời Gian và anh chị em trong Liên Nhóm Nhân Văn Nghệ Thuật và Tiếng Thời Gian cùng anh chị em trong Nhóm Văn Chương Việt và Tiếng Dân Xưa cùng các nghệ sĩ thân hữu thực hiện.

Kết thúc chương trình với phần dạ vũ.

Tiếp **THEO DẤU** trang 10

nhiều hơn là thực tế khách quan. Nói chung, kỹ thuật này thường được sử dụng để đào sâu hiểu biết về tâm lý, cho phép người đọc trải nghiệm tâm trí và tâm lý của nhân vật từ bên trong.” (TDTH2, tr. 214).

Trong tuyển tập Theo Dấu Thư Hương 2 vẫn còn nhiều bài khác... xin mời độc giả lần mở từng trang sách. Bài giới thiệu sách nói đây không thể nói hết những gì tuyển tập chuyên chở. Nếu bạn là nhà thơ, bạn sẽ thấy những quan tâm rất lớn trong tuyển tập, thí dụ như bài “*Tại sao chúng ta làm thơ?*” nơi các trang 67-85. Nếu bạn là nhà văn, một người viết văn xuôi, bạn tất nhiên sẽ chú ý bài “*Tàn văn, Tùy bút và Ký giống, khác nhau như thế nào?*” nơi các trang 59-66. *Và nếu bạn quan tâm về văn học Mỹ, bạn tất nhiên sẽ ưa thích bài “*Tính đa dạng và hòa**

nhập trong văn học Mỹ” nơi các trang 223-238.

Nói ngắn gọn, *Theo Dấu Thư Hương 2* có sức mạnh lôi cuốn nhiều độc giả sẽ đọc một mạch, không muốn buông tay xuống để nghỉ. Đây là một tuyển tập rất thơ, rất cuồng nộ, và cũng rất buồn. Đây là những dòng chữ rất mực khó tìm trong cõi này.

Bạn có thể tìm mua Theo Dấu Thư Hương 2 từ Amazon, khi vào trang này: <https://www.amzn.com/B0FS2BPJ7D>

Hay là vào trang của nhà xuất bản Barnes & Noble: <https://www.barnesandnoble.com/w/theo-dau-thu-huong-ii-trinh-y-thu/1148217340?ean=9798319699602>

Từ tìm kiếm: theo dau thu huong II, trinh y thu

Nếu bạn đang ở Quận Cam, xin mời tới mua ở Nhà Sách Tự Lực.

Phan Tân Hải
(12/2025)

TRONG KHI NGÂN SÁCH Y TẾ LIÊN BANG CẮT GIẢM, CALIFORNIA DUY TRÌ CHĂM SÓC Y TẾ MIỄN PHÍ CHO THAI PHỤ

Trái ngược với chính sách cắt giảm các chương trình y tế của chính quyền liên bang, California vẫn duy trì và mở rộng các chính sách bảo vệ sức khỏe sản phụ trong khuôn khổ chương trình Medi-Cal. Hiện tại, California là tiểu bang có hệ thống chăm sóc sức khỏe bà mẹ toàn diện nhất cả nước. Các sản phụ ở California, bất kể tình trạng cư trú ra sao, đều được hưởng đầy đủ các quyền lợi của Medi-Cal trong suốt thời kỳ thai nghén và 12 tháng sau khi sinh, được chăm sóc trong giai đoạn quan trọng bước vào đời làm mẹ.

Ngoài ra, California còn có Family PACT (Planning, Access, Care, Treatment), chương trình kế hoạch hóa gia đình toàn diện miễn phí, cung cấp các dịch vụ như ngừa thai, khám và xét nghiệm bệnh lây truyền qua đường tình dục, theo dõi khả năng sinh sản, và sàng lọc ung thư cổ tử cung cho

tất cả cư dân đủ điều kiện về thu nhập, bất kể tình trạng di trú.

Vấn đề đáng nói là nhiều gia đình, phụ nữ vẫn không biết về nguồn trợ giúp phổ quát này, bao gồm nhiều dịch vụ và lợi ích mới qua chương trình California Advancing and Innovating Medi-Cal (CalAIM). Trong buổi họp báo trực tuyến do American Community Media tổ chức vào đầu tháng 12, các lãnh đạo từ Sở Dịch vụ Chăm sóc Sức khỏe (DHCS) của California đã giải thích thêm về chương trình này.

Theo bà Raquel Saunders, trưởng ban Quyền lợi và Quy Luật Medi-Cal tại DHCS, những dịch vụ chăm sóc thai phụ bao gồm các dịch vụ thông thường như kế hoạch hóa gia đình, sinh nữ, khám bác sĩ, nằm viện, cấp cứu, thuốc men, nha khoa, nhãn khoa, tư vấn nuôi con bằng sữa mẹ. Ngoài ra còn có cả dịch vụ

nữ hộ sinh (midwife) và hỗ trợ sản (doula), là những hình thức chăm sóc sức khỏe ngày càng phổ biến bên ngoài bệnh viện.

Kể từ khi Medi-Cal ra mắt chương trình hỗ trợ sản vào tháng 1 năm 2023, ít nhất có 1,098 người ghi danh nành nghề hỗ trợ sản trên toàn tiểu bang. Họ được đào tạo để chăm sóc thể chất và tinh thần cho sản phụ trước và sau khi sinh. Các dịch vụ bao gồm buổi khám thai ban đầu, tối đa tám buổi khám thêm trong suốt thời kỳ thai nghén và hậu sản. Hỗ trợ trong lúc sinh bao gồm tiến trình chuyển dạ, sinh nở, trợ giúp y tế khi bị sảy thai hay khi thai nhi chết trong bụng mẹ... Theo thống kê, Dịch vụ hỗ trợ sản giúp tiết kiệm 58.4 triệu đô la chi cho việc sinh non ở Hoa Kỳ, ngăn ngừa 3,288 ca sinh non mỗi năm.

Để tìm hỗ trợ sản tại địa phương, các thành viên Medi-Cal có thể truy cập Danh bạ Các Tổ Chức Hộ sinh DHCS được cập nhật hàng tháng <https://www.dhcs.ca.gov/pr ovgovpart/Pages/doula-directory.aspx>, hoặc liên lạc với chương trình bảo hiểm y tế thông qua Danh bạ các Tổ chức Y tế của Chương trình Chăm sóc Quần lý <https://www.dhcs.ca.gov/in dividuals/Pages/MMCDHealthPlanDir.aspx>

Vụ kiện tại Tối Cao Pháp Viện liên quan đến quyền lật chức lãnh đạo các cơ quan độc lập được xem là dấu mốc quan trọng đối với quyền lực Tổng thống. Cựu thẩm phán Jones nhận định phán quyết này có thể mở đường cho chiến dịch cải tổ toàn diện các cơ quan vốn được thiết kế để hoạt động độc lập. (Nguồn: pixabay.com)

Cựu Thẩm Phán Liên Bang

CẢNH BÁO GIAI ĐOẠN ĐẦY THỦ THÁCH ĐỐI VỚI HỆ THỐNG TƯ PHÁP

Trong gần một năm qua, công chúng Hoa Kỳ chứng kiến một hiện tượng hiếm thấy: các thẩm phán liên bang, cả đương nhiệm lẫn đã nghỉ hưu, liên tục phát biểu trước dư luận. Sự thay đổi này cho thấy giới tư pháp đang ngày càng quan ngại đối với cam kết của chính quyền Trump trong việc duy trì nguyên tắc thượng tôn pháp luật.

Một trong những tiếng nói đáng chú ý là John E. Jones III, hiện là chủ tịch Dickinson College, từng được Tổng thống George W. Bush bổ nhiệm làm thẩm phán liên bang. Sau khi được Thượng Viện chuẩn thuận với sự thống nhất tuyệt đối vào năm 2002, ông đã phục vụ suốt 20 năm. Trao đổi với Naomi Schalit, biên tập viên chính trị cao cấp của The Conversation U.S., Jones thẳng thắn chia sẻ cái nhìn của mình về một bức tranh đầy bất ổn của hệ thống pháp lý Hoa Kỳ sau gần một năm dưới thời Trump.

lập với quyền lực chính trị.

Sau khi theo dõi các phản tranh luận tại TCPV, Jones tin rằng rất có thể tòa sẽ lật lại án lệ Humphreys Executor. Nếu điều đó xảy ra, Tổng thống sẽ nắm trong tay quyền lực chưa từng có để “đập đi xây lại” tất cả các cơ quan độc lập. Toàn bộ nhân sự trong bộ máy hiện tại sẽ bị thay thế, và chỉ những ai sẵn sàng tuân theo đường lối của Tổng thống mới có cơ hội được giữ lại hoặc bổ nhiệm vào các vị trí

lãnh đạo.

Theo Jones, đây chính là minh họa rõ nét cho cách thâm tóm quyền lực của Tổng thống Trump: không chấp nhận và cũng không mong muốn bất kỳ biểu hiện độc lập nào từ những người mà mình bổ nhiệm. Điều này đã bộc lộ rất rõ trong Nội các. Quan điểm “hoặc hoàn toàn đứng về phía tôi, hoặc bị xem là đối nghịch” giờ đây có cơ nguy

Xem tiếp **CẢNH BÁO** trang 14

HOA KỲ MUỐN TRỤC XUẤT NGƯỜI GHI HÌNH TRẠI GIAM NGƯỜI DUY NGÔ NHỈ SANG UGANDA

Cả hai đều là những chuyên gia được đào tạo đặc biệt, có thể chăm sóc sản phụ không cần sự giám sát của bác sĩ. Dịch vụ nữ hộ sinh của Medi-Cal bao gồm khám thai định kỳ, tư vấn và hỗ trợ tinh thần, đỡ đẻ tại bệnh viện, nhà bảo sanh, hoặc tại nhà. Nữ hộ sinh không thực hiện các ca phẫu thuật như mổ lấy thai.

Ngoài những dịch vụ trên, các thành viên Medi-Cal đang mang thai cũng có thể sử dụng các hỗ trợ cộng đồng trong thời gian thai nghén, sinh nở và sau khi sinh, bao gồm tư vấn sức khỏe tâm thần, phương tiện đi lại khám thai, hướng dẫn về nhà ở, hỗ trợ tiền thuê nhà và trợ cấp thực phẩm. Trong khi liên bang cắt giảm ngân sách Medicaid và siết di trú trên toàn quốc, California không có ý định thay đổi các dịch vụ cung cấp quyền lợi y tế cho sản phụ.

Nói về chương trình Family PACT, bà Sarah Gilbert, trưởng Văn phòng Kế hoạch hóa Gia đình DHCS, cho biết cư dân California có thu nhập bằng hoặc dưới 200% mức nghèo khó liên bang, bất kể tình trạng nhập cư, bao gồm cả những người không được hưởng Medi-Cal, cũng có thể tham gia Family PACT. Đây là chương trình miễn phí của tiểu bang về các

Ảnh: American Community Media.

dịch vụ kế hoạch hóa gia đình bao gồm ngừa thai, xét nghiệm các bệnh lây truyền qua đường sinh dục, theo dõi khả năng sinh sản, sàng lọc ung thư cổ tử cung và chăm sóc sức khỏe sinh sản. Theo thống kê, vào năm 2023, Family PACT đã phục vụ khoảng 350.000 cư dân California.

Người dân có thể ghi danh trên mạng tại www.family-pact.org, hoặc trực tiếp tại bất kỳ phòng khám nào. Danh mục khoảng 1,200 phòng khám cộng đồng, phòng mạch tư và trung tâm y tế đủ điều kiện liên bang cung cấp dịch vụ Family PACT trên toàn tiểu bang có trên trang mạng này. Bệnh nhân sẽ không phải trả lời câu hỏi nào liên quan đến tình trạng di trú; và việc sử dụng Family PACT không bị xem là “gánh nặng công

cộng”. Đối với những người đang ngừa thai hiện tại, nhưng dự tính sẽ mang thai trong tương lai gần, Family PACT là một lựa chọn tốt để chọn thời điểm thích hợp.

Năm 2023, có 400,108 ca sinh nở ở California. Nữ hộ sinh thực hiện 13% tổng số ca sinh thường ở California, 95% trong số này diễn ra tại bệnh viện. Gần đây, các chuyên gia y tế nhận thấy tỉ lệ trầm cảm và lo âu sau khi sinh ngày càng tăng cao, khiến việc chăm sóc các bà mẹ trong suốt một năm sau khi sinh qua Medi-Cal trở thành dịch vụ quan trọng, hữu ích.

Do khó khăn ngân sách, nhiều trung tâm bảo sanh đang bị đóng cửa trên khắp tiểu bang. Một số bệnh viện

Xem tiếp **THAI PHỤ** trang 14

BỐN THÀNH VIÊN NHÓM CỤC TẢ BỊ TRUY TỐ VÌ ÂM MƯU ĐÁNH BOM TẠI CALIFORNIA

Bằng chứng được Bộ Tư pháp Hoa Kỳ đưa ra trong bản cáo trạng đối với các thành viên tổ chức “Turtle Island Liberation Front”, gồm các băng hiệu và truyền đơn mang nội dung “Death to America, Long Live Turtle Island & Palestine” và “Death to ICE!!!”. Theo hồ sơ điều tra, TILF từng công khai kêu gọi tiêu diệt nước Mỹ và các định chế của quốc gia này. Ảnh: Bộ Tư pháp Hoa Kỳ.

khi đang tụ tập ở sa mạc Mojave để chế tạo và thử nghiệm chất nổ. Theo ông, nhóm này đã vạch ra một kế hoạch “chi tiết và phối hợp”, nhằm đặt bom tại hai trung tâm logistics của các công ty Hoa Kỳ, với mục tiêu cho nổ đồng loạt đúng thời khắc nửa đêm Giao thừa. Danh tính các công ty không được công bố.

Bốn bị cáo được nêu tên trong hồ sơ tòa gồm Audrey Carroll, 30 tuổi; Zachary Page, 32 tuổi; Dante Gaffield; và Tina Lai, đều cư trú tại khu vực Los Angeles. Họ bị truy tố về tội âm mưu và tàng trữ thiết bị hủy diệt chưa đăng ký. Giới chức cho biết có thể sẽ bổ sung thêm cáo trạng trong những tuần tới.

Theo tài liệu điều tra, FBI đã theo dõi nhóm này bằng phi cơ giám sát và can thiệp trước khi các nghi can hoàn tất việc lắp ráp bom. Bản khai của FBI cho hay các bị cáo đã mang vật liệu chế bom từ xe xuống, bày trên bàn dưới lều dã chiến giữa sa mạc. Nhà chức trách đã công bố đoạn video giám sát ghi lại cảnh này.

Washington, ngày 15 tháng 12 — Theo bản tin của đài CBS News, đăng tối Thứ Hai, giới chức liên bang Hoa Kỳ cho biết đã bắt giữ và truy tố bốn thành viên của một nhóm cực tả chống chính phủ, bị cáo buộc âm mưu thực hiện hàng loạt vụ đánh bom tại Nam California vào đêm Giao thừa.

Bộ trưởng Tư pháp Pam Bondi viết trên mạng X rằng Bộ Tư pháp và Cơ quan Điều tra Liên bang (FBI) đã “ngăn chặn một âm mưu khủng bố quy mô lớn và đặc biệt nghiêm trọng” tại Địa hạt Trung tâm California, khu vực bao gồm Los Angeles và Orange County. Giám đốc FBI Kash Patel xác nhận bốn người bị bắt là thành viên của một tổ chức mang tên Turtle Island Liberation Front, được mô tả là nhóm cực tả, ủng hộ Palestine, chống chính phủ và chống tư bản.

Tại buổi họp báo ở Los Angeles, Bill Essayli, Trưởng Biên lý Liên bang khu vực này, cho biết bốn nghi can bị bắt hôm Thứ Sáu tại hạt San Bernardino,

Xem tiếp **TRỤC XUẤT** trang 14

Xem tiếp **ÂM MƯU** trang 14

Tiếp TRỰC XUẤT trang 13

cao, tháp canh và kẽm gai, về sau trở thành bằng chứng hiềm hoi cho thấy quy mô và tính cường bức của chiến dịch mà Bắc Kinh vẫn gọi là “giáo dục tự nguyện”.

Năm 2021, Guan rời Trung Quốc, sang Hoa Kỳ và nộp đơn xin tị nạn. Tháng Tám vừa qua, trong lúc sinh sống tại New York, ông bị cơ quan Thi Hành Luật Di Trú và Hải Quan (ICE) bắt giữ. Gia đình và những người ủng hộ lo ngại ông có thể bị trả về Trung Quốc, nơi các nhà hoạt động nhân quyền cho rằng ông gần như chắc chắn sẽ bị trả thù.

Sau làn sóng phản đối công khai, chính quyền Trump hôm thứ Hai cho biết vẫn tiếp tục thủ tục trục xuất, nhưng không đưa Guan về Trung Quốc mà dự tính chuyển ông sang Uganda — một quốc gia có quan hệ kinh tế và an ninh chặt chẽ với Bắc Kinh. Luật sư Bộ Nội An viện dẫn thỏa thuận cho phép đưa người xin tị nạn sang “quốc gia thứ ba an toàn” để tiếp tục nộp đơn.

Luật sư của Guan, Chuangchuang Chen, phản bác rằng phương án này đặt thân chủ ông vào hiểm cảnh. Theo ông, với mối quan hệ mật thiết giữa Uganda và Trung Quốc, nguy cơ Guan bị dẫn độ ngược về Trung Quốc là rất cao. “Đối với một nhân vật nhạy cảm như ông Guan, khả năng ấy lớn hơn nhiều so với rủi ro thông thường,” Chen nói sau phiên điều trần trực tuyến.

Trường hợp của Guan phơi bày phạm vi rộng lớn của chiến dịch trục xuất hàng loạt dưới thời Tổng thống Donald Trump, khi ngay cả những người có hồ sơ tị nạn rõ ràng cũng bị cuốn vào guồng máy này. Thẩm phán di trú Charles Ouslander đã ấn định phiên điều trần kế tiếp vào ngày

12 tháng 1, viện dẫn sự quan tâm đặc biệt của công chúng đối với vụ án.

Chiến dịch đàn áp người Duy Ngô Nhĩ tại Tân Cương — với hàng trăm nghìn, thậm chí hơn một triệu người bị giam giữ — từng bị Liên Hiệp Quốc và Hoa Kỳ lên án gay gắt. Trong ngày cuối cùng của nhiệm kỳ đầu của Trump năm 2021, Bộ Ngoại Giao Hoa Kỳ chính thức gọi hành động của Trung Quốc là “diệt chủng”. Bắc Kinh bác bỏ mọi cáo buộc, đồng thời siết chặt kiểm soát truyền thông và trấn áp mọi nỗ lực đặt câu hỏi về câu chuyện chính thức.

Chính vì sự phong tỏa ấy mà các đoạn phim của Guan trở nên đặc biệt giá trị. “Người ta nhìn vào đó và hiểu rằng: đây không phải lời đồn, mà là sự thật đang xảy ra với con người bằng xương bằng thịt,” nhà hoạt động Duy Ngô Nhĩ Tahir Imin nhận định.

Mẹ của Guan, bà Luo Yun, hiện sống tại Đài Loan, cho biết gia đình còn ở Trung Quốc — kể cả cha ông và bốn người di — đều đã bị công an thẩm vấn. “Con tôi chắc chắn đã nằm trong danh sách đen của Đảng Cộng Sản Trung Quốc,” bà nói. “Ngay cả những người thân không liên lạc với nó từ lâu cũng không thoát bị điều tra.”

Trong đoạn thuyết minh cho bộ phim tài liệu dài 19 phút của mình, Guan từng nói: “Những ai không chấp nhận bị nô lệ cũng sẽ không thể làm ngơ khi thấy người khác bị nô lệ.” Câu nói ấy, nay, lại trở thành lời tự vấn đối với chính quốc gia mà ông đã tìm đến để xin được che chở. (VB)

Tiếp THAI PHỤ trang 13

đã đóng cửa các khoa sinh sản, vì vậy sản phụ California phải đi xa hơn để được chăm sóc y tế. Theo CalMatters, gần 60 trung

tâm sản khoa trên toàn tiểu bang đã đóng cửa kể từ năm 2012, khiếnCalifornia thiếu hụt nhân lực trầm trọng trong ngành hộ sản. Các lãnh đạo y tế đang nỗ lực đào tạo thêm nữ hộ sinh, mở thêm chương trình huấn luyện hộ lý trợ sản cho California. Thông tin về các chương trình đào tạo nữ hộ sinh và danh sách những nhà cung cấp dịch vụ hộ sinh hiện có trên trang mạng của DHCS

https://www.dhcs.ca.gov/provgovpart/Pages/Doula.aspx

Trong khi California nỗ lực bảo đảm và mở rộng việc chăm sóc sức khỏe sản phụ, mở rộng dịch vụ hộ sinh, vẫn còn nhiều thông tin sai lệch về điều kiện được hưởng quyền lợi về các dịch vụ này. Nhiều thai phụ lo lắng bảo hiểm y tế bị hạn chế hoặc bị cắt giảm, không còn đủ điều kiện nhận các dịch vụ thai kỳ. Các chuyên viên y tế muốn họ biết là các dịch vụ vẫn không thay đổi, phạm vi bảo hiểm Medi-Cal cũng không thay đổi. Hệ thống y tế California luôn sẵn sàng phục vụ cộng đồng, khuyến khích cư dân đến các cơ sở y tế để được chăm sóc sức khỏe khi cần.

Tiếp AM MUU trang 13

theo giới chức, tổ chức này không có ảnh hưởng rộng rãi, với số người theo dõi trên mạng xã hội chỉ ở mức rất thấp.

Ngoài bốn người tại California, FBI cho biết đã bắt giữ thêm một thành viên khác của Turtle Island Liberation Front tại New Orleans trong cuối tuần qua, nhưng người này không liên quan trực tiếp đến âm mưu đánh bom ở California.

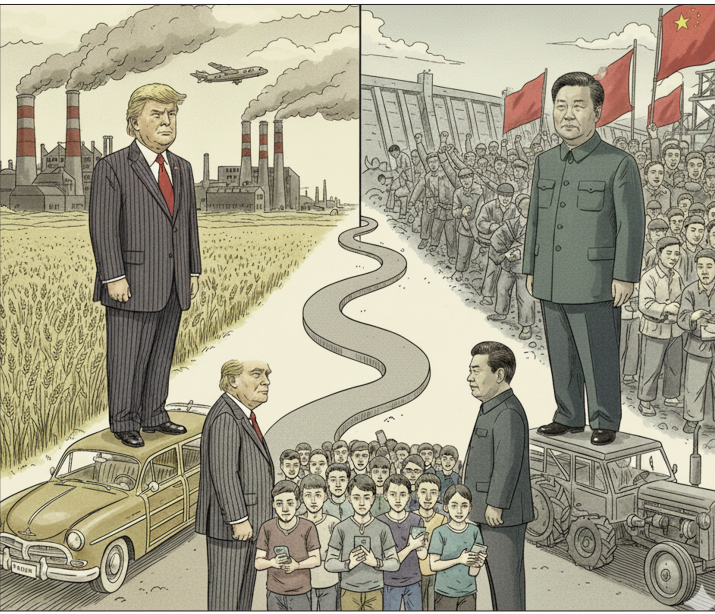
Tiếp CÁNҺ BẢO trang 13

lan sang toàn bộ các cơ quan độc lập, khiến cho những quy định được xây dựng cân trọng qua nhiều thập niên bị đảo lộn, thậm chí bị dẹp bỏ.

Một diễn biến khác khiến Jones đặc biệt lo ngại là việc TCPV liên tục sử dụng shadow docket (tức lịch xét xử khẩn cấp) trong năm qua. Đây là cơ chế cho phép tòa yêu cầu các bên trình bày rất ngắn gọn và nhanh chóng đưa ra quyết định.

Tuy nhiên, việc ra phán quyết chớp nhoáng như vậy thường không đi kèm với

AI GIẾT CHẾT SÁNG KIẾN: MAGA HAY MAO?

Donald Trump và Tập Cận Bình – hai nhà lãnh đạo cùng say sưa với quá khứ. Ảnh: Gemini.

Thật đáng thương cho lớp trẻ, vì thế giới này lại do những ông già điều khiển. Bên đây Thái Bình Dương, Donald Trump, 79 tuổi, vẫn mặc sức hô hào về trí tuệ nhân tạo, máy rô-bốt, và “thời đại mới”. Nhưng với ông, điều “vĩ đại” nhất vẫn là nước Mỹ của thập niên 1950 – thời ông còn nhỏ, đời thuần một màu da, xã hội chưa đôi khác, và mọi

giải thích đầy đủ, khiến các thẩm phán cấp dưới gặp khó khăn trong việc áp dụng. Trong nhiều trường hợp, phải mất một thời gian dài sau đó, TCPV mới quay lại xem xét và đưa ra kết luận trọn vẹn. Vì quyền có quốc tịch theo nơi sinh (birthright citizenship) là minh chứng rõ ràng. Khi sự việc được đưa lên TCPV qua shadow docket, tòa chỉ ra quyết định khi thời về việc các thẩm phán Tòa Án Liên Bang Khu (U.S. District Court) có quyền chặn việc thi hành chính sách của Tổng thống Trump trên phạm vi toàn quốc hay không. Bản thân nội dung chính của vấn đề quyền có quốc tịch theo nơi sinh lại không được xem xét.

Sau quyết định đó, trên khắp nước Mỹ xuất hiện những phản quyết trái ngược nhau. Có một số Tòa Án khu vực đã ra quyết định về vấn đề này, một số nơi khác thì hoàn toàn chưa xét xử. Vì vậy, tùy theo nơi sinh sống, người dân vẫn tuân theo hoặc không phải tuân theo cách hiểu vốn được chấp nhận từ trước đến nay đối với Tu Chính Án Số 14.

Jones giải thích thêm, chính quyền Trump đã áp dụng chiến lược “đội bom” hệ thống tư pháp bằng cách liên tục kháng cáo mọi phán quyết bất lợi từ các tòa án cấp dưới. Điều này khiến cho số lượng vụ kiện đưa lên TCPV tăng vọt, gây ra sự hỗn loạn và bất mãn sâu rộng trong giới tham phán. Hệ thống tòa án liên bang bị rơi vào tình trạng rối ren, và cuối cùng người chịu thiệt hại chính là công chúng.

Ông cũng nhấn mạnh đến tranh cãi xoay quanh việc bổ nhiệm công tố viên liên bang. Theo luật, Tổng thống có quyền đề cử các công tố viên liên bang, nhưng việc bổ nhiệm chỉ có hiệu lực khi được Thượng Viện chuẩn thuận. Quốc Hội cũng quy định rõ thời hạn phục vụ của các công tố viên liên bang tạm thời là 120 ngày. Tuy nhiên, chính quyền Trump đã tìm cách lách luật để giữ họ tại vị lâu hơn mà không cần được Thượng Viện chuẩn thuận. Các tòa án sau đó đồng loạt kết luận rằng những lần bổ nhiệm kéo dài như vậy là trái luật và vi hiến. Theo Jones, nếu quan điểm này của Tổng thống được chấp nhận, các cuộc bổ nhiệm tạm thời sẽ kéo dài vô tận, tước đi quyền cổ vấn và chuẩn thuận theo Hiến pháp của Thượng Viện. Trong

sự dường như đứng yên trong một giấc mơ thành công trường giả.

Bây giờ, mỗi lần mở miệng về “nước Mỹ vĩ đại”, ông liên nhắc đến việc đóng biên giới, “đình chỉ vĩnh viễn nhập cư từ thế giới thứ ba”, và đổ lỗi cho di dân với mọi tai họa của xã hội – từ trường học quá tải đến tệ nạn đô thị. Dưới mắt ông, tất cả sự sa sút hôm nay đều bắt đầu từ khi nước Mỹ không còn giữ được dáng dấp của những năm hậu chiến.

Nhưng cái “thiên đường 1950” ấy, trên thực tế, cũng chẳng hân yên ả như ông nhớ. Giới khoa bảng khi ấy từng cuồng quýt lên vì truyện tranh “làm hư con nít”. Chỉ là, Donald Trump lớn lên trong một nước Mỹ thuần chủng đến 95%, nơi luật di trú gắt gao, và cảnh sát từng gom hàng trăm ngàn lao động Mẽ để trục xuất. Đó chính là thời kỳ mà ông muốn đem trở lại.

Về kinh tế, 1950 cũng là khuôn vàng thước ngọc trong giấc mộng “MAGA”: sau đại chiến, Mỹ chiếm hơn nửa sản lượng công nghiệp toàn cầu; Âu Châu, Nhật Bản, đều là đồng tro tàn. Vì thế, khi ông Trump hứa khôi phục nhà máy, mở lại lò thép, cứu giới nông gia – ông chỉ lập lại giấc mộng của nước Mỹ từng thống trị thế giới.

Ngay cả hình thức cũng hoài cổ: Bộ Lao động thời ấy đã bỏ tiền quảng cáo với trang tranh vẽ trai trẻ tóc mượt, áo trắng, cưỡi giữa xưởng máy – y như tranh

trường hợp này, các tòa án đóng vai trò then chốt trong việc bảo vệ sự cân bằng quyền lực.

Ngoài ra, Trump còn chỉ thị Bộ Tư Pháp truy tố các đối thủ chính trị như James Comey hay Letitia James, rồi ban hành hàng loạt lệnh ân xá.

Là một cựu thẩm phán và cũng là công dân Hoa Kỳ, Jones cho rằng Tổng thống đã không tôn trọng hệ thống tư pháp của chúng ta. Bởi lẽ ngay trong ngày đầu tiên nhậm chức, Trump đã ký hơn 1,000 lệnh ân xá cho những người bị kết án đúng theo pháp luật hoặc đã nhận tội trong vụ bạo loạn ngày 6 tháng 1 năm 2021. Sau đó, Tổng thống tiếp tục ân xá cho nhiều cá nhân khác, trong đó có cựu Tổng thống Honduras, từng bị chính quyền Trump truy tố với nhiều bằng chứng cho thấy có liên quan đến buôn bán ma túy. Jones cũng chỉ trích các hành động quân sự ở vùng Caribbean là không có cơ sở pháp lý rõ ràng. Tổng thống Trump hành xử như thể những gì ông ta nói ra – vào bất cứ lúc nào – mới chính là luật pháp.

Mối quan hệ giữa Tòa Bạch Ốc và Bộ Tư Pháp cũng là chuyện đáng nói. Việc hai cơ quan này phối hợp “quá trơn tru” là một vấn đề nguy hiểm; bởi Bộ Tư Pháp sẽ sẵn sàng làm

Norman Rockwell – kèm khẩu hiệu “Khôi Phục Giấc Mộng Mỹ”.

Ở bên kia đại lục, nước Tàu dưới quyền Tập Cận Bình, bề ngoài thì tiến bước với vệ tinh, vi mạch, kinh tế kỹ thuật cao – nhưng trong ruột vẫn nặng mùi 1950. Những năm Tập chào đời, Mao Trạch Đông đã động cớ “Đại Nhảy Vọt”: cái cách ruộng đất, quốc hữu hóa, đưa dân đi xây đập bằng tay, và bỏ đói cả một dân tộc. Giờ đây, Tập nhắc lại bài cũ với tên gọi mới: “tự lực cánh sinh,” “an ninh kinh tế,” “phát triển định hướng nhà nước.”

Các học giả Trung Hoa nói thẳng: “Trung Quốc đang quay về với 1950.” Nghĩa là, quốc gia trên hết, cá nhân chẳng đáng gì. Lợi tức dân bị kềm dề phục vụ tích lũy tư bản nhà nước. Một thứ chủ nghĩa “hy sinh tập thể” được sơn phết bằng khẩu hiệu “hiện đại xã hội chủ nghĩa”.

Về hình thức, Tập vẫn hô hào phát triển tiêu thụ, nâng cao mức sống. Nhưng thực tế, xã hội ông dựng lên chẳng khác một cuộc cạnh tranh sinh tồn – lương thấp, giờ dài, giới trẻ thất nghiệp, mà tất cả phải “chịu đựng vì đất nước.” Ông từng răn lớp thanh niên: “Đừng đòi hưởng thụ.”

Trung Quốc của ông Tập, cũng như nước Mỹ của ông Trump, đều chạy ngược hướng thời đại. Một bên mơ dựng lại quốc gia công nghiệp bằng kỷ luật sắt; một bên mơ nước Mỹ dầu hỏa và thép nguội. Cả hai cùng say sưa với cổ tích về sức mạnh đã mất, tưởng rằng sự hoài cổ có thể thay cho sáng kiến.

Thời nay, khi Trung Hoa thử bay lên với xe điện không người lái, ông Trump lại nói đến chuyện phục hồi xe “station wagon” gỗ có lò. Còn Tập, dù khoác áo “hiện đại hóa”, vẫn trối con người vào khuôn sắt đúc từ Mao.

Hai giấc mộng – một tư bản, một cộng sản – gặp nhau ở điểm tương chừng mâu thuẫn: đều hướng lùi vào quá khứ. Cả hai đều sợ hiện tại, và vì sợ, họ làm chậm bước của ngày mai.

Người ta nói: tương lai thuộc về tuổi trẻ. Nhưng trong tay những ông già nhớ thời mình từng vĩ đại, nhân loại e rằng sẽ phải học đi... ngược chiều tiến hóa.

Hoa Trang tóm dịch

2025: Y TẾ CÔNG CỘNG KHỤNG LẠI GIỮA LÚC KHOA HỌC TIẾN NHANH

Trong lúc khoa học y học tiến những bước dài, con người dễ coi các thành quả ấy như điều tất nhiên. Năm 2025 vẫn có những tin vui: các thử nghiệm liệu pháp gene cho những căn bệnh xưa nay chưa có thuốc trị đã đem lại kết quả khả quan. Nhưng những tín hiệu ấy nhanh chóng bị che khuất bởi các quyết định chính sách tại Hoa Kỳ, khiến nền y tế công cộng không tiến mà lùi.

Ngay từ đầu năm, Bạch Ốc cùng Bộ Y Tế và Nhân Sinh Hoa Kỳ đã thực hiện những biện pháp chưa từng thấy trong các lãnh vực căn bản của y tế. Cơ quan Viện Trọ Phát Triển Quốc Tế Hoa Kỳ (USAID) bị tháo dỡ, nhiều chương trình y tế toàn cầu bị đình chỉ, trong đó có chủng ngừa trẻ em. Kể đó, ngân sách và nhân sự của Viện Y Tế Quốc Gia (NIH) bị cắt giảm. Đây là nơi đặt nền cho các thành tựu lớn như vaccine mRNA và các liệu pháp miễn dịch trị ung thư.

Cùng thời gian ấy, Trung Tâm Kiểm Soát và Phòng Ngừa Bệnh Tật (CDC) bắt đầu đưa ra những thông điệp gây nghi ngại về độ an

toàn của vaccine, dù không có dữ kiện khoa học mới. Giới chuyên môn cảnh báo rằng sự hoài nghi này có thể dẫn đến sự gia tăng các bệnh truyền nhiễm trong những năm tới. Hệ quả của các quyết định trong năm 2025 không chỉ dừng ở hiện tại.

Nhiều thay đổi xuất phát từ khẩu hiệu “Làm Nước Mỹ Khỏe Mạnh Trở Lại” và quan điểm nghi ngờ vaccine do Bộ trưởng Y tế Robert F. Kennedy Jr. theo đuổi. Vào mùa xuân, Bộ Y Tế rút các khoản đầu tư cho nghiên cứu vaccine mRNA thế hệ mới. CDC cũng không còn khuyến cáo chính ngừa COVID-19 hằng năm cho phần lớn dân chúng, buộc một số tiểu bang phải tự ban hành hướng dẫn riêng và tiếp tục hoàn trả chi phí chính ngừa.

Đến giữa năm, các thành viên ủy ban cố vấn vaccine của CDC bị bãi nhiệm, thay bằng những người đặt nghi vấn về vaccine. Cuối năm, một ủy ban từng bị giải tán được phục hồi để “xét lại” độ an toàn của vaccine trẻ em, dù dữ kiện khoa học từ lâu đã xác nhận các mũi chích này an toàn. Trang

mạng của CDC cũng được sửa đổi, nêu rằng khẳng định vaccine không gây tự kỷ là điều “không dựa trên bằng chứng”.

Giới y tế công cộng đã lên tiếng phản đối, viện dẫn hàng chục năm nghiên cứu khoa học. Phần lớn các kết luận y khoa hiện nay, cũng như các phương pháp điều trị trong tương lai, đều dựa trên hệ thống nghiên cứu do NIH tài trợ. Khi nền tảng ấy bị suy yếu, điều bị ảnh hưởng không chỉ là tri thức hiện có, mà còn là dòng phát minh y học về sau.

Nhiều liệu pháp cứu sống bệnh nhân ung thư ngày nay bắt nguồn từ các nghiên cứu căn bản. Những kết quả khả quan trong năm 2025 đối với liệu pháp gene — từ bệnh Huntington đến các bệnh di truyền hiếm gặp — cho thấy tiềm năng chữa dứt bệnh trong tương lai. Nếu thiếu đi nghiên cứu căn bản, dòng tiền bộ ấy có thể thu hẹp dần. Và năm 2025 có thể được nhớ đến như một thời điểm mà y tế không bị chậm lại vì thiếu khoa học, mà vì những quyết định do chính con người đưa ra.

\$1 TRIỆU
TIỀN MẶT NGÀY LỄ
& XỔ SỐ EASYPLAY®

**MỖI THỨ BẢY
TRONG THÁNG 12**

**THẮNG \$100,000 TIỀN MẶT,
KÈM HÀNG TRĂM
GIẢI THƯỞNG EASYPLAY**

KIỂM VÉ SỐ TỪ NGÀY 1-27 THÁNG 12

PHẢI CÓ MẶT ĐỂ NHẬN THƯỞNG
QUÉT MÃ QR HOẶC ĐẾN THE CLUB ĐỂ BIẾT THÊM CHI TIẾT

TẬN HƯỞNG NHỮNG SỰ KẾT HỢP TUYỆT VỜI

877.711.2WIN | PECHANGA.COM | 45000 PECHANGA PARKWAY | I-15 | TEMECULA

Ban quản lý dành toàn quyền. Phải từ 21 tuổi trở lên mới được đánh bạc.
Đường Dây Giúp Đỗ Bệnh Đam Mê Cờ Bạc 1.800.GAMBLER.

California có ý nghĩa to lớn trong lòng chúng tôi.

Nhưng quan trọng nhất đối với chúng tôi chính là bạn, những người sống tại nơi đây.

Bạn từng ngày góp phần xây dựng California với đôi bàn tay, tiếng nói và những truyền thống đáng trân trọng của mình.

Bạn xứng đáng được bảo vệ, chăm sóc, và có được nền y tế làm việc vì bạn.

Một nền y tế không khiến bạn phải chọn giữa đi khám bác sĩ hay trả tiền thuê nhà, và khác biệt ngôn ngữ không còn là rào cản.

Hiếu được điều đó, Covered California sẽ luôn bên cạnh hỗ trợ bạn.

Hãy để chúng tôi giải thích những điều khoản khó hiểu bằng ngôn ngữ của bạn, để bạn có thể tiếp cận các dịch vụ chăm sóc sức khỏe dễ dàng hơn.

Chúng tôi không phải công ty bảo hiểm, chúng tôi không làm lợi cho cổ đông.

Người duy nhất chúng tôi phục vụ chính là bạn,
là người dân California.

Vì sức khỏe của người dân California

CoveredCA.com/Vietnamese | 1.800.652.9528